

Tisdagen den 20 juni

Kl. 09.00–16.11

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2016/17:3754 och 3755 till socialutskottet

§ 2 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2016/17:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken

2016/17:FiU21 Vårändringsbudget för 2017

2016/17:FiU34 Årsredovisning för staten 2016

2016/17:FiU35 Nya regler om marknader för finansiella instrument
(MiFID II och MiFIR)

§ 3 Ett nytt regelverk för nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU15

Ett nytt regelverk för nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet (prop. 2016/17:175)
föredrogs.

*Ett nytt regelverk för
nyanlända invandrades
etablering i arbets- och
samhällslivet*

Anf. 1 PAULA BIELER (SD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 1 och 6.

Först ut på bordet i dag har vi regeringens proposition *Ett nytt regelverk för nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet*.

Jag ska erkänna att jag när jag började kika på propositionen och läste de inledande orden tyckte att det lät ganska bra. Det finns skrivningar om att man behöver system med större likvärdighet mellan de arbetsinsatser som görs för personer som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Det behövs likabehandling oavsett om det är någon som nyligen har kommit till landet eller om det är arbetstagare som har funnits här under

lång tid och som behöver extra stöd. Men vid en närmare blick på de konkreta förslag som finns i propositionen visar det sig att det egentligen är ganska principiella, övergripande uttalanden i början och att själva den politik som blir effekten av propositionens förslag inte är särskilt annorlunda.

Det handlar fortfarande om att man anser att det ska finnas möjlighet till särskilt riktade stöd som i princip baseras på hur länge man har vistats i landet. Detta är något som Sverigedemokraterna alltid har vänt sig emot, och så även här.

Man har dessutom formulerat förslaget på ett sådant sätt att den största skillnaden är att i stället för att vissa av åtgärderna ska regleras i lag och därmed till viss del styras från denna kammare ska de numera styras via förordningar från regeringen, något som vi vänder oss skarpt emot.

Inte nog med att man vill hålla liv i ett system där man, i princip baserat på etnisk härkomst och tid i landet, ger olika särskilt riktade stöd som bara är en del förunnade, utan man vill också att detta ska styras direkt av regeringen. Regeringen ska själv kunna besluta om hur mycket pengar som ska gå till dem som precis har kommit till landet, pengar som inte kan gå till andra.

Förutom att detta är dålig politik i sig tror vi att det öppnar för ytterligare misstro mot regeringen och makthavarna. Det vore lite bättre om det åtminstone kunde gå via riksdagen, även om det fortfarande vore dåligt. Därför går vår första reservation ut på att detta är ett förslag som hade kunnat landa bra i och med att man tar bort de nuvarande regleringarna när det gäller etableringsinsatser men som tyvärr landar i något som är ännu sämre än det vi har i dag. Vi yrkar därför avslag på propositionen och önskar att man återkommer med något bättre.

Det finns, som jag var inne på, en hel del saker i förslaget som i slutändan håller liv i en dålig politik. Det är fullständigt ohållbart att man har ett system där skattemedel reserveras för bara en del medborgare, något som aldrig skulle kunna vara möjligt för andra, särskilt när det inte ens rör sig om medborgare utan om personer som nyligen har kommit till landet och medlen inte är tillgängliga för alla som vistas i vårt land. Detta är en form av diskriminering som Sverigedemokraterna aldrig kan acceptera.

Skattemedel ska i första hand gå till svenska medborgare, och över huvud taget ska de alltid gå till det som vi har gemensamt. De ska vara öppna och möjliga för alla att ta del av.

I den mån särskilt riktade åtgärder ska finnas ska de gälla sådant som vi alla någon gång kan råka ut för. Vi kommer att komma in på det i diskrimineringsdebatten härnäst. Det handlar antingen om sådant som man själv inte kan styra över och som man är fast i, såsom kön, eller om olika former av funktionsvariationer som man kan drabbas av och som påverkar vardagslivet. Det handlar inte om sådant som att man beroende på varifrån man kommer ska få tillgång till vissa stöd medan andra inte får det.

Vi ser att det fortfarande hålls liv i möjligheten att ge olika former av stöd till dem som vistas i landet utan tillstånd, något som givetvis är helt ohållbart och omöjligt.

Men det finns också saker som är bra, utöver de inledande orden om att man ska behandla alla lika. Tack vare de skrivningar som finns i propositionen utökas till viss del vilka som ska kunna ta del av exempelvis samhällsorientering. Man håller fast vid insatser för språk, utbildning och samhällsorientering. Det är givetvis något som alla behöver ta del av. Att

komma i kapp i det som man har missat genom att inte gå i svensk skola är positivt.

Sverigedemokraterna har länge drivit på för ökad samhällsorientering och svenskundervisning med bredare innehåll riktat till i princip alla som kommer till vårt land. Där har vi en reservation, som jag yrkade bifall till tidigare, om att målgruppen för samhällsorientering och sfi ska utökas ytterligare. Detta ska i princip omfatta samtliga som kommer till vårt land, och det ska vara obligatoriskt deltagande med någon form av krav på fullföljande och konsekvenser om man inte fullföljer.

Jag hade hoppats, fast jag egentligen visste att det inte var särskilt troligt, att åtminstone vissa av allianspartierna skulle ställa sig bakom detta. De tycker ju om att tala om vikten av krav på fullföljande av exempelvis samhällsorientering och sfi, men något sådant stöd finns inte här.

Innan jag avslutar vill jag säga några ord om ytterligare en av våra reservationer, även om vi givetvis står bakom alla. Det handlar om att man vill fortsätta att ålägga Arbetsförmedlingen ansvaret för etableringsinsatserna.

Vi har sedan tidigare en majoritet i utskottet för att renodla Arbetsförmedlingens uppdrag eller kanske till och med se över vad den över huvud taget ska syssla med. Enligt vår mening är det alldeles självklart att Arbetsförmedlingen, i den mån den finns kvar, ska vara en kontrollerande myndighet som säkerställer möjligheten till förmedling av arbete. Den ska inte ha ansvar för det som man kallar etableringsinsatser.

Jag hade återigen önskat att allianspartierna samlat hade kunnat ställa sig bakom åtminstone insikten att det som Arbetsförmedlingen sysslar med ska renodlas. Den sortens politik som kallas etableringsinsatser hör verkligen inte hemma bland Arbetsförmedlingens uppgifter.

Med detta sagt, fru talman, har jag yrkat bifall till det jag ville.

Anf. 2 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Etableringsinsatser och samhällsorientering är centrala saker för nyanländas möjligheter att inkluderas och få fotfäste i vårt samhälle.

Det offentliga har ett stort ansvar för att underlätta etableringen och inkluderingen av nyanlända, som i många fall saknar de nätverk och kunskaper om den svenska arbetsmarknaden och samhället som annars är så viktiga.

Vänsterpartiet menar att det offentligas ansvar bör sträcka sig längre än vad den proposition som vi i dag diskuterar medger genom begränsningarna av målgrupperna för lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och lagen om samhällsorientering.

Regeringen föreslår bland annat att de som har uppehållstillstånd på grund av anknytning till svenska medborgare eller på grund av anknytning till personer som kommunplacerades för sex år sedan eller tidigare inte ska omfattas av det nya regelverket för etableringsinsatser. Denna begränsning baseras på antaganden om att personer som invandrar på grund av anknytning till en person som har varit här länge får det stöd den behöver från anknytningspersonen.

Detta är ett ganska problematiskt antagande som inte tar hänsyn till att stödet kan variera mycket. Det riskerar också att stärka en eventuell bero-

Prot. 2016/17:129

20 juni

*Ett nytt regelverk för
nyanlända invandrades
etablering i arbets- och
samhällslivet*

endesituation mellan den som nyss kom och den som har varit här en längre tid. Det är väl känt att det ofta är kvinnor som invandrar på grund av anknytning till män. Att neka dessa kvinnor en individuell rätt till etableringsinsatser skulle innebära att man försämrar förutsättningarna för en mer jämställd etablering på arbetsmarknaden och i samhället i stort.

Både de borgerliga partierna och regeringspartierna talar ofta om vikten av att just invandrade kvinnor kommer fortare in på arbetsmarknaden. Inte sällan följs detta, framför allt från borgerligt håll, av både skuldbeläggande och misstänkliggörande av just kvinnorna.

Att se till att det nya regelverket för etableringsinsatser omfattar alla som invandrar på grund av anknytning är ett sätt att understödja denna grupp i att få egna förutsättningar och kunskaper och att ta del av och delta i samhällets alla delar. Detta tar vi upp i reservation 3, som jag härmed yrkar bifall till.

Jag tycker att en feministisk regering borde vara särskilt intresserad av att se till att detta även omfattar övriga möjligheter när det gäller att tillgodose rättigheter och möjligheter i samhället.

Fru talman! Jag vill lyfta fram ytterligare en grupp som bör omfattas av det nya regelverket om etableringsinsatser. Det gäller dem som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder. Detta tas upp i 5 kap. 11 § utlänningslagen. Dessa människor omfattas inte av lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare enligt regeringens förslag. Regeringen motiverar detta med att deras tillstånd är tillfälliga och att det därför inte finns anledning att investera i deras etablering.

Men Migrationsverket ifrågasätter denna bedömning, och det gör vi också eftersom Migrationsverket beviljar allt fler uppehållstillstånd på grund av detta. Dessutom är längden på de uppehållstillstånd som beviljas på grund av detta längre än de tidigare har varit. Situationen för de människor för vilka det finns verkställighetshinder är mycket osäker och svår. I vissa fall kan detta pågå under en längre tid och utgöra en stor påfrestning för den enskilde. En sysselsättning och en strävan efter att under tiden försöka etablera sig i samhället kan för dessa människor vara vägen till en fungerande tillvaro. Det kan också vara en tillgång för oss som samhälle. Vänsterpartiet menar att denna grupp bör inkluderas i målgruppen för regelverket för etableringsinsatser.

Fru talman! Genom denna proposition utvidgas den målgrupp som har rätt till samhällsorientering. Det är mycket bra. Samtidigt menar vi i Vänsterpartiet att denna grupp skulle kunna utvidgas ytterligare. Det gäller framför allt de grupper som jag just har talat om. Vänsterpartiet anser att samhällsorientering, precis som etableringen av nyanlända, bör vara det offentliga ansvar, även om det offentliga självklart inte kan stå för alla insatser som krävs för att den enskilde ska komma in i samhället.

Regeringen resonerar på samma sätt när det gäller samhällsorientering som när det gäller etableringsinsatser, nämligen att de som har invandrat på grund av anknytning till en svensk medborgare anses kunna få samhällsorienteringen via sin anknytningsperson. Men vi tycker, återigen, inte att den som invandrar ska vara beroende av anknytningspersonen för att få grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Precis som i fallet med rätten till etableringsinsatser är detta ytterst en jämställdhetsfråga.

Målgruppen för lagen om samhällsorientering bör därför utvidgas till att omfatta alla som invandrar på grund av anknytning.

Samma sak bör gälla människor med tidsbegränsade uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder. Vi menar att alla som lever i Sverige bör ha rätt att få grundläggande information om det svenska samhället – rättigheterna, skyldigheterna och möjligheterna. Precis som när det gäller resonemanget om etableringsinsatser kan de som får uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder i många fall komma att leva i Sverige under en längre tid.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 3 ANNELIE KARLSSON (S):

Fru talman! Det är många som har längtat efter denna proposition om ett nytt regelverk för nyanlända invandrades etablering. Det handlar om att minska onödig administration, att öka flexibiliteten inom etableringen och att öka effektiviteten.

Det finns kraft, vilja och engagemang för att ta vara på människor, på deras erfarenhet och kunskap och på deras arbetsförmåga. Jag träffar ofta, precis som alla ni andra säkert gör, många som brinner för att göra ett jobb för etableringen.

Landsbygdsnätverket med LRF i spetsen var nyligen här hos oss i riksdagen och berättade om sitt goda arbete och om sin vilja att bidra till en god etablering. Fantastiska arbetsförmedlare jobbar varje dag hårt för att få ut människor i arbete, studier och praktik. Sfi-lärare, sociala företag, ideella föreningar, studieförbund rustar människor med kunskap och bjuder in människor till gemenskap och delaktighet. Man får aldrig glömma idrottsföreningarnas engagemang. De gör fantastiska insatser för integrationen.

Fru talman! Ibland målar vi upp problemen när det gäller etableringen och integrationen så tydligt att vi inte ser skogen för alla träd. Vi har faktiskt anledning att stolt titta oss omkring och se på allt det goda som görs i vårt land och se på allt engagemang. Det finns så mycket kärlek och vilja att bidra. Vi får inte glömma den bilden heller när vi tittar på den utmaning som vi har.

Utvecklingen går åt rätt håll, och arbetslösheten sjunker. Men, fru talman, fortfarande är arbetslösheten så hög att vi inte på något sätt kan känna oss nöjda. Inte förrän det går bra för alla som lever och bor i vårt land kan vi säga att vi har lyckats.

Klyftan mellan utrikes och inrikes födda har börjat minska. Men det är en helt oacceptabelt hög arbetslöshet bland utrikes födda, och det krävs naturligtvis massiva åtgärder. Det krävs att samhället skapar än bättre förutsättningar. Men jag vill också vara tydlig med att säga att utöver att samhället skapar bättre förutsättningar ska var och en bidra efter sin förmåga. Man ska lära sig språket, komplettera sin utbildning och skaffa sig den utbildning som man saknar för att vara gångbar på svensk arbetsmarknad. Man ska ta den där praktikplatsen eller det där jobbet. Det råder ingen tvekan om samhällets ansvar men också om den enskildes.

Ingen är hittills nöjd med resultatet efter etableringstiden. Det är alldeles för få som går vidare till jobb, och det är än färre som går vidare till utbildning efter sin tid i etableringen. Det allra värsta är att vi slösar bort den erfarenhet och kompetens som människor bär med sig när de kommer

Prot. 2016/17:129

20 juni

*Ett nytt regelverk för
nyanlända invandrades
etablering i arbets- och
samhällslivet*

till Sverige. Det krävs alltså åtgärder för att ta vara på människors möjligheter.

Denna proposition är exempel på några viktiga förändringar.

Fru talman! Vi har sett många studenter runt om oss de senaste veckorna. Hemma i Kristianstad sprang de ut i fredags. Det var många vita mössor som kastades i luften den dagen. Många stolta föräldrar stod där och tog emot sina ungdomar. Min sambo var en av dem som stod där och tog emot sin dotter. För vår familj och för Hanna var gymnasieutbildningen ett ganska självklart steg ut i livet. Men så är det inte för alla som tar studenten. Några av dem som kastade mössan i luften var familjens första student någonsin. Och några av dem som kastade den vita mössan i luften var den första i familjen som lärt sig läsa och skriva.

Där stod vi sida vid sida och tog emot våra ungdomar på skolgården. Vi hade gett dem samma förutsättningar att gå ut i vuxenlivet med kunskap som öppnar dörren till arbetsmarknaden och som öppnar dörren till möjlighet till försörjning, lägenhetskontrakt, bil och resor.

Det är genom jobbet och genom försörjningen som du kan förverkliga dina drömmar. Det är då du startar ditt liv.

Fru talman! De som inte fick chansen att gå ut skolan med dessa förutsättningar ska vi rusta nu. De ska få sin chans nu. Vi vet nämligen att det är kunskap som är vägen in på arbetsmarknaden. Vi vet att det är bristen på utbildad personal som är orsaken till att vi i vårt land, samtidigt som vi har en hög arbetslöshet, har 100 000 jobb som inte kan tillsättas. Det är kunskap som spelar roll.

Det spelar då ingen roll om du är född i Syrien, Stockholm eller som jag i Kiaby. Om du inte har utbildning eller tillräckliga kunskaper för ett jobb får du det inte. Utbildning är och förblir nyckeln till svensk arbetsmarknad.

Den som kommer till Arbetsförmedlingen ska få en individuell handlingsplan och anvisas till den insats som bedöms leda till jobb eller, om det är det bästa, studier. Den planen ska följas. För att få ersättning ska man aktivt delta i de insatser som är nödvändiga för att man ska få ett jobb. Det är ordning och reda på svensk arbetsmarknad, även när det gäller utbildningspolitik.

Vi ska ha fokus på jobb från dag ett, en anpassning till individen, ökad flexibilitet och minskad tidsödande administration. Nyanlända kommer, liksom övriga arbetssökande, att få en individuell handlingsplan och anvisas till de insatser som bedöms leda till arbete eller studier.

Detta betänkande är ytterligare ett exempel på blocköverskridande överenskommelser. Moderater, centerpartister, liberaler och kristdemokrater har tillsammans med regeringspartierna blivit överens. Det är bra för Sverige, och det är bra för integrationen. Det är bra för alla berörda, och det är bra för svensk arbetsmarknad.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 4 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att det var många fina ord. Det var mycket jag faktiskt kan hålla med om, även om jag inte noterade några särskilda motiveringar till att man behöver bidrag och stödinsatser som bara vissa kan ta del av i stället för samtliga som saknar dessa utbildningar.

Jag har två konkreta frågor. Den ena är kopplad till att jag skulle vilja hävda att detta är en inte helt genomtänkt proposition, mot bakgrund av att det redan i den nuvarande lagstiftningen är något otydligt vad som åsyftas med begreppet ”nyanländ”. Men där finns åtminstone vissa tidsbegränsningar för hur det hela sker, så via något slags cirkelresonemang har det kunnat leda till en definition av hur länge man är nyanländ – nämligen så länge som man skulle kunna delta i etableringsinsatserna enligt nuvarande lagstiftning.

Nu finns det inga sådana regleringar alls, utan man har ett begrepp – ”nyanländ” – som inte på något sätt definieras. Man vill flytta över det hela till att styras via förordningar. Hur tänker man sig då att begreppet ”nyanländ” ska behandlas? Ska regeringen titt som tätt, när det passar den, kunna avgöra hur länge man är nyanländ? Det är konkreta frågeställningar som finns baserat på hur detta förslag är utformat. Man vill ge bidrag till en viss grupp men anger inte hur den gruppen definieras.

Det var den ena frågan. Den andra frågan har jag varit inne på i en liknande debatt i socialförsäkringsutskottet häromveckan – Maria Ferm, som sitter här, kommer säkert att känna igen detta. Det handlar om att man vill utöka så att även de som har tillfälliga uppehållstillstånd ska få fortsatt tillgång till dessa etableringsinsatser efter det att uppehållstillståndet löper ut, oavsett om de har sökt i god tid eller söker i sista stund.

Som jag sa i den debatten: När vi i socialförsäkringsutskottet besökte Migrationsverket var man där tydlig med att man – just för att man vet att vissa bidrag och stödinsatser löper ut om uppehållstillståndet löper ut – i dagsläget kommer att prioritera dem som handlar om förnyelse. Om ingen sådan press finns löper vi dock risk att personer som av någon anledning skickar in sin ansökan sent återigen kommer att fastna, för det finns ingen anledning att behandla deras ärenden tidigt. Hur tänker ni kring detta, Annelie Karlsson?

Anf. 5 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Det förvånar mig inte att jag står i ett replikskifte med Paula Bieler, men det förvånar mig att SD motsätter sig effektivare handläggning och mindre byråkrati. Det förvånar mig att Sverigedemokraterna tycker att denna proposition är ett hot mot svensk arbetsmarknad. Det är nämligen precis tvärtom, Paula Bieler.

Nu anpassar vi uppdraget till Arbetsförmedlingen så att dessa människor ska jämföras med övriga arbetssökande. Det är precis tvärtom. Jag funderar på hur man kan läsa den proposition vi har på bordet så olika. Det är nämligen precis så: Det spelar ingen roll, utan du ska jämföras på svensk arbetsmarknad. När du kommer till Arbetsförmedlingen spelar det ingen roll var du är född, utan du ska ha samma förutsättningar. Det är det som är poängen.

När du kommer har du olika förutsättningar, och det spelar ingen roll var du är född. Då ska du kläs på det du behöver för att vara gångbar på svensk arbetsmarknad. Det kan vara att du inte har någon gymnasieutbildning alls eller en bristfällig gymnasieutbildning, eller att du inte har någon erfarenhet med dig. Du kläs på det du saknar, och då tar man ingen hänsyn till var du kommer ifrån. Det är det som är så fiffigt med den här propositionen och den förändring som kommer att ske.

Det kommer att göra arbetet på Arbetsförmedlingen oändligt mycket enklare. Det är därför arbetsförmedlare säger ”Ja, äntligen!”. När arbetsförmedlare säger att detta kommer att underlätta deras arbete – att det kommer att göra det möjligt för dem att få ut människor i arbete på ett effektivare sätt – litat jag mer till deras bedömning av propositionens innehåll än till Paula Bielers, om jag ska vara ärlig.

Anf. 6 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag inte fick svar på någon av de två konkreta frågor jag ställde, det vill säga: Har man över huvud taget reflekterat över att man i den lagstiftning som ligger på bordet inte definierar begreppet ”nyanländ”? Hur resonerar man kring det faktum att personer, oberoende av när de skickar in sin ansökan om förnyelse, fortsatt kommer att omfattas av lagstiftningen och att det därför kan leda till att de återigen hamnar sist i kön hos Migrationsverket? Det finns nämligen ingen anledning att prioritera de fallen längre.

Vi har också det faktum att det blir en otydlig ansvarsfördelning. Jag kan tycka att det vore rimligt med en lagstiftning där man exempelvis ger en eller två månader innan uppehållstillståndet löper ut – skickar du in din ansökan då så kan detta fortsätta gälla, för i så fall är det Migrationsverket som har sjabblat om det inte blir klart i tid. Men om du själv lämnar in den för sent får det vara på ditt eget ansvar. Jag tycker att det är rimligt att ställa något slags krav på dem som befinner sig här att faktiskt följa upp och vara medvetna om när deras uppehållstillstånd löper ut. Migrationsverket skickar ut påminnelser.

Jag tycker att det bör finnas möjlighet att säkerställa att ingen som vistas här utan giltigt uppehållstillstånd får tillgång till våra välfärdssystem på det sättet och i de nivåerna. Det är en självklarhet för mig att välfärdssystemet och svenska skatter i första hand borde gå till medborgare och till dem som vistas här med giltiga uppehållstillstånd, alltså de som har en bekräftad anledning att vara kvar här.

Med det sagt och med de frågorna kvarstående: Om man nu är ute efter att alla verkligen ska behandlas lika och bara basera detta på vilka förutsättningar de har behöver vi över huvud taget ingen etableringslagstiftning. Då räcker det ju att säkerställa att man i den lagstiftning som reglerar arbetsmarknadspolitiska åtgärder talar om att den som vistas här antingen som medborgare eller med giltigt uppehållstillstånd omfattas.

Det hade varit mycket lättare, och då hade man sluppit all den kritik man nu öppnar för och som faktiskt kvarstår i och med att det, hur man än vänder och vrider på det, finns reserverade tillgångar som ska gå till dem som är här bara på uppehållstillstånd – och dessutom till dem som definieras som nyanlända – och att övriga medborgare eller invandrare inte kan ta del av dem.

Anf. 7 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Paula Bieler inleder med att säga att vi kommer att känna igen frågan eftersom den har tagits upp i en debatt med socialförsäkringsutskottet här i kammaren. Det är precis där den ska vara.

Paula Bieler försöker, precis som vid tidigare debatter, få detta till en fråga om vilka som ska vara här, vilka som inte ska vara här och hur uppehållstillstånden ser ut. Det är en fråga vi inte behandlar här i dag, utan nu

talar vi om nyanländas rätt och möjlighet till etablering och deras förutsättningar att komma in i samhället. Det är en helt annan fråga än uppehållstillstånden. SfU-debatterna får alltså SfU sköta. Paula Bieler deltar ju i dem också, men försök hålla isär detta. Tala om migration där migrationen hör hemma och etableringen där etableringen hör hemma!

Jag tror egentligen att Paula Bieler svarar på sin egen fråga alldeles i slutet genom att säga att det är dumt att vi avsätter pengar. Det är precis detta det handlar om när Sverigedemokraterna debatterar: Har vi verkligen råd? Ska vi verkligen satsa pengar på dem som har kommit till vårt land? Där kommer vi alltid att skilja oss åt, för vi kommer alltid att ha helt olika uppfattningar om varför vi har en etableringspolitik och en politik för en god integration.

Socialdemokraterna och regeringspartierna – och i detta fall är de borgerliga partierna överens med oss – anser att vi behöver rusta människor för att de ska bli en del av svensk arbetsmarknad och det svenska samhället. Det är därför vi rustar dem med både samhällskunskap och kunskaper för att kliva in på arbetsmarknaden. Det där är inte Sverigedemokraterna och Paula Bieler intresserade av. Det är bättre att säga som det är än att linda in det i ord som om det vore tidsgränserna som är problemet. För Paula Bieler är problemet att människor är här.

Vi andra i kammaren är överens om att vi är här för att rusta dem så att de blir en del av det svenska samhället. De är välkomna hit, men det är vårt ansvar att se till att de etablerar sig på svensk arbetsmarknad.

(Applåder)

Anf. 8 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Fru talman! Vi debatterar i dag det nya regelverket för nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet.

Det går bra för stora delar av Sverige i dag. Detta har sagts många gånger här i kammaren, även av mig. Vi befinner oss mitt i en högkonjunktur. Företagen i vårt land går generellt sett mycket bra. De som har gått ut skolan med bra betyg och har klarat sig väl kommer med stor sannolikhet att få jobb.

Sverige har under lång tid hamnat högt upp i olika mätningar av hur ekonomin utvecklas och hur nödvändiga reformer genomförs. Det gällde inte minst under finanskrisen och konsekvenserna av denna som följde efter år 2008.

Det borde vara en självklarhet att skapa förutsättningar för fler jobb och växande företag samt starka incitament att arbeta. Det borde vara en självklarhet att förbättra möjligheterna att gå från att inte ha ett jobb till att ha ett jobb. Det borde vara en självklarhet att det alltid ska löna sig mer att jobba än att inte jobba.

Dessa saker borde vara självklarheter, men dessvärre har det inte alltid varit så, och det är inte alltid så i dag heller.

När vi tillsammans med övriga allianspartier satt i regering försökte vi att konsekvent arbeta utifrån detta. Denna inställning ligger också till grund för de förslag som vi nu lägger fram, självklart med anpassning till hur Sverige ser ut i dag.

Det går alltså bra för landet som helhet – de flesta har det bra. Det är dock många som inte har det så bra och som det inte går så bra för. Det handlar om dem som inte finns på arbetsmarknaden, som aldrig har varit

där eller som har en väldigt lång väg dit. Det handlar om dem som har hamnat utanför i skolan, som har halkat snett och hamnat i en situation som lett till utanförskap.

Det handlar om många av dem som har kommit nya till vårt land, för vilka trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden är väldigt höga. Detta är det nya utanförskapet. Det drabbar dem som bara under kort tid, eller aldrig, har befunnit sig på arbetsmarknaden. Dessa närmar sig nu 1 miljon individer, och för varje dag som går hamnar de allt längre från arbetsmarknaden.

Det krävs en tydlig politik för fler jobb och fler företag, där jobben växer fram samtidigt som vi också på olika sätt sänker trösklarna in till arbetsmarknaden.

Sverige behöver fler högkvalificerade jobb. Vi ska konkurrera med hjälp av spetsteknik och hög kompetens. Samtidigt behöver vi fler så kallade enkla jobb. Dessa jobb, som vi brukar diskutera, är inte nödvändigtvis lätta att utföra, men de ställer låga krav på förkunskaper.

Sverige har för få enkla jobb. I kombination med att vi har ett alldeles för stort utanförskap skapar detta problem.

Fru talman! Det behövs också utbildningsinsatser och kompetenshöjningar. Men trösklarna till arbetsmarknaden är alldeles för höga för dem som har låg utbildning, som kanske har halkat åt sidan eller misslyckats i skolan, som har kommit hit med mycket låg utbildning eller ingen utbildning alls och som därtill saknar vårt språk. Då behövs en fungerande politik.

Regeringen pratar mycket och säger sig vilja lösa problemen. Jag välkomnar därför att regeringen nu meddelar att de vill se en utbildningsplikt. Detta är ett moderat initiativ som presenterades för två år sedan.

Det behövs, för integrationen fungerar inte i Sverige. Vi måste förbättra den. Det dröjer alltför länge innan nyanlända kommer i jobb, och många gör det dessvärre aldrig.

Därför behövs kraftfulla reformer för att fler ska kunna göra rätt för sig. Framför allt behöver kraven på att komma i egen försörjning öka. Och givetvis ska det alltid löna sig mer att arbeta än att leva på bidrag. Dessa delar är bärande i Moderaternas plan för ett starkare Sverige. Arbetslinjen måste utvecklas, inte avvecklas.

Alliansregeringens främsta ekonomiska reformer för fler jobb var jobbskatteavdragen. De lade grunden för många nya jobb. Därtill var nystartsjobben en viktig del, liksom självklart även andra förslag som såg till att företagen fick bättre villkor och möjligheter att anställa fler.

Sverige står nu inför en ny situation, där det som sagt är många som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden. Därtill finns det många som har sökt sig till Sverige som har såväl låg utbildningsnivå som små eller inga kunskaper i vårt språk.

Detta är en ny form av utanförskap jämfört med det som vi är vana vid och det som vi tidigare har sett. De grupper som drabbas av det nya utanförskapet möts som sagt av alldeles för höga trösklar när de ska ta sitt första jobb.

Moderaterna vill därför införa ett förstajobbetavdrag som ger en tydlig skattelättnad riktad till dem som har låga arbetsinkomster.

Vi vill tredubbla det framgångsrika RUT-avdraget. Detta har skapat många nya jobb, till stor del till personer som fått sitt första jobb eller som

har fått sitt första jobb i Sverige och till personer som ofta har en låg utbildningsnivå. Inte sällan rör det sig om en kombination av personer som kommit hit nyligen, många unga och många kvinnor.

Vi behöver ett bidragstak som en del i att det alltid ska löna sig att arbeta, i kombination med att det också blir mer lönsamt att arbeta. Det ska finnas krav på att den som lever på bidrag måste söka jobb även utanför området där man bor.

Drivkrafterna att gå från bidrag till arbete ska vara tydliga. Vi vill ha en jobbstimulans i etableringsersättningen. Denna är avsedd att mildra marginaleffekterna vid till exempel korta uppdrag och deltidsjobb, som ofta är första vägen in på arbetsmarknaden.

Vi vill på samma gång öka kraven i integrationen med bland annat integrationsplikt. Utbildningsplikt för nyanlända vuxna som inte har grundskoleutbildning är viktig för såväl integration som jämställdhet.

Vi vill att krav på att lära sig svenska ska vara en central del för att få permanent uppehållstillstånd. Vi vill även att samhällsorientering ska vara något som är obligatoriskt på riktigt.

Vi välkomnar som sagt att regeringen nu hör sammar vårt förslag och förutsätter att man inför denna utbildningsplikt snarast.

Vi vill också effektivisera dagens många anställningsstöd till ett enda för att förenkla och förbättra.

Dessa är några av de ändringar som vi föreslår och som vi hoppas att regeringen hör sammar. Vi har ju sett de förslag som regeringen har lagt fram och de reformer som man har genomfört. Det handlar om snabbspår, traineejobb, extratjänster och statliga beredskapsjobb.

Totalt utlovades, om jag inte har fel, ungefär 85 000 jobb – det har väl snart blivit bortåt 5 000. Av de statliga beredskapsjobben har det bara blivit ett par hundra. Av de 20 000 utlovade extratjänsterna har det bara blivit omkring 3 200.

När det gäller traineejobben hade man utlovat 32 000, men enligt den senaste siffran jag har sett – det kan möjligen ha gått upp något – har det blivit 567 jobb.

I snabbspåren befinner sig drygt 1 200 personer. Snabbspåren kan förstås vara en bra sak, men det är bara att konstatera att väldigt få av de berörda finns inskrivna i dem i dag.

Sammanfattningsvis, fru talman, står vi bakom betänkandet när det gäller arbetet med att förbättra integrationen genom att stärka etableringen för nyanlända invandrare i arbets- och samhällslivet.

Samtidigt tycker vi att regeringen föreslår alldeles för lite. Därför har vi moderater tillsammans med Alliansen valt att lämna ett särskilt yttrande där vi förtydligar vad vi vill göra för att stärka och förbättra integrationen och etableringen av nyanlända invandrare.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till propositionen men samtidigt formellt ställa mig bakom vårt särskilda yttrande.
(Applåder)

Anf. 9 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Även denna gång tänker jag börja med några allmänna reflektioner. Jag tycker att det är sorgligt att höra talet om enkla jobb och om att vi ska hitta på uppgifter för att matcha arbetskraften i stället för att säkerställa att de arbetsuppgifter som finns i vårt land är vad som efterfrågas

och att vi ger möjligheter för dem som befinner sig i vårt land att utbilda sig och matcha dessa arbetsuppgifter. Detta tycker jag vore en betydligt rimligare ordning.

Med det sagt förstår jag att det blir svårt att lägga fram motförslag om man har förhandlat och kompromissat. När jag läser det särskilda yttrandet reflekterar jag ändå över avsaknaden av vissa saker som framför allt Moderaterna har gått väldigt hårt ut med.

Till exempel har vi nu en proposition som tar upp detta med samhällsorientering och språkundervisning, men jag ser ingenting i det särskilda yttrandet om att det ska vara obligatoriskt eller om något test som ska klaras av i samband med detta. Jag undrar hur det kommer sig – varför driver man inte på ytterligare i den frågan?

Man nämner förvisso att man tycker att Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form borde läggas ned, men man nämner inte vad man anser om det faktum att Arbetsförmedlingen med nuvarande lagstiftning åläggs explicit ansvar för dessa uppgifter. Detta är ett steg i motsatt riktning mot vad åtminstone jag har uppfattat att man från Alliansens sida vill.

Detta var mina två frågor i det här replikskiftet.

Anf. 10 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det rent allmänt och även av det jag sa i mitt anförande framgår ganska tydligt vad vi moderater vill och också vad Alliansen tillsammans vill.

Det råder inga tvivel om vad vi vill med Arbetsförmedlingen. Det har vi varit väldigt tydliga med. Samtidigt vore det väl orimligt, när Arbetsförmedlingen finns, om vi inte skulle ge den direktiv.

Nu sitter vi inte i regeringsställning och får så klart rätta oss efter läget. Vi har en vision om vad vi vill göra om vi får möjlighet att sitta vid rodret. Sedan måste vi göra det bästa av situationen där vi befinner oss i dag.

När det gäller förslaget vi nu diskuterar tycker vi att det finns bra saker i propositionen, men som jag sa behandlar den alldeles för få frågor. Man skulle behöva göra mycket mer – därav vårt särskilda yttrande, som inte på något sätt ska sägas innehålla alla Moderaternas eller Alliansens förslag. Men vi lyfter ändå på ett tydligt sätt fram att vi inte tycker att det som görs är tillräckligt.

Vi har vid en rad olika tillfällen, både här i kammaren och i gemensamma alliansutspel eller i respektive parti, levererat ganska många förslag på vad vi vill göra, dels för att stärka politiken så att jobben växer fram och blir fler, dels för att öka incitamenten för den som är nyanländ i Sverige att ta ett arbete och också öka kraven på att man ska ta ett arbete. Vi har ändå varit relativt tydliga i vår kommunikation med vad vi vill ska ske och varför.

Anf. 11 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Jag kan först påtala att möjlighet att sitta vid rodret finns. Alla i det här landet torde i dag vara medvetna om att Alliansen hade kunnat sitta vid rodret om de bara hade varit villiga att lyssna i de frågor där vi är beredda att ge stöd och vara medvetna om att det finns en icke-socialistisk majoritet i den här kammaren.

Med detta sagt tänker jag uppehålla mig vid just Arbetsförmedlingen. Christian Holm Barenfeld säger här att så länge den finns vore det dumt

att inte låta den användas. Men hur man än vänder och vrider på det finns det en majoritet för att Arbetsförmedlingen ska antingen läggas ned eller åtminstone renodlas i sin helhet. Jag har oerhört svårt att se att den majoriteten kommer att förändras efter nästa val. Även om det kan bli lite hoppande konstellationer av vilka som bildar regering kommer det fortsatt att vara en majoritet för att Arbetsförmedlingen behöver göras om i sin helhet.

Mot bakgrund av detta: Varför tycker ni att det är passande att ålägga den myndigheten nya eller omformulerade arbetsuppgifter, i stället för att ta chansen att redan nu hitta ett fungerande system för de uppgifter som ni av för mig oförklarliga anledningar uppenbarligen anser ska finnas? Varför vill ni lägga det på en myndighet, där vi vet att det både nu och framöver kommer att finnas en majoritet för att den inte ska syssla med den sortens uppdrag?

Anf. 12 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Fru talman! Jag tycker givetvis att Moderaterna ska lägga fram sina förslag och också Alliansen. Det är väldigt tydligt vad vi har föreslagit.

Från Alliansen har vi också sagt att vi tycker att det är rimligt att gå fram med en gemensam budget. Samtidigt upplever jag inte att det finns en majoritet för våra förslag i dag. Det beror helt enkelt på att vi inte vann valet 2014. Nu gör vi allt för att vinna valet 2018 för att kunna ställa till rätta och få en bra och ansvarsfull politik.

I den fråga som jag inte hann svara på i min första replik, om de enkla jobben, skiljer sig Paula Bieler tydligt från Moderaterna. Vi tror att det behövs fler enkla jobb. Det innebär inte att vi inte ska ha fler högkvalificerade jobb, och det innebär inte att vi inte ska satsa på att utbilda personer. Men de enkla jobben är ett bra insteg på arbetsmarknaden för väldigt många och ofta ett första steg in för att sedan kunna gå vidare. Sverige har generellt sett alldeles för få enkla jobb jämfört med många andra länder.

Vi kan alltid diskutera var olika partier står. Men när vi ser hur Paula Bieler och hennes partikamrater agerar i riksdagens kammare när det gäller skadliga skattehöjningar och annat som man röstar för kan vi konstatera att avståndet mellan våra partier på många områden är väldigt stort.

Anf. 13 MARIA FERM (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi alltså arbetsmarknadsutskottets betänkande 15 *Ett nytt regelverk för nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet*.

Syftet med regeringens förslag är att göra regelverket för nyanländas etablering mer likt det regelverk som gäller för andra arbetssökande. Förslaget innebär bland annat att materiella bestämmelser om etableringsinsatser och individersättningar kommer att bestämmas i förordning i stället för i lag, att rättigheten till en etableringsplan tas bort och ersätts med anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program och att ett proportionerligt åtgärdssystem ska införas för nyanlända motsvarande det som i dag gäller för övriga arbetssökande.

Handläggningen av etableringsersättningen ska flyttas från Arbetsförmedlingen till Försäkringskassan. Detta är viktigt, inte minst eftersom kritik framkommit mot bristande effektivitet och onödig administration och också för att vi vill ha så lika system som möjligt.

Det är centralt att vi har en god etableringspolitik när omvärlden ser ut som den gör. Människor tvingas på flykt undan krig och förföljelse. I går rapporterade UNHCR återigen att antalet flyktingar i världen aldrig varit större. Vi har ett ansvar att säkerställa att vi bygger system som fungerar väl både i tider när det kommer många och i tider när det kommer få.

I Sverige och Europa ser vi hur de länder som är öppna mot omvärlden också är de länder som har starka ekonomier och en god arbetsmarknad. Tyskland och Sverige har lägst arbetslöshet och är samtidigt de länder som tar emot många människor i behov av skydd. Sverige har den starkaste arbetsmarknaden i hela EU, och det finns inget annat land där en så stor andel av befolkningen jobbar som i Sverige.

Samtidigt är utmaningarna stora när många människor kommer till ett land på kort tid. Fler behöver snabbt komma i arbete och hitta en bostad. Det är inte acceptabelt att det tar många år innan nyanlända får arbete, att människor fastnar i bidragsberoende, att människor fastnar i trångboddhet i utsatta bostadsområden och inte får möjlighet att lära sig svenska. Därför behöver etableringen förbättras ännu mer i Sverige.

Historiskt har vi klarat av att växa på ett bra sätt. Två årtionden efter Balkankriget ser vi att de som sökte en fristad i Sverige, som gjorde Sverige till sitt nya hemland, har etablerat sig i den utsträckningen att det är fler av dem som läser vidare på högskolan än infödda svenskar. Bland barnen till Balkanflyktingarna är lika många sysselsatta som bland barn till inrikes födda.

Regeringen har under de senaste åren genomfört stora förbättringar vad gäller nyanländas etablering. Miljöpartiet och regeringen som helhet arbetar hårt för att effektivisera mottagandet, förbättra etableringen och korta vägen till jobb och studier för nyanlända. Korta väntetider och tidiga insatser är en nyckel i detta arbete.

Många insatser genomförs redan för att se till att de personer som kommit till Sverige snabbt ska kunna lära sig svenska, utbilda sig eller få sin utbildning validerad tidigare och komma in på arbetsmarknaden snabbare. Sverige står redan nu bättre rustat för att klara av etableringen av dem som har kommit hit de senaste åren och dem som kommer att komma framöver än för några år sedan, men det finns som sagt mycket kvar att göra.

En av de största etableringsreformerna under denna mandatperiod är att alla Sveriges kommuner nu ska ta ansvar och hjälpa till med flyktingmottagandet. Syftet med reformen var att få till stånd en jämnare fördelning av mottagande av nyanlända mellan landets kommuner och att kommuner som har goda förutsättningar för etablering ska ta emot nyanlända i större utsträckning än tidigare.

För många asylsökande som lyckas ta sig till Sverige innebär det slutmålet på en vanligtvis lång och svår resa. Samtidigt är det början på något nytt i det liv man bestämt sig att ta till vara och den framtid som man drömmer om att bygga. Människors ambitioner och drömmar kan ibland krocka med den byråkratiska verkligheten och mötet med det nya landet. Långa handläggningstider och en passiv väntan på beslut är ofta tärande. Att leva i ovisshet om hur ens framtid ska se ut och om man kommer att få stanna eller inte kan påverka den asylsökandes både hälsa och etablering negativt.

Därför anser Miljöpartiet att det är viktigt att väntan på asylbeslut görs så kort som möjligt och att asylsökande ges möjlighet att komma igång med studier eller arbete redan under asyltiden. Tidiga insatser är viktiga för att motverka passivitet och underlätta etablering.

Regeringen har också tillfört mer pengar till Migrationsverket för att få ned handläggningstiderna och beslutat om flera åtgärder för att asylsökande ska kunna komma igång tidigare, såsom kompetenskartläggning och svenska från dag ett på asylboenden. Men mer behöver göras, och barns särskilda behov behöver stå i fokus.

En annan omständighet som motverkar en snabb etablering och gör det svårare för nyanlända att fokusera på att lära sig svenska och skaffa ett arbete är att inte veta hur ens nära och kära har det, om de är i säkerhet och när man kommer att kunna återförenas. Det är därför viktigt att möjligheterna till familjeåterförening förbättras.

Sedan den tillfälliga migrationslagen infördes har Miljöpartiet arbetat för att säkerställa att den inte gäller för alla som kom innan lagen aviseras och för att öppna handläggning på fler ambassader för att möjliggöra för fler från Syrien att kunna återförenas med sin familj. Det har varit mycket viktigt för dem som nu får återförenas. Målet är att lagens inskränkningar i familjeåterförening ska bli så kortvariga som möjligt.

Miljöpartiet anser att det behövs ett helhetsperspektiv för mottagande och bosättning av asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn, eftersom flera aktörer ansvarar för olika delar av processen. Det är olyckligt att asylsökandes och nyanländas etablering försämras genom att de behöver byta bostadsort vid flera tillfällen.

Det behövs ett mer sammanhållet mottagande som främjar en snabb etablering i arbets- och samhällslivet och en tydligare ansvarsfördelning där människor inte flyttas runt och på nytt tvingas lämna den lilla trygghet eller anknytning de har hunnit skapa sig i det nya landet.

Förekomsten av sjukdomar som kräver vård vid ankomsten till Sverige har i stor utsträckning påverkats av upplevelser, trauman och risker som den asylsökande har exponerats för under flykten. Detta tillsammans med separation från familjemedlemmar innebär en ökad risk för psykisk ohälsa. På Miljöpartiets initiativ har regeringen därför beslutat att satsa 40 miljoner kronor årligen 2017–2020 på vård och behandling för traumatiserade asylsökande och nyanlända.

Regeringen har också beslutat att inom Socialstyrelsen inrätta ett nationellt kunskapscentrum för frågor kring ensamkommande barn. Syftet är att sprida aktuell kunskap, framgångsrika metoder och effektiva processer till de kommuner, landsting och ansvariga myndigheter som genomför insatser för ensamkommande.

Vi har också genomfört satsningar på bostadsbyggande, elevhälsa, utbildning, snabbspår, extratjänster, stärkt sfi och modersmålsundervisning och mycket mer. Det krävs dock ytterligare åtgärder för att förbättra etableringen.

På Miljöpartiets senaste kongress tog vi fram 50 förslag för bättre etablering som rör områden som mottagande i asylprocessen, etableringstid, arbetsmarknadspolitik, jämställdhet, segregation och ensamkommande. Det är centrala frågor för Sveriges utveckling, och vi behöver hela tiden arbeta för att förbättra på detta område.

Vi tar hela tiden stora steg framåt. Ett av dem är det som vi ska besluta om i dag. Vi kommer att fortsätta att arbeta målmedvetet med detta. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 14 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Som jag var inne på tidigare hade jag och Maria Ferm i princip samma replikskifte för någon vecka sedan.

Till skillnad från vad Annelie Karlsson försökte säga ingår det i detta konkreta lagförslag skrivningar om vilka som omfattas av den nya lagstiftningen. Här stipuleras att det även gäller de nyanlända invandrare som har haft ett uppehållstillstånd och som inom giltighetstiden för uppehållstillståndet ansökt om ett nytt eller fortsatt tillstånd, det vill säga de som för tillfället inte har ett giltigt uppehållstillstånd. Det är därför jag tar upp denna fråga även här.

Min fråga från för någon vecka sedan kvarstår. Med tanke på vad Migrationsverkets handläggare själva har sagt och den stora belastning som vi vet finns på Migrationsverket, ser ni över huvud taget risken att det med skrivningar som denna blir fritt fram för Migrationsverket att lägga ansökningar om förnyelse långt ned i högen? De blir ju inte längre lika akuta eftersom de som en gång har haft ett uppehållstillstånd kommer att fortsätta att omfattas av alla de regleringar som man nu ger tillgång till.

Givet Miljöpartiets utgångspunkt riskerar det i sin tur att leda till att fler personer vistas i landet utan att veta hur länge de kommer att få göra det och utan att veta vilken status de har. Ser ni över huvud taget risken?

När vi besökte Migrationsverket var de tydliga med att eftersom det är akut och många saker kommer att försvinna tänker de prioritera ansökningar om förnyelse. Men med den sorts lagstiftning som finns i detta förslag kommer det inte längre att finnas någon anledning att göra det.

Anf. 15 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Paula Bieler för frågan. Även om vi diskuterade det för någon vecka sedan är det fortfarande intressant hur vi tänker i detta.

Jag anser att de långa handläggningstiderna är grundproblemet. Får vi ned handläggningstiderna kommer varken detta eller den långa tiden för dem som söker asyl för första gången att vara ett särskilt stort problem. Det är här vi behöver lägga krutet.

Migrationsverket jobbar intensivt med att försöka få ned handläggningstiderna till normala nivåer. Man bedömer att alla de personer som kom under 2015 ska få sina ärenden avgjorda under året. Redan under hösten kommer vi att se mer normala handläggningstider.

Detta är prio ett, och då handlar det om att säkerställa att Migrationsverket har tillräckligt med utbildad personal och resurser. Jag förväntar mig att det här är något som kommer att synas tydligt i er skuggbudget inför hösten.

Till skillnad från er är jag inte alls orolig för att människor kommer att vänta med sina förlängningsansökningar till sista sekund.

Det är givetvis ett problem att människor lever i ovisshet utan tillfälligt uppehållstillstånd, så vi vill korta denna tid så mycket som möjligt. Men ett ännu större problem är att riskera att falla ur etableringsåtgärderna under tiden. Då tvingas man flytta till ett anläggningsboende igen och måste

avbryta språkundervisning, praktik och annat för att några månader senare börja om, flytta tillbaka och påbörja allt igen.

Grundfrågan är dock att vi måste korta handläggningstiderna ännu mer. Gör vi det behöver vi inte oroa oss på samma sätt för dessa olika konsekvenser.

Anf. 16 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Min kritik är flerfaldig. Rent principiellt vore det rimligt att ha en tidsgräns för när man ska ansöka om förnyelse. Man ska inte kunna vänta till sista stund, alldeles oavsett vilket bidrag det handlar om. Man skickar in ansökan i god tid innan en förlängning blir aktuell. Det ska finnas gränser för när det är det personliga ansvaret och när det är myndighetens ansvar att det har fallerat, med olika konsekvenser därefter.

Jag undrar fortfarande: Vad avser man att göra för att säkerställa att handläggningstiderna inte skjuter i höjden? Migrationsverket är överbelastat, och det finns inget som tyder att man hinner i kapp under överskådlig framtid. Det var långa handläggningstider redan innan vi hade de stora mottagartalen 2015.

Reglerar man inte Migrationsverkets ansvar att hantera dessa ansökningar inom en viss tid har jag svårt att se att Migrationsverket kommer att prioritera dem. Jag ser en påtaglig risk för att man kommer att prioritera dem som vistas i landet och där det inte ens har gjorts en första bedömning. Då kommer vi att få ett stort antal personer som vistas i landet utan giltigt uppehållstillstånd för att de har haft det tidigare.

Detta leder till att den tillfälliga lagstiftningen urholkas. Poängen med tidsbegränsningen är att man ska kunna utvärdera om behovet kvarstår. Om ingen sådan utvärdering sker och personerna är kvar i systemet urholkas hela tanken bakom den tillfälliga lagstiftningen. Det leder också till att de personer som vistas här kommer att vara i limbo vad gäller att veta om de kommer att vara kvar i landet eller inte.

Vad avser regeringen att göra för att säkerställa att förnyelseansökningar fortsätter att prioriteras? Man tar ju bort det enda incitament som finns för att de ska prioriteras.

Anf. 17 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Migrationsverket säger att man bedömer att handläggningstiderna kommer att kunna gå ned till normal nivå under året. Tidigare var den tre till fem månader, och det vore jättebra om det kom ned på den nivån. Man arbetar också med att effektivisera sina processer. Det gäller såväl asylansökningar som andra processer, till exempel arbetstillstånd, där väntetiderna också är långa. Kan man arbeta på ett annat sätt i dessa processer kan det få positiva effekter för andra typer av tillstånd som ska förnyas.

Problemet med långa handläggningstider har uppkommit dels för att det var många personer som kom under 2015, dels för att tillfälliga uppehållstillstånd har införts under en begränsad tid. Förnyelseansökningarna behöver hanteras och skapar ännu längre köer, för man behöver göra en individuell bedömning även av förnyelseansökningarna. Trots att vi har infört tillfälliga uppehållstillstånd för långvariga skyddsbehov som inte bedöms gå över under överskådlig tid behöver de ändå förnyas, och då behöver man pröva ansökningarna på nytt.

Prot. 2016/17:129

20 juni

*Ett nytt regelverk för
nyanlända invandrades
etablering i arbets- och
samhälslivet*

Annars är det ett förslag till politik att driva att permanent uppehållstillstånd minskar handläggningen på Migrationsverket.

I övrigt tycker jag att det är viktigt framöver att försöka prioritera ansökningar från barn. Det är särskilt problematiskt om barn behöver vänta under lång tid, och den psykiska ohälsan är ännu svårare för barn att hantera. Det handlar också om ovissheten och att anknytningen till landet blir starkare om du är yngre. Där skulle jag vilja se en förändring.

Anf. 18 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Centerpartiet välkomnar regeringens lagförslag som utgör en del av uppgörelsen om migration mellan regeringen och Alliansens partier från oktober 2015.

Det handlar om att rättighet till etableringsplan ersätts med anvisning till arbetsmarknadspolitisk åtgärd, om att nyanlända ska mötas av ett system som är likvärdigt det som övriga arbets sökande möter och om att hanteringen av etablerings sättningen förs över till Försäkringskassan från Arbetsförmedlingen.

Eftersom vi anser att regeringens proposition är ett steg i rätt riktning har vi valt att inte väcka några motförslag, och vi ställer oss bakom regeringens förslag. Vi ser dock större behov av åtgärder på området än vad regeringen gör. Vi har i migrationsöverenskommelsen också kvar att utöka yrkesintroduktionsanställningarna till att gälla även företag utan kollektivavtal. Utredningen pågår, men det tar ju lite längre tid. Det är allvarligt, eftersom det är ett givande och ett tagande i en förhandling. Även där man gör eftergifter gäller det att faktiskt leverera. Vi väntar fortfarande på förslag på hur det kan lösas.

Andelen nyanlända som går till arbete eller reguljära studier efter etableringstidens slut är för få. Det är vi nog alla överens om. Förutom de förslag som innebär organisatoriska förändringar tycker Centerpartiet att det saknas reformer som skulle leda till större möjligheter för fler att komma in på arbetsmarknaden. Alla insatser som kompletterande aktörer levererar till Arbetsförmedlingen sjunker i antal nu, trots det ökande antalet personer som kommer in till AF med etableringsplan. Vi ser att företag omstrukturerar just nu och efterfrågar sökande med lägre kvalifikationer, men Arbetsförmedlingen levererar inte de sökande som efterfrågas.

Vi hade generaldirektören på besök i utskottet, och jag frågade varför insatserna minskar. Svaret från generaldirektören var att man håller på att analysera det. På frågan när analysen är klar var det ett svävande svar om att han inte kunde redogöra för det. På varför det inte skickades ut tio utan bara tre sökande till ett företag som ville rekrytera tio personer med lägre kvalifikationer var svaret: Vi gör misstag.

Jag har full förståelse för att man inte alltid kan veta exakt varför det sker förändringar, och det är klart att så länge det är personer som jobbar i verksamheten kan det göras misstag – men det är lite för många misstag, och det gör att det finns ett stort tryck på regeringen att faktiskt leverera.

Arbetsförmedlingen är det verk som har ansvar för de här frågorna. Vi har inte tid eller förmåga att göra det på något annat sätt i nuläget, och då gäller det att man faktiskt levererar på det här området.

Klyftan mellan inrikes och utrikes födda växer alltmer i takt med att de nyanlända från flyktingvågen 2015 ska etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland inrikes födda ligger på försumbara 4 procent, medan

motsvarande siffra för utrikes födda är 22 procent. Just nu är arbetsmarknaden glödhet. Någonting som vi vet är att efter högkonjunktur kommer lågkonjunktur. Det är därför som jag och många med mig trycker på och säger att det måste bli verkstad inne hos Arbetsförmedlingen för att få fler i jobb. Ett inre förändringsarbete får inte ta all kraft.

Här krävs tydligt förbättrade resultat. För att åstadkomma detta krävs höjd kvalitet och flexibilitet i etableringsinsatserna. Resurserna måste riktas mot insatser som faktiskt ger resultat.

I går kunde jag läsa på text-tv på tåget hit om ytterligare en halv miljard till kommunerna tillsammans med rejäla svingar mot kommuner och landsting för att de gör för lite. Man erbjuder från regeringshåll löner som finansieras till 100 procent. Till det kommer ersättning för handledarstöd plus en bonus för varje extratjänst som inrättas. I vissa delar för det här mina tankar till gamla tiders fattighjonsauktioner.

Att chanserna till en fortsättning efter en sådan här insats riskerar att inte stärkas eller att man totalt kvaddar den reguljära arbetsmarknaden finns det många som varnar för.

I höstas fick Mikael Damberg uppdraget av statsministern att hjälpa till med detta med så kallade enkla jobb. ”Vi måste tänka nytt” var rubriken till intervjun med Damberg. Är det dessa extratjänster som är nytänket?

Ett annat sätt att tänka – det här är ett tips till regeringen – är att fundera på vilka reformer som har fungerat. Med minskat kostnadstryck har företag anställt fler. RUT-reformen är ett exempel och restaurangmomsen ett annat. Reformerna har handlat om att skapa bättre förutsättningar för näringar som kan och vill expandera.

Ett annat tips är att sänka kostnaden på arbete. I grund och botten är det där det grundläggande problemet finns. Men av det syns inget.

Regeringen aviserade nyligen en rad åtgärder för att förbättra resultaten. Det var en tydlig kritik från arbetsmarknadsministern, men på vilket sätt kommer de åtgärderna att lösa problemen som inte knackar på utan redan är i farstun?

Fru talman! Det finns mycket mer som vi från Centerpartiet önskar. Vi ser ett behov av arbetsmarknadsreformer som helt klart kan förbättra och stärka förutsättningarna på svensk arbetsmarknad. Men i de frågor som det här betänkandet berör yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och lovar att fortsatt trycka på regeringen när det gäller att säkerställa att allt som kan och måste göras också görs för att stödja människor till anställning och möta företagens stora behov på arbetskraft nu när vi har en mycket stark högkonjunktur.

(Applåder)

Anf. 19 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet. Det här är en fråga som har behandlats inom ramen för de migrationspolitiska samtal som fördes av regeringen och allianspartierna för ett och ett halvt år sedan. Det är inte helt otippat att ytterlighetspartierna i den här kammaren – Sverigedemokraterna på ena sidan och Vänsterpartiet på den andra – inte stöder detta. Men det finns en bred enighet kring detta i den ansvarsfulla och pragmatiska delen av den här församlingen.

Den etableringsreform som skapades under alliansregeringen för ett antal år sedan är i grund och botten bra – den har jobbfokus och syftar till

att få en arbetsmarknadsetablering för nyanlända – men det finns en del saker som behöver förbättras för att göra etableringen bättre och mer effektiv. Det är alltså en del saker i detta som det här betänkandet adresserar utifrån den proposition som regeringen lade fram under våren.

Det handlar exempelvis om att om en person är en del av etableringen och en massa saker sedan förändras kan det till exempel bli svårt för etableringshandläggaren att ändra i etableringsplanen. Det är sådana saker som i detta förenklas, liksom att handläggningen av ersättningen tas över av Försäkringskassan.

Den viktiga utgångspunkten i detta är att etableringsuppdraget och att delta i etableringen inte innebär att man ska vara på någon sorts isolerad ö inom det svenska systemet, utan etableringsersättningar och annat och uppdraget måste harmoniseras med den övriga lagstiftningen. Tidigare har ju etableringen haft en egen lagstiftning och en egen förordning. Det kommer den att fortsätta ha, men mer styrs nu över till att vara i förordningsform.

Liberalerna tycker att det här förslaget är bra. Det utgår från de synpunkter som förts fram av myndigheten själv, Arbetsförmedlingen. Även Riksrevisionen har haft en del synpunkter på hur man kan förbättra etableringsuppdraget. Riksrevisionen är samtidigt tydlig med att man inte bör göra alltför omfattande förändringar, då det riskerar att innebära negativ påverkan på etableringen.

Liberalerna säger alltså ja till detta. Vi har tillsammans med övriga allianspartier ändå ett särskilt yttrande, eftersom vi anser att det här är otillräckligt. Även om det är ett steg i rätt riktning är det otillräckligt, med tanke på de enorma utmaningar som Sverige har vad gäller att bryta segregation, utanförskap och stigmatisering.

Det är för många människor som lever i utanförskap i dag. Och många nyanlända kommer inte in på arbetsmarknaden. Vår uppfattning är att regeringen gör alldeles för lite. Man måste se över våra anställningsformer. Man måste göra betydande förändringar vad gäller Arbetsförmedlingens uppdrag och arbete och en rad andra saker.

Jag talar inte lika länge som de andra talarna men får givetvis med det viktigaste i alla fall.

(Applåder)

Anf. 20 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Det här är en viktig fråga. Och jag kommer att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Vi kristdemokrater står bakom det här, men vi har också skrivit i ett särskilt yttrande att vi har många andra förslag när det gäller etablering. Vi tror att det behövs mer än det här förslaget innebär. Men vi står bakom förslaget. Vi tycker att det är bra. Det innebär att rätten till en etableringsplan ersätts med en anvisning i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Och syftet är att jämställa den grupp som lagen i dag omfattar med andra arbetssökande. Det tycker vi är bra.

Vi kristdemokrater ser förslaget som en väg framåt, för att snabba på etableringen på den svenska arbetsmarknaden. Och det är helt nödvändigt, både för att svara upp mot den arbetskraftsbrist som vi nu börjar se på allvar och för att minska utanförskapet och få fler i egen försörjning.

Vi menar att det regeringen gör för att få nyanlända i arbete inte fungerar tillräckligt bra. Man har föreslagit extratjänster, traineejobb, beredskapsjobb och andra saker som politiker kan hitta på. Vi tror att det vore bättre att företagen får möjligheter att på ett enkelt sätt anställa själva, utan allt det krångel det innebär att Arbetsförmedlingen ska vara involverad i de arbetsmarknadspolitiska programmen.

Vi hade två förslag i vår budget i höstas som vi vill lyfta fram i den här debatten. Det ena är det asylprogram som vi föreslår. Etableringen måste börja ännu tidigare än när man har fått ett beslut om uppehållstillstånd, vilket regeringen föreslår här. Vi vet att många asylsökande vill komma i gång med sin etablering redan dag ett. De kanske inte kommer att få uppehållstillstånd, men vi tror ändå att vi inte får låta tiden gå i passivitet på ett asylboende. Det är slöseri med mänskliga resurser.

Vi tycker därför att varje asylsökande, oavsett om man bor på ett asylboende eller i eget boende, ska få ett första samtal inom två veckor från ankomsten till Sverige. Vi menar att varje asylsökande ska sluta ett kontrakt med det offentliga i samband med asylansökan. Kontraktet ska vara på sex månader. Tanken är att programmet ska omfatta åtta timmar om dagen, fem dagar i veckan.

I dag erbjuds olika språkkaféer och olika typer av utbildning i svenska genom frivilligorganisationer. Men vi menar att sfi bör börja redan från start, med 15 timmar i veckan. Nio timmar i veckan ska man ha samhällsorientering. Det här är alltså obligatoriskt. Det är en skyldighet att delta i undervisningen om rättigheter och skyldigheter i svenska samhället. Den asylsökande ska också, som motprestation till mat, husrum och dagersättning, vara tillgänglig för arbetsmarknaden 16 timmar per vecka.

För dem som inte hittar eget arbete ska organiserad sysselsättning erbjudas. Inom ramen för den organiserade sysselsättningen kan det ingå lokalvård, matlagning eller vaktmästartjänster på det asylboende man bor på. Kommunen och ideella föreningar kan tillhandahålla organiserad sysselsättning, och sociala företag kan involveras.

Skäl för undantag finns förstås, till exempel på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom.

Om den asylsökande inte deltar i programmet görs ett avdrag på dagersättningen. Och om den asylsökande får ett reguljärt arbete ges ett fribehold om 3 000 kronor som den enskilde kan tjäna per månad innan dagersättningen minskas.

Det här är ett sätt att börja tidigt, från dag ett. Man måste börja tidigare än i dag. Förslaget som ligger på bordet i dag är alltså bra, men det krävs mer.

Ett annat av våra viktigare förslag – vi har framför allt två – utöver asylprogrammet är introduktionsanställningar. Det tar för lång tid för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Det måste bli möjligt för alla att få ett jobb och arbeta 100 procent av sin förmåga.

Med vårt förslag om introduktionsanställningar utmanar vi den dominerande idén om att jobb ska komma till på svensk arbetsmarknad genom Arbetsförmedlingen. I går talade Teknikföretagen i radio om ett förslag som liknar det kristdemokratiska. Det är intressant.

Arbetsgivarna är i fyra av fem fall småföretagare som med värk, svett och glädje driver sina företag. Anställningar är stora beslut men också nödvändiga i företag som upplever tillväxt. I det läget går det inte att nog understryka värdet av färre regler och mindre krångel. Nystartsjobb är steg bort från behovet av att ängsligt krångla till matchningen mellan arbetsgivare och arbetstagare och är vägledande för oss när det gäller förslaget om introduktionsanställningar.

Vi föreslår därför den nya anställningsformen introduktionsanställning. Den innebär att man får en ingångslön som är 75 procent av lägsta-lönen eller ingångslönen enligt kollektivavtal. Anställningen är precis som en vanlig anställning, inte som traineejobben och sådana som inte är tillsvidareanställningar. Den enda skillnaden är att ingångslönen är 75 procent av lägsta-lönen eller ingångslönen enligt ett kollektivavtal.

25 procent av arbetstiden är utbildning som arbetsgivaren betros ansvara för, i samråd med arbetstagaren. Under introduktionsanställningen omfattas man av LAS, lagen om anställningsskydd. Och en introduktionsanställning kan vara i max fem år.

Fru talman! Introduktionsanställningen är inte någon arbetsmarknadsåtgärd. Det är ingen byråkrati, ingen arbetsförmedling, inga åldersgränser, inget krångel, inga stöd och inga kostnader för samhället i form av nya subventioner. Låt bara arbetsgivare och arbetstagare hitta varandra, och gör det enklare att komma in på arbetsmarknaden!

Introduktionsanställningen ska dock inte omfatta yrken som kräver eftergymnasial utbildning eller där lägsta-lönen överstiger 22 000 kronor. Av konkurrensskäl ska arbetsgivarna inte heller kunna ha fler introduktionsanställda än vanligt anställda.

Svenskt arbetsliv behöver förändras om vi vill undvika att stora grupper hamnar i utanförskap. En anställningsform som bygger på tilliten i anställningsavtalet mellan arbetstagare och arbetsgivare ger förutsättningar för att klara den utmaning Sverige står inför.

Fru talman! Nu måste vi göra allt för att snabbt få nyanlända i arbete. Det vinner vi alla på. Det här förslaget är en väg. Men vi kristdemokrater menar att det behövs mer. Det behövs mindre byråkrati, mindre regelkrångel och fler möjligheter för arbetsgivare, arbetstagare och nyanlända att hitta varandra i nya anställningsformer.

(Applåder)

Anf. 21 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt att begära replik, men jag gjorde det ändå.

Jag reagerade på när Désirée Pethrus sa att man ska ha insatser tidigt, redan från dag ett. Ur den synvinkel som Désirée Pethrus tog upp förstår jag hur ni tänker. Ju tidigare man kan komma igång, desto mindre passivitet, desto större chans att man kommer in snabbt.

Det är en sak att det finns möjligheter att frivilligt delta i olika åtgärder, att ta till sig kunskaper, att civilsamhället ställer upp och så vidare. Men om våra gemensamma skattemedel ska gå till insatser för personer, innan det ens är avgjort om de vistas här av en giltig anledning, då rimmar det lite illa för mig. Vi måste handskas ansvarsfullt med våra gemensamma resurser.

Det riskerar också att bli en pull-effekt där det snarare skadar mer, att personer får en ytterligare anknytning till landet och sedan får avslag. Skattemedel har gått till personer som aldrig har haft någon anledning att söka sig hit över huvud taget.

Vore det inte bättre att satsa de extra resurserna på en snabbare handläggning, så att man så tidigt som möjligt kan få klargjort vilka som kommer att stanna i landet och vilka som inte får stanna? Därefter kan man rikta eventuella insatser till dem som är kvar i landet.

Anf. 22 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag kan förstå det ifrågasättandet. Vi har också diskuterat det i en arbetsgrupp från Kristdemokraterna. Hur ska vi väga det här? Är det bättre att en person sitter i väntan på ett uppehållstillstånd och inte får någon typ av anknytning eller någon möjlighet att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden?

Samtidigt finns det ett behov av arbetskraft. Många människor kan och vill arbeta sig in i det svenska samhället. Den möjligheten finns i dag. Alternativet är att personen får ett avslag och sedan får åka hem. Därefter får man söka tillstånd att komma hit som arbetskraftsinvandrare, vilket ju ökar krånglet ytterligare.

Nu har det varit extremt långa väntetider, och man har fortfarande inte kunnat beta av dem. Men vi har ju ändå kostnader för att personen vistas här under asylprövningstiden. Om man får ett avslag innan de sex månaderna får man naturligtvis åka hem.

När man sedan kommer in i etableringsfasen och ska komma in på arbetsmarknaden, då tappar man motivationen för att börja med sfi och hålla fast vid den. Om man får lära sig språket direkt när man kommer hit är det mycket lättare att senare komma in i en etableringsfas, om man inte har lyckats få en anställning redan under asylprövningstiden.

På något sätt tjänar både samhället och den enskilde på att få en snabbare etablering genom asylprogrammet. Fördelarna överväger nog ändå jämfört med nackdelarna.

Anf. 23 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Det är klart att det går att resonera så. Det nämndes ett exempel om att man i så fall skulle lämna landet för att söka arbetstillstånd från något annat land. Det är ju därför som vi har den lagstiftning som vi har i dag. Man ska inte kunna använda förevändningen att söka asyl för att här på plats kunna kringgå reglerna om till exempel arbetskraftsinvandring. Vi ska ha en reglerad invandring enligt de regler som vi har. Med det förslag som Kristdemokraterna lägger fram ökar incitamenten att kringgå det systemet.

Det finns inget som förbjuder att personer lär sig svenska, studerar, knyter kontakter och har möten med civilsamhället. Det finns i dag otaliga appar för att lära sig och öva på svenska. Jag ser en väldigt stor skillnad mellan det och att aktivt avsätta gemensamma resurser, skattemedel, på åtgärder riktade till personer där det ännu inte är klargjort om de har sökt sig till Sverige av korrekt anledning eller inte.

Jag tycker att man bör vara försiktig med de signaler som skickas ut från staten och ansvariga politiker om hur vi använder våra resurser och vad vi tycker om de regelverk som vi har. Där ska vi vara tydliga. Alla här är nog överens om att vi ska ha en reglerad invandring, även om vi har olika syn på hur den ska regleras. Då måste vi också stå upp för dessa regelverk.

Att satsa resurser på personer där det ännu inte är klargjort om de har följt reglerna eller inte kan jag bara kalla oansvarigt, tyvärr.

Anf. 24 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Man kan absolut ha inställningen att man ska låta människor själva få avgöra om de vill delta i samhällsorientering, i sfi och så vidare. Det vi gör i det här programmet är att vi säger att det är obligatoriskt. Man kan inte välja bort det. Det tycker vi är viktigt.

I dag satsas det flera hundra miljoner ur budgetarna för att personer ska få tillgång till sfi via frivilligorganisationer och till samhällsorientering. Den satsningen i regeringens budget har vi stött. Kostnaderna är jättestora under asylsökningstiden. Varför då inte ställa högre krav på de personer som finns till exempel på asylboenden?

Vi tycker att kraven måste bli högre. När man är på ett asylboende ska det vara tuffare tag. Man ska inte kunna sitta och vara helt passiv. Arbete förhindrar många tillfällen till synd, står det i Bibeln. Det ligger mycket i det. Det var väldigt stökigt på asylboendena när det fanns väldigt många asylsökande där. Många satt i passivitet och man kände frustration.

Låt oss i stället använda människors kraft till förändring under asylprövningstiden! Det finns så många fördelar med vårt förslag att de överväger nackdelarna. Det finns redan pengar i budgeten avsatta i dag. Många säger att det är jättebra med språkkaféer, men man får inte lära sig på ett bra sätt. En del från sfi säger att man lär sig på fel sätt under asylprövningstiden.

Låt oss i stället göra det rätt från början! Sedan har vi också sagt att det behövs snabbare beslut. Då kan de som inte har rätt att få asyl snabbare avvisas. Det behövs flera olika förslag, varav det här är ett som vi tror på.

Anf. 25 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Dagens svenskar har sina rötter i olika delar av världen, i olika delar av Sverige också förstås men även i många andra länder. Många är födda och uppvuxna i ett annat land, andra har föräldrar som är födda i ett annat land men är kanske själva födda här. Vi ser dem överallt omkring oss. Det finns människor med olika rötter på våra arbetsplatser, i våra bostadsområden, i barnens skolklasser, i våra föreningar, i Sveriges riksdag och överallt.

Sverige har under lång tid tagit emot människor som är födda i andra länder och som framgångsrikt har etablerat sig och är en väl integrerad del av Sverige i dag.

När man ser det kan man tänka sig att det måste ha funnits ett bra system för att se till att människor kan komma in i samhället och bli en så väl fungerande del av samhället som många människor är i dag. Men så är det inte, tvärtom.

När man ser på hur vi tar emot människor som ska etablera sig i Sverige är det påfallande mycket som är tillfälligheter. Det finns många eldsjälar och mycket som är projekt, ad hoc och någonting som bara har blivit. Det är naturligtvis en styrka att det finns så många människor som på olika sätt agerar för att hjälpa människor att etablera sig i vårt land.

Som politiker måste man också se att det finns brister som måste åtgärdas. Det behövs bättre system för att systematisera så att inte bara en del lyckas etablera sig. Alla ska kunna etablera sig i samhället och bli en del av Sverige.

Nu har vi ett läge i Sverige med stora brister på arbetsmarknaden. Det finns många jobb som inte kan tillsättas. Vi har säkert alla läst i tidningarna och hört talas om framgångshistorier där någon arbetsgivare av en tillfällighet lyckades hitta precis rätt kompetens på ett asylboende eller på något annat sätt. Det är naturligtvis glädjande historier. Samtidigt är det som att hitta en nål i en höstack.

Vi måste systematisera arbetet med att sätta rätt person på rätt plats, så att hela Sverige är med och tar ansvar för etableringen av nyanlända.

Nu har vi sedan drygt ett år en ny lagstiftning på plats om att alla kommuner ska ta emot nyanlända. Det är lag som faktiskt fungerar. Nu går vi vidare med förslag på förändringar för etableringen på arbetsmarknaden.

Fru talman! Sverige ger uppehållstillstånd och skydd till flyktingar, och detta är självklart grundat på asylskäl. Det är en akt av solidaritet baserad på grundläggande humanistiska värderingar. Vi ger skyddsbehövande skydd när de flyr från helveten och förföljelse. Detta är skälet.

Men när människor väl är här och har fått sitt uppehållstillstånd är det självklart, menar regeringen, att vi ska sätta dem i arbete. Alla som kan arbeta ska arbeta. Detta system måste bli mycket effektivare.

Vi politiska partier har olika syn på hur man mest effektivt ska sätta människor i arbete och hur arbetsmarknadspolitiken mest effektivt ska utformas. Det är naturligt att vi har olika syn på detta. Mycket av den politiska debatten handlar om och ska handla om det här, och sedan tar väljarna ställning till det i val.

Jag tänkte avstå från polemik om det i just den här debatten, för jag vill också säga att det är väldigt bra att vi har en bred majoritet för de grundläggande spelreglerna, alldeles oavsett att vi också har olika syn på hur arbetsmarknadspolitiken ska bedrivas. Vi har alltså en bred majoritet för grundläggande spelregler och för det som läggs fast i den proposition och den nya lagstiftning som riksdagen snart ska ställa sig bakom.

Ett parti skiljer dock ut sig i denna debatt och i ställningstagandet, nämligen Sverigedemokraterna. De vill uppenbarligen helst ha ett Sverige som krymper, med en åldrande befolkning som blir allt mindre. Vi blir färre och äldre. Arbetsmarknad och ekonomi blir allt mindre, och välfärden sätts på reträtt. Varför skulle de annars vara så emot att man sätter nyanlända och nya svenskar i arbete?

Hos Sverigedemokraterna finns en uppenbar ovilja att ta vara på den arbetskraft och den arbetsförmåga som de nyanlända har. Vi har i dag ett läge med brist på arbetskraft. Jag träffar arbetsgivare om inte dagligen så i alla fall flera gånger i veckan. Det handlar om både privata och offentliga arbetsgivare. Det helt överskuggande och största problemet – de har en del andra problem också – är bristen på arbetskraft och att få tag på kompetent

personal till de vakanser de har så att de kan växa i den takt de vill och som Sverige behöver.

Regeringen och en bred majoritet här i riksdagen vill och anser att man ska hjälpa människor att komma i arbete och att man ska hjälpa arbetsgivare att få tag på rätt personal. Man ska rusta människor och på olika sätt utforma arbetsmarknadspolitiken så att vi hittar det möte där arbetsgivare kan rekrytera personal med rätt kompetens och där människor kan komma i arbete så snart som möjligt. Vi har lite olika syn på hur detta ska utföras, men vi har en bred majoritet för att det *ska* utföras och för att det här är en viktig uppgift.

Sverigedemokraterna skiljer alltså ut sig och vill inte göra detta. De verkar se det som en otillbörlig förmån när människor sätts i arbete och tycks anse att det handlar om lyxverksamhet när någon är inskriven på Arbetsförmedlingen. Jag önskar att det vore det, men jag har träffat få arbetslösa som är inskrivna på Arbetsförmedlingen och som tycker att detta är höjden av välstånd.

Om man inte vill rusta de nyanlända att komma in på arbetsmarknaden sviker man arbetsgivarnas behov och Sveriges möjlighet till ekonomisk tillväxt. Vi har en krympande svenskfödd arbetskraft. Hela tillskottet består av människor födda i andra länder. Att se till att nyanlända kommer i arbete i vårt land är en helt avgörande fråga.

Sverigedemokraterna vill dessutom vältra över kostnader på kommunerna. Utöver att de i sitt budgetförslag har skurit ned resurserna till kommunerna med 10 miljarder vill de också att staten ska dra undan ansvaret för försörjningen och i stället lämna över ytterligare kostnader på kommunerna. Det blir alltså en dubbelstöt mot kommunerna dels i form av personalbrist när man inte rustar nyanlända att kunna jobba i de viktiga områden där det finns personalbrist, dels genom att man rycker undan resurser och tillför nya kostnader för kommunerna.

Det är uppenbart att Sverigedemokraterna har en egenproducerad syn på ekonomisk politik utan förankring i verkligheten. Välstånd och resurser skapas av arbete. Varje människa som inte är i arbete men som kan arbeta är ett slöseri med mänskliga resurser och med ekonomiska möjligheter för vårt land.

Fru talman! Den tidigare borgerliga regeringen lade fram den nu gällande etableringslagen. Den började gälla 2010. I den fanns många delar som jag och nuvarande regering stöder. Den innebar ett välkommet fokus på jobb. Det var bra att flytta ansvaret från kommunerna till Arbetsförmedlingen. Utvärderingar visar att det var bra att ha ett tydligt jobbfokus från första dagen. Det var bra att man införde en individuell ersättning som inte är familjebaserad eller behovsstyrd utan tydligt ger individen incitament – och att också kvinnor fick samma incitament som män – att delta i verksamheten. Några saker var mindre lyckade, till exempel etableringslotsarna som dock inte längre finns kvar.

I det förslag som den borgerliga regeringen lade fram var individens rättigheter tydliga. Vad vi nu har att ta ställning till är individens skyldigheter. Nu öppnar vi för att kunna ställa tydliga krav på individen. Att det finns en balans mellan skyldigheter och rättigheter är en viktig del av en fungerande arbetsmarknadspolitik. Individen ska självklart ha både rättigheter och skyldigheter, och de bör balanseras.

Med den lagstiftning som jag hoppas att riksdagen med stor majoritet nu ställer sig bakom innebär det att vi kommer att kunna ställa tydliga krav på alla individer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen på motsvarande sätt. Det betyder att man kan ställa krav på vilka verksamheter människor ska delta i, och det betyder också att om någon inte deltar eller uteblir finns det sanktioner att ta till på samma sätt som för alla andra arbetslösa. Jag tror att detta är ett välkommet och bra verktyg.

Det här är också en viktig förutsättning för att kunna införa en utbildningsplikt. I och med den nya lagstiftningen blir det möjligt att ställa krav på utbildning när lagen väl har kommit på plats. Man kan då ställa krav på att individen utbildar sig. Men det är därför också viktigt, fru talman, att regeringen satsar stort på möjligheter till utbildning. Rättigheter och plikt ska balanseras mot möjligheter och ansvar.

(Applåder)

Anf. 26 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga till arbetsmarknadsministern att hon väldigt gärna får läsa vårt helhetsförslag till budget. I det är det väl motiverat hur vi kan dra ned på vissa kostnader som man i kommunerna tyvärr behöver ha med den politik som övriga partier och regeringen för. Med vår politik skulle dessa kostnader inte behövas, och därför kan vi göra vissa neddragningar. I slutändan får kommunerna ändå mer att röra sig med.

Jag ber även arbetsmarknadsministern att lyssna på exempelvis det anförande jag höll när socialförsäkringsutskottet debatterade arbetskraftsinvandring häromveckan. Det är alldeles självklart att kompetensutbyte alltid har skett och kommer att fortsätta att ske, både permanent och mer temporärt. Problemet är dock att man hej vilt blandar ihop olika sorters migration och motiv och hur man ska hantera det hela.

Den kompetens som finns bland dem som söker skydd i vårt land matchar inte de behov vi har. Man skulle kunna önska att det var så, men så är det tyvärr inte. Vad vi vänder oss emot är inte att man gör satsningar för att de som befinner sig i vårt land ska nå upp till en kompetens som behövs här, utan vi vänder oss emot att det finns riktade stöd, subventioner och satsningar som bara kan ges till dem som nyligen har kommit hit. Övergripande satsningar för att höja kompetensen i vårt land för alla som står utanför arbetsmarknaden vore en sak, men när man riktar det specifikt till dem som nyligen har kommit hit blir det problem.

Med detta sagt kommer jag nu till min fråga, som jag också har ställt tidigare. Det är en konkret fråga, och det är bara den jag nu vill ha svar på. I denna lagstiftning definieras inte begreppet nyanländ. Hittills har det heller inte funnits någon definition, men man har genom cirkelresonemang kunnat hitta något slags definition. Hur länge anser regeringen att människor ska kunna klassas som nyanlända och därmed omfattas av denna lagstiftning? Jag hittar ingen definition av detta.

Anf. 27 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är självklart att de skyddsbehövandes kompetens inte matchar de vakanser som finns. Det är inte därför man får asyl i Sverige; man får asyl här för att man har ett skyddsbehov. Men när människor har

fått asyl på grund av skyddsbehov är det en huvudlös politik, tycker jag, att inte vilja rusta dessa personer att kunna ta de lediga jobb vi har här i landet.

Vi har nu fått ett tillskott av oerhört många personer – unga människor – som vi väl behöver på arbetsmarknaden. Men flera av dem har inte den kompetens som efterfrågas för de lediga jobben. Då finns det en bred majoritet i riksdagen som tycker att det är rimligt att staten ska ta ansvar och ställa krav på individen att delta för att kunna ta till sig kompetensen och bli matchningsbar på arbetsmarknaden. Sverigedemokraterna skiljer ut sig genom att inte vilja att man tar det ansvaret och gör de insatserna för att rusta personer som kommer till Sverige att kunna ta de lediga jobben.

Det finns ingen annan definition i den här lagstiftningen av vem som är nyanländ än i den tidigare lagstiftningen. Det är på samma sätt. Om man läser propositionen ser man att vi inte har gjort någon förändring av detta. Man omfattas av etableringslagen maximalt 24 månader från det att man skrivs in.

Anf. 28 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret på frågan. Jag hoppas att detta kommer att framgå tydligt i förordningar och så vidare, eftersom det inte finns reglerat någonstans nu heller.

Nej, arbetsmarknadsminister Ylva Johansson, vi tycker inte att man inte ska satsa på dem som har rätt att vistas i landet genom att ge dem utbildning och göra olika insatser för dem. Det vi vänder oss emot är att man separerar dessa satsningar från övriga arbetsmarknadspolitiska insatser.

Vi har otaliga gånger talat om exempelvis vårt förslag om lärlingsanställningar, som till viss del liknar olika andra förslag som har förts fram här. Det är ett ypperligt sätt för personer att bygga vidare på den kompetens de har med sig från tidigare hemland, visa det i praktiken och omsätta det i kompetens anpassad för den svenska arbetsmarknaden. Det är ett ypperligt sätt att både bidra till en snabbare validering av kunskaper och komma in på arbetsmarknaden.

Vi har talat om vikten av samhällsorientering, som ska vara obligatorisk och omfatta alla, och vikten av språkutbildning, som också ska vara obligatorisk och omfatta alla. Vi har talat om att de insatser som finns på svensk arbetsmarknad ska kunna omfatta alla som har rätt att vistas i landet, som har uppehållstillstånd här eller som är medborgare här.

Problemet som vi ser är att man gör särskilt riktade insatser för en grupp och ställer grupp mot grupp. Det är det som övriga partiets politik gör. Man tycker att den som nyligen har kommit till vårt land ska ha särskilt stöd och särskild rätt till skattemedel som bekostar en viss del av arbetsgivaravgiften, medan den som har hamnat utanför arbetsmarknaden av andra skäl runt om i vårt land inte ska få samma möjlighet. Det är då man ställer grupp mot grupp och skapar motsättningar, och det är det vi vänder oss emot – inte att man rustar dem som befinner sig i vårt land lagligt och att man under överskådlig framtid hjälps åt att rustas för vår arbetsmarknad.

Anf. 29 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det Paula Bieler nu säger stämmer inte. Vi har på riksdagens bord ett lagförslag som just handlar om likabehandling. Det är inte så att man har tillgång till helt andra möjligheter till stöd om man är nyanländ jämfört med andra arbetslösa. Tvärtom har regeringen systematiskt gjort en likabehandling. Oavsett orsak till att man står långt från arbetsmarknaden har man fått tillgång till olika arbetsmarknadspolitiska insatser.

Det finns några skillnader, och det är precis här Paula Bieler säger att det ska vara obligatoriskt för alla. Vad är då alla? Ska det vara obligatoriskt för alla med svenskundervisning, oavsett om man redan talar svenska eller inte? Ska det vara obligatoriskt för alla med samhällsorientering, även om man har gått i svensk skola under tolv år av sitt liv? Jag anser inte det. Jag tycker att det är rimligt att vi särbehandlar i några avseenden, till exempel vad gäller språk och samhällsorientering. Det är naturligt att göra det, för den som är född i Sverige och har svenska som modersmål har inte de behoven. Vi har andra möjligheter.

Det förslag som Sverigedemokraterna nu kommer att rösta nej till innebär att vi ska ha mer av likabehandling mellan nyanlända och andra arbetslösa vad gäller de krav vi ställer, de möjligheter vi ger och vår uppföljning av individens skyldigheter och rättigheter.

Anf. 30 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Fru talman! Kollegor och tv-tittare! Jag kommer i det här inlägget att vara ovanligt enig med statsrådet. Jag tycker att det är bra att vi har lyckats komma överens om förslag för att förstärka och förbättra etableringen och integrationen av våra nyanlända i Sverige. Därför är det också glädjande, tycker jag, att regeringen och Ylva Johansson vill genomföra det moderata förslaget om utbildningsplikten. Jag hoppas att det sker skyndsamt. Jag skulle bara vilja fråga Ylva Johansson: Vad har regeringen och Ylva Johansson för tidsplan för utbildningsplikten? Det är viktigt att den kommer igång.

Jag har i debatten lyft fram att vi tycker att det här är bra men att det borde hända mer. Man borde ta fler steg. Jag redogjorde för en rad av de förslag som vi moderater och även Alliansen har framfört.

Vilka reformer ser statsrådet framöver för att stärka arbetsmarknaden generellt och framför allt öka incitamenten och stärka möjligheterna för nyanlända att komma ut på arbetsmarknaden – utöver traineejobb, extratjänster, beredskapsjobb och snabbspår? Dessa åtgärder är väl bra i olika grad. Snabbspåren tycker vi är bra. De andra kanske vi inte tycker är briljanta, och leveransen har möjligtvis varit svagare än vad någon hade tänkt sig inom Regeringskansliet. Finns det några fler förslag i Ylva Johanssons byrååda för hur jobben skulle kunna bli fler och för hur företagen skulle vilja anställa fler?

Anf. 31 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Låt mig ta den sista frågan först! Vi har en fungerande politik för jobbtillväxt och en efterfrågan bland arbetsgivarna på att anställa fler. Det är precis det som fungerar. Vi tänker fortsätta på den linjen, med en ekonomisk politik och investeringar som visar sig ge ett mycket

Prot. 2016/17:129
20 juni

*Ett nytt regelverk för
nyanlända invandrades
etablering i arbets- och
samhällslivet*

bra resultat när det gäller en stark jobbtillväxt och fler företag som vill och kan anställa.

När det gäller arbetsmarknadspolitiken är det viktigaste fokuset att se till att man kan anställa, det vill säga att vi rustar personer så att det finns personer med rätt kompetens att anställa. Jag har haft flera diskussioner med Christian Holm Barenfeld om detta tidigare. Traineejobben var ett förslag som togs fram när vi var i opposition. Borgerligheten styrde, och vi hade mycket hög ungdomsarbetslöshet. Nu har vi inte det längre, för ungdomarna har fått vanliga jobb. Då ska de inte ha traineejobb. Det finns inget egenvärde i att sitta i en arbetsmarknadspolitisk insats om man kan få ett jobb utan stöd, vilket självklart är bättre.

Fru talman! Förslaget om utbildningsplikten, som Moderaterna förde fram, är ett bra förslag som regeringen vill genomföra. Planen är att kunna göra det så snart vi har en ny lagstiftning på plats. Förslaget är att den nya lagen ska börja gälla den 1 januari. Därmed finns de lagliga förutsättningarna för att kunna införa en utbildningsplikt.

Sedan ska man också vara ärlig och säga att det naturligtvis finns delar i detta som kräver ytterligare diskussion. Man kan ställa krav på individen att delta i utbildning, men staten kan inte ställa krav på kommunerna att ta emot personen i utbildning, inte riktigt på samma sätt i alla fall. Där är det lite olika typer av regelverk, och det är sådant som vi just nu arbetar med. Men jag tror att det är viktigt att personer som saknar den grundläggande kompetens som normalt krävs som en inträdesbiljett på svensk arbetsmarknad huvudsakligen ägnar sig åt just utbildning under sin etableringsperiod.

Anf. 32 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Fru talman! Jag kan återigen understryka att det är väldigt bra att vi har kunnat nå den här överenskommelsen vad gäller hela propositionen och även utbildningsplikten. Jag får tacka extra för ett tydligt, rakt och dessutom tillfredsställande svar gällande utbildningsplikten.

När det sedan gäller traineejobb, extratjänster och statliga beredskapsjobb kan jag ha synpunkter i allmänhet på hur bra de egentligen är, men detta var ändå jobblöftena. Snabbspåret tycker jag är bättre, men där är det inte så många som omfattas.

När det går bra för Sverige och vi inte har folk som står utanför arbetsmarknaden ska vi självklart inte ha traineejobb och konstruerade tjänster över huvud taget. Och visst, det går bra för Sverige. Det går bra för dem som står nära arbetsmarknaden. Det går bra för dem som har klarat sig igenom skolan. Det går bra för de allra flesta som är födda och uppväxta i Sverige, inte minst för dem som har föräldrar som också är det.

Men problemet är att vi har ett stort och brett utanförskap, inte minst omfattande många av de personer som kommit nya till Sverige, men även dem som inte klarat sig i skolan. Det är inte så att det råder brist på folk att stoppa in i de 32 000 traineejobben, de 20 000 extratjänsterna, de 5 000 statliga beredskapsjobben samt snabbspåren. Även om man skulle fylla dem till brädden och lite till skulle vi ändå ha en lång rad människor som stod allt längre ifrån arbetsmarknaden.

Vilken är regeringens och Ylva Johanssons plan, utöver det betänkande vi debatterar här i dag och utöver det som man tidigare har föreslagit men som ännu inte har börjat leverera? Finns det några andra förslag i Ylva Johanssons skrivbordslåda som ska göra verklig skillnad för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden?

Anf. 33 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag bedömer att extratjänster, moderna beredskapsjobb och snabbspår och andra jobbspår kommer att utvecklas väl och nå ganska stora volymer. Det behövs också eftersom många personer har svårt att konkurrera på arbetsmarknaden som det ser ut i dag.

Det är inte sant att människor står allt längre från arbetsmarknaden. Däremot är det sant att en växande andel av de inskrivna på Arbetsförmedlingen nyligen har kommit till Sverige. Det är klart att när man är ny i Sverige står man per definition ganska långt från den svenska arbetsmarknaden. Men det är inte så att människor rör sig allt längre från arbetsmarknaden. Det stämmer inte. Det är sammansättningen av de inskrivna som förändras och som är en väntad förändring.

Fru talman! Låt mig ändå säga något när det gäller jobb alldeles oavsett arbetsmarknadspolitiska insatser, jobb som kommer till av den övergripande ekonomiska politiken och de investeringar som regeringen gör, och som är det allra viktigaste för att ha en fungerande jobbpolitik.

Vi kan se på jobb med så kallade låga kvalifikationskrav. Man bedömer att det under åtta år med den tidigare regeringen skapades ungefär 14 000 sådana jobb med låga kvalifikationskrav. Under den här regeringens första tre år har det skapats ungefär 13 000 sådana jobb med låga kvalifikationskrav.

Det är naturligtvis inte alldeles enkelt hur man gör definitionerna. Men det stämmer inte att det skulle vara en dålig tillväxt på den privata marknaden av jobb med lägre kvalifikationskrav. Det utesluter inte att vi också behöver arbetsmarknadspolitiska insatser. Det behöver vi.

Utmaningarna är stora med väldigt många personer som nyligen har kommit till Sverige, och många av dem ska nu ut samtidigt på arbetsmarknaden. Men det växer till jobb med olika typer av kvalifikationskrav på den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 34 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Tack så mycket för ett bra anförande och en spännande debatt! Det är alltid så att om man är överens om saker tänker man att det inte blir så mycket debatt. Det finns delar i detta där vi är överens, och det finns delar där vi ser att vi skulle behöva göra mer. I vissa delar är det lite olika saker vi ser behöver göras.

Det vi kan konstatera är att vi har gjort en resa där vi ser att etablering har gått från att bara vara att ta hand om till att ha fokus på att komma i jobb. Det är någonting som inte är gjort med en enda reform. Det fick vi dyrt lära oss när vi genomförde etableringsreformen. Där blev det diskussioner som hade behövts följas kontinuerligt.

Prot. 2016/17:129

20 juni

Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet

Har man jobbat på ett sätt och ska göra en stor omställning och börja jobba på ett helt annat sätt är det fortfarande väldigt många gånger samma personer som jobbar med liknande uppdrag. Då krävs det att man medvetandegör att det handlar om rätt stora förändringar i hur man bemöter människor och på vilket sätt man kan stödja och hjälpa dem ut. Där är vi ännu inte i mål. Vi har fortsatt ett stort arbete att se till att vi hamnar rätt i processerna.

Det jag tänker ta upp är lite grann kopplat till matchningsdelen. Det vi kan se är precis det som vi alla är eniga om, att vi har en helt fantastisk högkonjunktur. Det är bara att tacka och ta emot. Det man möter ute på alla företag är kompetensbristen. Det är det stora. Det man möter nu är att de har insett att de inte kommer att få tag på just den kompetensen. Hur kan vi organisera om arbetet för att nyttiggöra de lediga platser som finns och ta vara på dem som står till arbetsmarknadens förfogande?

Det gör att det blir extra bekymmersamt när Arbetsförmedlingen inte svarar upp i de delarna. Vi har haft generaldirektören på besök i utskottet. En fråga jag ställde var kopplad till att andelen insatser som är till för dessa personer i etableringsplan som levereras av externa aktörer minskade under våren. Frågan är om det är en medveten strategi.

Anf. 35 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt. Jag håller med om det mesta som Annika Qarlsso säger här. Det är viktigt att man fortsätter att ha fokus på jobb. Man kan från Arbetsförmedlingens egen utvärdering se att det som ofta brister är att det blir för duttigt. Man håller inte ihop en kedja av insatser och siktar på ett konkret jobb eller åtminstone en konkret bransch eller ett yrke i de olika insatserna. Det ska verkligen vara en kedja som leder fram till målet. Där finns det ytterligare behov att fylla.

När det gäller den sista frågan som Annika Qarlsso tar upp om att det skulle vara ett minskat antal externa aktörer så ställde hon samma skriftliga fråga till mig om detta. Jag har inte bilden att det skulle vara så. Det kanske är uppgifter som Annika Qarlsso har som jag inte haft möjlighet att ta del av. Jag har inte sett det när det gäller de resurser som satsas på externa leverantörer. Antalet har minskat, men jag ser inte att den totala andelen skulle ha minskat hos Arbetsförmedlingen.

Jag ställer mig lite frågande inför det. Det är definitivt ingenting som regeringen har styrt mot. Det är en sak för Arbetsförmedlingen att själv avgöra vilka leverantörer den ska använda och hur många. Det är möjligt att det finns uppgifter som jag inte är uppdaterad på. Men jag har inte den bilden att det har minskat.

Anf. 36 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Det som finns i frågorna har jag hämtat i Arbetsförmedlingens statistik på hemsidan. Den finns för alla olika typer av insatser som riktar sig speciellt mot dem som har en utländsk bakgrund. Det handlar om att på olika sätt hamna närmare den reguljära arbetsmarknaden. Under april månad sjunker alla olika insatser samtidigt som inflödet ökar.

Svaret jag fick från generaldirektören var att man håller på att analysera det. Han kunde inte berätta vad det berodde på. Han kunde heller inte beskriva när han ansåg att han skulle ha ett svar på det. Jag tycker att det är

mycket anmärkningsvärt. Någonstans måste vi se till att vi använder alla resurser och alla krafter som finns i detta.

Vi hade ett uppföljande möte med några av de kompletterande aktörer som tidigare ingått i leverantörsråd till Arbetsförmedlingen. De beskriver att de uppfattar att Arbetsförmedlingen inte använder de avtal som finns. Det sker inte anvisningar. Man får inte ut dessa personer. De upplever också att de befinner sig i en situation där det är ett förändrat läge. Det har tidigare varit så att de knackat på hos arbetsgivare hela tiden och sagt: Hallå, vi finns, och vi har de här personerna.

Nu är det ett förändrat läge. Nu kommer alla företagen och knackar på hos dem och säger: Hej, vi behöver 50 nu och 10 sedan, 10 då, och 5 nu. Men de har inte möjligheten att leverera. Någonstans gäller det att få ihop matchningen. Det är nu vi sitter i situationen att det skulle vara möjligt att förhållandevis ”enkelt” få många människor ut i arbete genom detta.

Tittar man på DUA:s rapport där också Arbetsförmedlingens statistik för 2016 ingår kan man konstatera att under 2016 var det endast 30 procent av alla med etableringsplan som fick någon form av insats för att komma närmare arbetsmarknaden. På den frågan svarade generaldirektören att från Arbetsförmedlingen hade man fullt fokus på att få ut människor i extratjänster. Vi lyckades inte med det, var hans svar. Då blir man ännu mer bekymrad. Är det bara en insats som Arbetsförmedlingen klarar av att hantera?

Anf. 37 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag håller helt med Annika Carlsson att vi självklart har stora utmaningar och en hel del problem när det gäller Arbetsförmedlingens effektivitet och interna styrning. Vi har ett stort behov av att nå bättre resultat och större effektivitet och få fler arbetsplatsförlagda insatser. Jag håller med om det.

Anf. 38 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag tänkte fokusera lite grann på de olika tjänsterna för att få snabbare etablering. Etableringslagen som vi har diskuterat hade arbetslinjen i fokus, precis som ministern säger. Nu har vi en jättechans här. Det finns arbetskraftsbrist, och vi hör hur fler ropar efter arbetskraft. Nu gäller det att få in hela den stora grupp som har kommit som nyanlända till Sverige. Vi har regeringens 32 000 traineejobb som blev några hundra. Vad är det som händer? Varför fungerar det inte?

Enligt Arbetsförmedlingens statistik över 31 000 extratjänster är det 2 765 som har det. Det är särskilt riktat just till nyanlända och den grupp vi talar om i dag. Men det är bara 85 personer i etableringsuppdraget som har en extratjänst. Det finns pengar för 31 000. I etableringsuppdraget skulle väldigt många fler kunna få hjälp. Men någonting gör att det hakar upp sig.

Dessutom har några av dem som har fått extratjänsterna fått dem hos Arbetsförmedlingen själv. På Arbetsförmedlingen finns det 200 som har extratjänst. Var tionde som i dag har en extratjänst är anställd på Arbetsförmedlingen.

Prot. 2016/17:129
20 juni

*Ett nytt regelverk för
nyanlända invandrades
etablering i arbets- och
samhälslivet*

Vi lägger i dag ungefär 30 miljarder på lönestöd och lönesubventioner för det som jag har beskrivit och som regeringen föreslår. Vi undrar om dessa 30 miljarder verkligen är väl använda pengar. Är det inte bättre att göra det som Kristdemokraterna föreslår med en introduktionsanställning där arbetsgivaren och arbetstagaren själva får hitta sättet att komma in i arbete utan alla dessa stora subventioner från staten?

Anf. 39 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Traineejobben skapades av oss när vi var i opposition. Då, under den tidigare regeringen, hade Sverige en hög ungdomsarbetslöshet. Den var så hög att Sverige fick EU-stöd. Andra länder var tvungna att betala till Sverige för att göra insatser för att lösa ungdomsarbetslösheten. I det läget var det motiverat att lägga fram förslag för att få ned ungdomsarbetslösheten. Traineejobben var tänkta för ungdomar med gymnasiekompetens.

Med övrig politik som regeringen har bedrivit, och med hjälp av en bra konjunktur, har ungdomar fått jobb utan lönestöd. Det är alldeles utmärkt. Vi har nära noll i arbetslöshet bland ungdomar med gymnasiekompetens. Ingen är gladare än jag för detta. Då behövs inte längre traineejobben; det finns inget egenvärde i att hålla fast vid arbetsmarknadspolitiska insatser om det går att få jobb på den ordinarie arbetsmarknaden utan stöd. Det är alltså inget jag sörjer.

Nu är det andra grupper som är i behov. Nu gäller det inte i första hand ungdomar, särskilt inte dem med gymnasiekompetens, utan andra. Det är till exempel nyanlända men också långtidsarbetslösa och personer med funktionsnedsättning som behöver insatser. Den växande gruppen är just de nyanlända.

Därför är extratjänster ett viktigt verktyg. Moderna beredskapsjobb är ett annat. Vi kommer också att behöva fler insatser av annan karaktär för att detta ska lyckas. Det här är insatser som växer till och som måste växa till. Regeringen kommer att göra fler insatser för att säkerställa att det också blir så. Jag har mycket nära kontakt med många kommuner om detta, och jag ser att de ofta är lite trögstartade. Men det kommer igång, och jag räknar med att vi kommer att få se väsentligt högre volymer när det gäller detta.

Herr talman! Lönestöd är ett av de mest effektiva sätten att använda resurser på. Det är ett av de mest effektiva sätten att få människor i arbete. Avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare i form av sådant som kan lösas utan subventioner tycker jag är alldeles utmärkt, och sådana samtal förekommer också.

Anf. 40 DÉSIREE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Min poäng med att över huvud taget begära replik på ministern i dag är just att fokusera på 30 miljarder i olika lönestöd. Det kan säkert vara effektivt för vissa personer. Men jag tror att vi i stället måste gå i en annan riktning. Läg i så fall dessa 30 miljarder på att sänka arbetsgivaravgiften så att det blir lättare att anställa eller på någonting annat som har bättre effektivitet! Att säga att det är effektivt med alla dessa lönestöd när det bara blir några hundra av 32 000 traineejobb och 2 765 extratjänster av 31 000 budgeterade tycker jag inte är någon lyckosam utgångspunkt.

När det gäller att EU hade synpunkter på Sveriges ungdomsarbetslöshet tycker jag i alla fall inte att EU ska hitta på vilka arbetsmarknadsåtgärder vi ska ha, och jag tycker inte heller att regeringen ska hitta på dem. Jag tycker att det är företagarna själva som ska hitta vilka insatser som ska till för de behov man har på arbetsmarknaden. Det är dithän vi måste gå: att stödja arbetsgivarna i att snabba på matchningen så att de kan hitta arbetskraft.

Nu är risken att vi låser in människor i olika typer av projekt, subventionerade anställningar och så vidare. Låt i stället detta förenklas med det kristdemokratiska förslaget om introduktionsanställning! Då kan arbetsgivaren under en provotid ge personerna utbildning på jobbet. Gör denna anställningsform enklare!

Jag hoppas, för det lät som att ministern ändå hade en liten öppning för att man kan se detta som en fördel och att arbetsmarknadens parter tillsammans, kanske med stöd av regeringen, kan skynda på utvecklingen. Sluta med alla dessa arbetsmarknadspolitiska åtgärder, och se till att jobben kommer arbetskraften till handa och att det blir billigare att anställa!

Anf. 41 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA

JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns en överväldigande forskning som visar att lönesubventioner är ett av de mest kostnadseffektiva och välfungerande sätten att få in människor på arbetsmarknaden – självklart med brasklappen att de ska vara väl utformade och gå till rätt personer. Men detta är alltså ett av de mest effektiva sätten, och det bör vi inte avhända oss utan i stället använda.

Detta kommer dock aldrig att lösa alla problem på arbetsmarknaden, och därför behövs också andra lösningar. Byggnads och byggindustrin har nyligen kommit överens om ett nytt kollektivavtal som innehåller till exempel yrkesorienterad praktik för personer som inte kommer från byggbranschen. Detta kan man sedan bygga på med en yrkesintroduktionsanställning.

Detta är vägar som står helt utanför de subventioner man kan få via Arbetsförmedlingen och där parterna själva tar ansvar för vägar in på arbetsmarknaden. Jag tror att vi behöver mer av detta.

Ekot kunde i går berätta att man inom industrin sitter i samtal om anställningsformer med anpassade villkor för nyanlända. Jag välkomnar att man sitter i sådana samtal. När man har kommit fram till en överenskommelse är regeringen självklart beredd att vara partner i detta. Med de utmaningar vi står inför på arbetsmarknaden ska vi använda oss av lönesubventioner och av arbetsmarknadens parter och deras lösningar. Vi kommer att behöva båda delarna och kombinera detta med utbildningsinsatser.

Herr talman! Jag vill avsluta med att tacka för debatten och önska alla ledamöter i utskottet, mina med- och motdebattörer, en skön sommar. Vi ses igen på det nya riksdagsåret!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 4 Åtgärder mot diskriminering

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU14
Åtgärder mot diskriminering
föredrogs.

Anf. 42 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Alliansregeringen genomförde omfattande förändringar på diskrimineringsområdet för att effektivisera och skärpa arbetet mot diskriminering. Sedan 2009 har vi haft diskrimineringslagen, som ersatte andra diskrimineringslagar men som omfattar fler grunder för diskriminering och fler samhällsområden än tidigare. Bland annat lades ålder och könsöverskridande identitet eller uttryck till som grund för diskriminering.

Samtidigt som den nya lagen trädde i kraft bildades en ny myndighet – Diskrimineringsombudsmannen. Fyra ombudsmän mot diskriminering slogs samman till en för att förenkla och effektivisera arbetet. Kampen mot diskriminering skärptes också genom att en ny ersättning infördes: diskrimineringsersättningen. Det skulle kosta att diskriminera. Senare har även grundlagsskyddet stärkts för diskriminering på grund av sexuell läggning.

Den svenska lagstiftningen mot diskriminering omfattar också krav på aktiva åtgärder. Bland annat ska arbetsgivare verka för att utjämna och förhindra skillnader i löner och andra anställningsvillkor mellan kvinnor och män som utför lika arbete. Men där är vi, som vi vet, inte än.

Flera av er har säkert sett den väldigt talande reklamfilmen från KPA Pension. Barn diskuterar där det självklara i att män och kvinnor ska ha lika lön. En pojke säger: Vad orättvist! Och en annan pojke svarar: Ja, varför tjänar killar inte lika mycket som tjejer?

Jag har sett reklamsnutten flera gånger, och jag tycker att den är bra varenda gång. Den är också nödvändig. Den påminner oss om att vi måste föra denna diskussion varje dag här i riksdagen, på arbetsplatsen, i skolan och hemma.

Nyligen breddades de aktiva åtgärderna i diskrimineringslagen efter att nuvarande regering lade fram ett förslag som är baserat på en alliansutredning. Moderaterna välkomnar de nya aktiva åtgärderna och att de numera omfattar samtliga diskrimineringsgrunder för arbetsgivare och utbildningsanordnare. Däremot tror vi inte att vinsterna av en årlig skriftlig dokumentation väger upp det extra arbete och den administrativa börda detta innebär för arbetsgivarna. Vi menar att vart tredje år är tillräckligt och bättre avvägt.

Moderaterna anser att den diskrimineringslag som kom 2009 behöver utvärderas för att se om den har haft avsedd effekt. Nyligen presenterades utredningen *Bättre skydd mot diskriminering*. Det är bra, och vi ser fram emot att höra vad remissinstanserna tycker om de förslag som finns i den.

Inte desto mindre anser vi att nuvarande diskrimineringslag bör utvärderas. Särskilt bör man se över om sanktionerna är tillräckliga eller om de behöver utvecklas, vilket vi anför i reservation 9.

Herr talman! Jag ska också säga några ord om diskriminering på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck och sexuell läggning.

Skyddet mot diskriminering och arbetet mot hatbrott stärktes som sagt under alliansregeringen, och i samhället pågår ett kontinuerligt arbete mot diskriminering. Men det återstår mycket arbete.

Enligt en undersökning av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bland unga homo- och bisexuella hade 65 procent av kvinnorna och 48 procent av männen de senaste tre månaderna blivit bemötta på ett kränkande sätt på grund av sin läggning.

I en annan undersökning, visserligen från 2013, som EU:s byrå för grundläggande rättigheter publicerade, angav 36 procent av de svenskar som svarade att de hade diskriminerats på grund av sin sexuella läggning under det senaste året. Samtidigt vet vi att det är väldigt få som anmäler dessa saker till DO.

Moderaterna vill stärka DO:s arbete, bland annat genom att förstärka spetskompetensen inom DO vad gäller *alla* diskrimineringsgrunder. Vi vill, som jag även sa tidigare, se över påföljderna och sanktionerna vid brott mot diskrimineringslagen. Jag har noterat att regeringen säger att man till hösten kommer att lägga fram en proposition om stärkt straffrättsligt skydd för transpersoner. Det ser jag såklart fram emot.

Vad gäller den hbt-strategi som alliansregeringen tog initiativ till skriver utskottet att regeringen fortsätter arbetet med den – det är bra. Men det har gått ett tag sedan den kom till, och samhällsutmaningarna har förändrats. Det är nödvändigt att ständigt uppdatera strategin. Vi vill att strategin förtydligas; här finns en stor förändringspotential. Vi anser att regeringen bör fortsätta arbetet med hbt-strategin.

Sammanfattningsvis, herr talman, pågår en hel del arbete, men mycket mer kan göras för att stärka och utveckla arbetet mot diskriminering.

Moderaterna står såklart bakom båda våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag enbart bifall till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 43 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till våra reservationer 2 och 5.

Jag kommer nog att underskrida min tid ganska mycket, för jag kommer att fokusera på den fråga som båda dessa reservationer egentligen handlar om. Detta är listat under två punkter som diskriminering på grund av kön respektive diskriminering på grund av etnisk tillhörighet. Men båda reservationerna hade egentligen kunnat sammanfattas under punkten Diskriminering inom offentlig verksamhet eftersom det är just detta de handlar om.

Det finns över huvud taget i detta betänkande många bra och behjärtansvärda motioner om vad man bör agera mot och vilka utredningar man bör tillsätta för att säkerställa att den lagstiftning vi har följs och att sanktioner finns när diskriminering sker. Men vi har valt att endast ställa oss bakom dem som fokuserar på när det offentliga och skattemedel används på ett diskriminerande sätt.

Det handlar om något vi tyvärr har sett breda ut sig i vårt land: att man uppdrar åt eller möjliggör för olika offentligfinansierade verksamheter att dela upp tillgången baserat på kön. Man har könsseparerade badtider och separerad undervisning för pojkar respektive flickor, och man skiljer på hur man med offentliga resurser behandlar pojkar och flickor, kvinnor och män. Detta är något som i vår värld alltid kommer att vara oacceptabelt.

Den andra punkten, om etnisk tillhörighet, handlar om precis det som vi till viss del debatterade alldeles nyss i frågan om etableringslagstiftningen, här exemplifierat med de så kallade instegsjobben. Man avsätter skattemedel, statliga resurser, för att enbart kunna subventionera löner för dem som nyligen har kommit till Sverige. De som är födda här eller har bott här under lång tid har alltså ingen möjlighet att ta del av dessa skattemedel, som man från statligt håll väljer att rikta enbart till dem som nyligen har kommit hit. Detta är i vår värld precis lika oacceptabelt.

Jag har flera gånger i denna och andra talarstolar framhållit att det absolut viktigaste och den självklara startpunkten om vi vill bekämpa diskriminering och verka för ett samhälle där alla behandlas lika är att vi från statligt, kommunalt och regionalt håll, det vill säga från det offentliga sidan, behandlar personer lika. Det är därför vi har lyft upp just dessa två motioner i reservationerna i dag, och det är därför jag yrkar bifall till de båda reservationerna.

Det är egentligen allt jag har att säga här och nu; vi har haft denna debatt så himla många gånger förut.

I detta anförande instämde Heidi Karlsson (SD).

Anf. 44 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Förra veckan deltog jag i ett samtal om Migrationsverkets asylprövningar gällande hbtq-personer. Det arrangerades med anledning av att det varit många uppmärksammade fall som dels visar på svårigheten med prövningarna, dels – och allvarligast – pekar på okunskapen om hbtq-personers situation. En första grundläggande kunskap krävs för att fullt ut förstå vikten av kunskap kring hbtq men självklart också förutsättningarna för dessa personer i de olika länder de kommer från.

För att den som söker asyl ska kunna öppna sig och fullt ut berätta om sina asylskäl krävs att man är i ett tryggt rum, där man vågar öppna sig och lyckas sätta ord på något som man aldrig tidigare över huvud taget har fått säga högt. Som alla som förstår den speciella utsatthet dessa personer befinner sig i vet är bemötandet oerhört viktigt, och det är inte ett möte utan en process som krävs för att asylsökande ska våga och kunna berätta. Där är inte Migrationsverket i dag.

Alliansregeringen tog initiativ till en hbt-strategi under våra regeringsår. Det var den första samlade strategi som antagits i syfte att främja lika rättigheter och möjligheter inom olika områden. Detta är ett arbete som bara är påbörjat, och det är bra att regeringen fortsätter och förstärker det.

Arbetet för hbtq-personers rättigheter måste inkluderas i alla delar av samhället. Kommuner och landsting är viktiga offentliga aktörer som måste kunna möta alla människor på ett kunnigt och respektfullt sätt. De måste självklart jobba för att öka kunskapen och förbättra bemötandet bland sina anställda, men för att detta inte ska ske lite här och lite där krävs ett strukturerat arbetssätt med till exempel handlingsplaner och certifiering.

För ett tryggt samhälle som inkluderar alla människor och alla familjer behövs att regeringen fortsätter att uppdatera arbetet inom ramen för hbt-strategin, bland annat genom ett mer strukturerat arbetssätt för att stärka och utveckla arbetet mot diskriminering kopplat till könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning.

Herr talman! År 2009 infördes en ny och sammanhållen diskrimineringslagstiftning. Sju tidigare diskrimineringslagar upphävdes, och fyra ombudsmän slogs samman till en enda myndighet: Diskrimineringsombudsmannen.

Det var en stor reform, och tanken var att arbetet för att motverka diskriminering skulle bli tydligare och rakare och därigenom mer effektivt. En ny diskrimineringsersättning infördes för att ersätta individen för kränkningen, men också för att avskräcka från diskriminering genom att ersättningen skulle bedömas utifrån vilken allmänpreventiv effekt nivån kunde ha.

Med ny lagstiftning är det viktigt att extra noga följa utvecklingen på området. Det ska bli intressant att ta del av remissinstansernas reaktion på de förslag som Utredningen om bättre möjligheter att motverka diskriminering har lämnat i sitt betänkande.

Men vi tror att det finns behov av att göra en mer genomgripande utvärdering av diskrimineringslagen för att säkerställa att den har haft avsedd effekt. Inom ramen för översynen bör bland annat möjligheten att stärka påföljderna för brott mot diskrimineringslagen utvärderas.

Jag står bakom båda våra reservationer men yrkar för tids vinnande bifall bara till reservation nr 10.

Anf. 45 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Jag börjar med att säga att jag står bakom alla reservationer från Vänsterpartiet men att jag för tids vinnande yrkar bifall bara till reservation nr 7.

Kampen för att bryta diskriminering och utestängning av personer med funktionshinder har varit lång och krokig och pågår i högsta grad ännu. En viktig del av den kampen är förstås att få till en lagstiftning som bidrar till att bygga ett samhälle där alla kan delta på lika villkor.

Diskrimineringslagen som antogs 2008 var ett steg framåt i det avseendet. När det gäller tillgänglighet anförde regeringen i den propositionen att frågan om underlåtenhet att vidta skäliga åtgärder för tillgänglighet behövde utredas ytterligare. En sådan särskild utredning tillsattes också, och den lämnade 2010 sitt betänkande *Bortom fagert tal – om bristande tillgänglighet som diskriminering* till den dåvarande regeringen Reinfeldt.

Därefter hände inte så mycket; frågan drogs i långbänk. Riksdagen beslutade därför i juni 2012 om ett tillkännagivande till regeringen om att skyndsamt återkomma med ett lagförslag om bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som en form av diskriminering. Efter en del tjat kom det en proposition under våren 2014, och beslut om att införa det nya diskrimineringsförbudet kunde fattas i juni 2014.

Från Vänsterpartiets sida välkomnade vi detta. Principiellt innebar det ett förtydligande om att frågan om tillgänglighet rör mänskliga rättigheter. Men vi hade, i likhet med funktionshindersrörelsen, flera invändningar när det gällde de undantag som dåvarande regering föreslog och som beslutades.

Det gäller inte minst den grovhuggna avgränsningen att lagen inte alls gäller företag med färre än tio anställda utom på något enstaka område. Det innebär att bestämmelserna om aktiva åtgärder inte gäller för en överväldigande majoritet av de verksamheter som människor kommer i kontakt

med. Där behöver man i princip inte ens fundera över tillgänglighetsfrågan med utgångspunkt i lagstiftningen. Det är mycket problematiskt.

Detta framförde vi i riksdagsbehandlingen och debatten. Nu föll det ju sig så väl att vi kort efter beslutet om lagändringarna fick en ny regering, och den har återkommit med förslag om att ta bort undantaget om tio anställda. Det presenterades åtminstone en lagrådsremiss om detta i förra veckan, vilket är glädjande.

Som vi i Vänsterpartiet påpekar i den motion som behandlas i dagens betänkande finns det fler aspekter än tiopersonsundantaget som är problematiska eller som man skulle behöva arbeta med för att förbättra lagstiftningen och därmed tillgängligheten för alla i det svenska samhället. Som vi påpekade redan under debatten 2014 handlar det bland annat om flera rekvisit vid den så kallade skälighetsbedömningen. Det gäller till exempel det som kallas ekonomiska förutsättningar. Där säger man att behovet av aktiva åtgärder för tillgänglighet ska vara skäligt, vilket förstås är rimligt. Men precis som flera remissinstanser invände då och i den lagrådsremiss som regeringen har presenterat innebär skrivningen om företagsekonomiska förutsättningar att företag kontinuerligt skulle kunna prioritera annat än helt rimliga åtgärder för att tillgodose lagens krav på tillgänglighetsgörande med återkommande hänvisningar till sina ekonomiska förutsättningar.

En annan svaghet är att det andrahandsansvar som utredningen föreslog för den som hindrar åtgärder mot bristande tillgänglighet inte kom med i lagen. Det handlar till exempel om fall där fastighetsägare säger nej till åtgärder som hyresgäster – det kan vara boende eller företag – vill vidta för att öka tillgängligheten.

Från Vänsterpartiets sida vill vi i alla sammanhang understryka att tillgänglighet och delaktighet handlar om att ge alla människor samma demokratiska rättigheter och möjligheter i samhället. Att göra arbetsplatser, bostäder, transporter och offentliga lokaler tillgängliga ökar möjligheterna för människor funktionsnedsättning att delta i utbildningar, i arbetslivet och i samhällslivet i stort. Det är också en samhällsekonomiskt lönsam investering. I grunden måste samhället planeras efter den mångfald som vi har. Samhället måste göra rätt från början och planera utifrån principen om universell utformning, alltså insikten om att människor är olika och att planeringen ska utgå från att alla ska kunna vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga.

I likhet med vad Handikappförbunden, numera Funktionsrätt Sverige, framfört i till exempel remissvar angående frågan om avskaffande av tiopersonsundantaget, vill Vänsterpartiet se ett bredare anslag där man utvärderar dagens lagstiftning och funderar över offensiva vägar framåt. Det är vad vårt motionsyrkande går ut på.

Herr talman! I andra motioner har Vänsterpartiet tagit upp den faktiska möjligheten att följa upp och beivra diskriminering. Det är ett faktum att diskriminering är svår att komma åt juridiskt, eftersom den är svår att upptäcka och svår att bevisa. I de fall som leder till fällande dom är straffen ofta låga, och en arbetsgivare kan till och med tycka att kostnaden för att diskriminera är värd att betala. För den som drabbas kan diskriminering samtidigt få svåra och djupa konsekvenser. Därför vill vi, som ett led i att

bekämpa diskriminering i alla delar av samhället, stärka förståelsen av diskriminering som just ett brott. Vi vill att regeringen ska återkomma med förslag på höjda skadestånd i diskrimineringsmål.

Vidare vill vi att arbetet mot rasism, homofobi, patriarkala strukturer och andra former av intolerans och diskriminering ska kunna bedrivas effektivt över hela Sverige. Ett litet men viktigt bidrag till detta skulle vara om det fanns minst en antidiskrimineringsbyrå i varje län. Sådana byråer, med de befogenheter och den juridiska kompetens som krävs för att driva diskrimineringsfall, skulle då kunna fungera som lokala kontor för Diskrimineringsombudsmannen. Det skulle föra de här frågorna närmare verkligheten och skapa större legitimitet för den befintliga lagstiftningen.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis understryka att kampen mot diskriminering och för ett inkluderande samhälle naturligtvis är och måste vara bredare än lagstiftning, anmälningar och juridisk praxis utvecklad av domstolar.

I grunden handlar det om att ha samhällseliga institutioner och organisationer som arbetar för att ta till vara människors rättigheter. På arbetsmarknaden är arbetsrätten och den fackliga styrkan fullkomligt avgörande för att motverka godtycke från den strukturellt starkare partens, alltså arbetsgivarens, sida. Lagen om anställningsskydd är viktig för att det ska vara någorlunda objektiva kriterier som möter den som är anställd. Därmed är också hålen i det skyddet viktiga att täppa till, något som vi ju ofta träter om i det här utskottet.

Historiska erfarenheter såväl som dagligen pågående sociala dragkamper i vårt samhälle visar entydigt att individuella och medborgerliga rättigheter behöver backas upp av kollektiv styrka för att bli meningsfulla och att stora ekonomiska klyftor i samhället skapar sådana obalanser i människans makt över sitt eget liv att diskriminering kan bli ett normaltillstånd. En bred politik för ekonomisk och social rättvisa är därmed avgörande för den som vill vidta effektiva åtgärder mot diskriminering.

Anf. 46 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Som liberal är det oerhört viktigt att betona individens friheter, rättigheter och möjligheter. Diskriminering är något som går rakt emot detta. Det handlar om att människor utsätts för förtryck, intolerans eller rasism och så vidare, ofta på grund av saker som de inte kan påverka själva, till exempel var man kommer ifrån eller vilken sexuell läggning man har. Sverige behöver starka lagar mot diskriminering. Vi behöver också starkare lagstiftning på EU-nivå mot diskriminering.

Låt mig i detta sammanhang notera att vi i Liberalerna har två reservationer i detta ärende. Jag står givetvis bakom båda. Jag yrkar bifall till reservation 8, som rör åldersdiskriminering.

År 2013 breddades skyddet mot åldersdiskriminering i Sverige till att vid sidan om arbetsliv och utbildning också omfatta varor och tjänster samt hälso- och sjukvård och socialtjänst. Detta är något som vi i Liberalerna har kämpat för länge. Vi tycker att det är viktigt att dessa förändringar gjordes.

Det finns dock en rad undantag i lagstiftningen. Vid 67 års ålder förlorar man till exempel rätten att vara kvar i arbetslivet. Personer med funktionsnedsättning förlorar då sin rätt till daglig verksamhet. Vid 65 års ålder upphör bilstödet för den som är funktionsnedsatt och behöver bilen för att

kunna arbeta. Villkoren när det gäller banker och försäkringar försämras också.

Av de omkring 300 anmälningar som varje år kommer in till Diskrimineringsombudsmannen där åldersdiskriminering åberopas är det bara en handfull som har lett till några åtgärder.

Från Liberalernas sida anser vi att regeringen nu måste se till att det sker en systematisk genomgång av anmälningarna om åldersdiskriminering i syfte att åtgärda orsakerna bakom att människor upplever sig diskriminerade på grund av sin kronologiska ålder.

Denna reservation yrkar jag bifall till. Av tidsskäl yrkar jag bifall endast till denna.

Vi har ytterligare en reservation, tillsammans med Vänsterpartiet, där vi kräver att även transorna måste omfattas av Europeiska unionens diskrimineringslagstiftning. Jag tycker att det borde vara självklart att diskriminering på grund av könsidentitet och könsuttryck ska inkluderas där.

Därtill har vi två särskilda yttranden på områden där vi väljer att inte reservera oss, eftersom regeringen har aviserat att man går vidare med arbete. Det handlar om undantag i den lagstiftning som innebär att bristande tillgänglighet kan klassas som diskriminering. Vi inväntar proposition till riksdagen och får ta ställning till den då. Det handlar också om uppföljningen av strategin för lika rättigheter och möjligheter. Där har Statskontoret gjort en utvärdering, och regeringen kommer att återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder. Vi inväntar även detta och reserverar oss inte på dessa punkter.

Anf. 47 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag står bakom båda de kristdemokratiska reservationerna, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 6.

Arbetet mot diskriminering är oerhört viktigt. Vi behöver vidta olika åtgärder för att komma till rätta med diskriminering som begränsar personer i arbetslivet men även i övriga samhällslivet. Vi ser fortfarande hinder för många personer med utländsk bakgrund, personer med funktionsnedsättning och äldre att komma in på arbetsmarknaden. Vi behöver alla människor som vill och kan arbeta på arbetsmarknaden. Vår lagstiftning måste därför vara tydlig och motverka diskriminering.

Vi kristdemokrater har i ett motionsyrkande och i en reservation i betänkandet lyft behovet av att kartlägga diskriminering eller missgynnande av föräldrar och gravida i arbetslivet. Under Alliansens tid vid makten infördes ett missgynnandeförbud som innebär att man inte får säga upp personer under deras föräldraledighet. Det signalerar att föräldrar ska kunna känna trygghet i att gå på föräldraledighet. Det är viktigt att båda föräldrarna känner den tryggheten. Tanken är att det ska vara möjligt att förena arbetsliv och familjeliv. Enligt fackförbundet Unionen har detta medfört en minskning av antalet uppsagda personer under föräldraledighet – det är bra.

Men trots dessa förbättringar lyfter Diskrimineringsombudsmannen, DO, upp att antalet anmälningar som är kopplade till föräldraskapet ökar. Det finns alltså nya siffror som talar för att någonting kanske är på gång. Vi kristdemokrater tycker därför att regeringen borde ge DO i uppdrag att göra en kartläggning av diskriminering eller missgynnande av föräldrar och gravida i arbetslivet. I uppdraget borde det också ingå att de ska lämna

förslag på åtgärder för att stärka skyddet för denna grupp. Det är synd att regeringspartierna inte velat gå oss till mötes i den önskan.

Jag ska också redogöra för den andra reservationen, herr talman. Vi lyfter frågan om diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning. Jag tror inte att det är något annat parti som har lyft det. Därför vill jag särskilt betona detta.

Antalet hatbrott ökar. Kyrkor, moskéer och synagogor har utsatts för angrepp av olika slag, och personer med olika religiösa tillhörigheter utsätts för brott på grund av sin tro. I den statistik som Brottsförebyggande rådet tog fram i sin rapport förra året kan man se att det snabbast ökande hatbrottet har kristofobiska motiv. De senaste fem åren har antalet identifierade anmälningar med kristofobiska motiv ökat med 140 procent – det är 390 anmälningar. När det gäller hatbrott mot muslimer har det ökat med 100 procent till 590 anmälningar. Och de antisemitiska brotten uppgår till 280 anmälningar. Detta är alltså ett allvarligt område.

Nämnden för statligt stöd till trossamfund rapporterar om hot mot konvertiter till kristendom från tidigare muslimska trosfränder. Det har också varit återkommande – det är något som jag har tagit upp tidigare i kammaren – rapporter om angrepp på kristna på asylboenden.

Vi menar att regeringen borde ta dessa brott på allvar. När regeringen fattade beslut om en nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott borde religiösa motiv ha funnits med. Men regeringen negligerar denna grupp. Dessa hatbrott måste bekämpas så att de inte fortplantar sig in i vårt samhälles olika strukturer. Det gäller både i och utanför arbetslivet.

Regeringen borde agera, och man borde ha lagt till detta i det uppdrag man gett till Forum för levande historia att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Tyvärr kan vi inte se att regeringspartierna tar frågorna om diskriminering på religiös grund på allvar. Man säger visserligen från utskottsmajoriteten att man fullt ut delar Kristdemokraternas syn på hatbrott på religiös grund och att det måste tas på största allvar. Men man anser att den aktuella nationella planen tillgodoser detta.

Vi kristdemokrater tror inte att det räcker. Vi kommer att följa frågan. Frågan är högaktuell. Den kräver att vi ser upp så att vi inte får ett samhälle utan respekt för olika religiösa grupper och där personer känner sig rädda för att visa och utöva sin tro. Ett sådant samhälle vill vi inte se. Olika religiösa och etniska minoriteter ska respekteras.

Anf. 48 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på alla reservationer.

Sverige ska vara ett tolerant och humant samhälle, präglad av mångfald och med respekt för individens mänskliga fri- och rättigheter. Alla människors lika värde ska respekteras. Ända kan vi se hur människor dagligen möts av fördomar och därmed riskerar att bli diskriminerade. Det kan handla om exempelvis arbetsgivares fördomar om personers ursprung, funktionsvariation, ålder eller sexuell läggning som gör att den som är bäst lämpad för ett jobb inte får det. Det kan handla om att en person blir diskriminerad på grund av etniskt ursprung eller kön.

För nästan precis ett år sedan tog vi i riksdagen beslut om förändringar i diskrimineringslagen som innebär att arbetet med aktiva åtgärder inom arbetslivet och utbildningsområdet ska omfatta samma diskrimineringsgrunder som diskrimineringsförbuden, det vill säga de sju diskrimineringsgrunderna. Och en förklaring av uttrycket aktiva åtgärder infördes i lagen.

Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Denna förändring trädde i kraft den 1 januari i år och kommer att vara en av flera komponenter för att motverka diskriminering. DO, Diskrimineringsombudsmannen, har naturligtvis uppdraget att utöva tillsyn, så att lagen följs.

Herr talman! Mer är på gång. I betänkandet hänvisas det till att regeringen bereder ett antal frågor. Jag vill då nämna vad som har hänt efter att vi justerade betänkandet.

Förra veckan beslutade regeringen om en lagrådsremiss om utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet. I lagrådsremissen föreslås en ändring i diskrimineringslagen som avser bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning – det är något som bland annat Vänsterpartiet har nämnt här i talarstolen. Ändringen innebär att även företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare ska omfattas av förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet om företaget i sin näringsverksamhet tillhandahåller varor och tjänster till allmänheten. Det är något som också Liberalerna har tagit upp. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 maj 2018. Det är ett efterlängtat förslag som efterfrågats av många inom funktionsvariationsrörelsen. Förhoppningsvis kan vi hantera detta lagförslag i riksdagen i höst.

Herr talman! Sverige och flera andra EU-stater verkar för att uttryckliga referenser om diskrimineringsförbud på grund av sexuell läggning och könsidentitet förs in och blir allmänt accepterade i FN-systemet och i andra internationella forum. Sverige har varit engagerat och stödjande i etablerandet av en oberoende expert mot diskriminering och våld mot personer till följd av sexuell läggning eller könsidentitet i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Vi välkomnar att frågan om diskriminering av hbtq-personer ingår i handlingsplanen för feministisk utrikespolitik 2015–2018.

När det gäller det europeiska samarbetet och kommissionens förslag till direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning, det så kallade antidiskrimineringsdirektivet, har regeringen vid överläggning med oss i utskottet anfört att den välkomnar förslaget och verkar för ett antagande av direktivet.

Vi måste också påminna om den utveckling vi ser även i EU, hur Polen och Ungern går åt ett håll och Irland går åt ett positivt håll. Utvecklingen i Polen skrämmer. För att inte tala om hur det ser ut utanför EU, till exempel i Ryssland, där vi har sett förfärliga händelser mot hbtq-personer framför allt i Tjetjenien men även i andra delar av Ryssland.

Herr talman! Ett effektivt arbete mot rasism och hatbrott är en förutsättning för att nå målet om ett samhälle fritt från diskriminering. Genom

att motverka rasism och liknande former av fientlighet förebyggs även risken för att personer missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan på grund av etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning eller könsidentitet.

Vi anser att det behövs ett förebyggande arbete för att motverka rasism och polarisering i samhället. Precis som det står i betänkandet vill jag också här i debatten säga att vi delar Kristdemokraternas syn på att hatbrott på religiös grund måste tas på största allvar. I ett demokratiskt samhälle måste nolltolerans råda mot alla former av hot och hat.

Herr talman! I betänkandet finns det några reservationer som jag vill kommentera.

I dag har vi olika typer av lönestöd för arbetsgivare som anställer personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det gäller långtidsarbetslösa, personer med utländsk bakgrund och personer med nedsatt arbetsförmåga.

Sverigedemokraterna hävdar att det är diskriminering av svenskfödda när ett visst lönestöd – instegsjobb – riktas till personer som är nyanlända i Sverige. Jag har en fråga till Sven-Olov Sällström och Paula Bieler i Sverigedemokraterna: Känner ni många svenskfödda som är i behov av sfi? Det är nämligen en förutsättning för att få ett instegsjobb. Ni reserverar er mot det, och jag försöker förstå hur ni har tänkt.

När det gäller Sverigedemokraternas andra reservation om att skärpa diskrimineringslagen undrar jag om ni inte har följt Diskrimineringsombudsmannens agerande. DO har ju redan konstaterat att det inte är tillåtet att utestänga exempelvis män från badhus. Har ni helt missat det? Det var ju i december 2016 som DO sa det, så jag undrar var Sverigedemokraterna har hämtat sin information någonstans. Vilken skärpning vill ni åstadkomma med lagen?

Med det sagt, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 49 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Det är alltid intressant att diskutera de här frågorna. I väldigt många delar skiljer sig inte våra uppfattningar så mycket. Ibland kan det vara skillnad i genomförandet eller var man har tyngdpunkten någonstans.

Jag skulle vilja höra vad Eva-Lena Jansson kan se för behov av ytterligare utveckling, detta kopplat till Migrationsverkets asylansökningar. När pride arrangerades i Göteborg för några veckor sedan hade vi ett seminarium med en person från Migrationsverket som är ansvarig för hbtq-frågor och RFSL:s ordförande i Väst.

De bilder jag får är att det fortfarande saknas rätt mycket insikt när det gäller att i ett asylsamtal kunna öppna upp och berätta saker som är onämnbare där man flytt ifrån – från att inte få prata om det över huvud taget till att i ett kort möte öppna upp sig och beskriva vad man har för sexuell läggning och för preferenser.

Det känns som om det fortfarande saknas den kunskap som behövs för att skapa de trygga rum som krävs för att man ska kunna öppna upp sig men också möjligheten att ge tid för processen. Det är ju inte säkert att

man i ett första inledande möte klarar av att öppna upp den delen, utan det krävs att man faktiskt kommer till en process.

När jag frågade RFSL:s ordförande, som tillsammans med många andra finns med och följer de här samtalen, beskrev hon att det här inte är något ovanligt utan att det är så här det går till. Något annat är undantag.

Jag tänker att vi inte har olika uppfattning i sak här, men hur flyttar vi fram positionerna i de här frågorna för att skapa bättre förutsättningar för säkra asylprövningar för dessa personer?

Anf. 50 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Annika Qarlsso, för frågan! Jag tänker att när man kommer från ett land där man utsätts för hot eller blir stenad och dödad om man till exempel har en homosexuell läggning är det naturligtvis inte lätt att säga någonting. Jag tänker att det ligger på Migrationsverket som myndighet att faktiskt jobba med dessa frågor och att man i sin organisation, precis som i alla andra organisationer, måste utveckla sin kompetens på området.

Jag tänker att det är en fråga som man borde lyfta upp i socialförsäkringsutskottet om man ser det. Vi hade den diskussionen förra mandatperioden när jag satt i socialförsäkringsutskottet, så frågan är inte ny.

Vi kanske kan säga så här att ju fler nya och kanske yngre personer som anställs på Migrationsverket, desto mer kompetens blir det på området, men det handlar om att hela tiden förbereda processer. Precis som vi har sagt när det gäller just asylprocessen är det också viktigt att kvinnor och barn får sin sak prövad individuellt och att man inte slås ihop.

Det är en individuell prövning, men det handlar också om kunskap att kunna ställa rätt frågor och också beskriva vad det finns för möjligheter i Sverige utifrån förföljda hbtq-personers situation.

Vi vet även att många personer som söker sig till Sverige beskriver detta som det som man förföljs för, så det är en viktig fråga att följa. Jag tror dock att det är Migrationsverkets uppdrag, och jag tror att frågan också har diskuterats ganska mycket i socialförsäkringsutskottet.

Anf. 51 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Att jag tar upp frågan i den här debatten handlar om att även om vi har diskrimineringslagstiftning och en diskrimineringsombudsman är det inte till någon glädje eller nytta om vi inte ser till att våra verksamheter fullt ut använder sig av strategier och bemötanden eller har kunskap för att kunna ge ett bra bemötande. Det gäller speciellt en asylprocess, eftersom den innebär att antingen blir man kvar eller så får man åka tillbaka hem.

En del i den problematiken tror jag är att vi i regleringsbrevet från regeringen till Migrationsverket i det här fallet inte ger tydliga riktlinjer om att det måste hanteras på ett annat sätt. Vi vet att just hbtq-skäl gör att det tar flera möten innan man känner ett förtroende så att man över huvud taget kan öppna sig. Det kanske tar flera möten innan man ens har klarat av att beskriva och berätta vad det faktiskt handlar om och vad man utsätts för på hemmaplan.

Därför tror jag att det är viktigt att man ger riktade beskrivningar av att detta måste mötas på något annat sätt i ett ännu tidigare skede och att man inte bara förväntar sig att det är något som en myndighet ska reda ut själv,

för de har många olika grupper som de ska ha hänsyn till. Det tror jag är en viktig del för att vi ska kunna vara trygga i att det blir en rättssäker hantering och bedömning av de personer som söker asyl med hbtq-skäl.

Prot. 2016/17:129
20 juni

*Åtgärder mot
diskriminering*

Anf. 52 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag sätter min tilltro till att både den tidigare migrationsministern och den nuvarande har haft fokus på de här frågorna och har dem med i sitt arbete med regleringsbrev och riktlinjer till Migrationsverket.

Det här är ingen ny fråga, utan det är en fråga som man har jobbat med rätt länge. Vi vet att det är svårt för personer som inte tidigare har varit öppna. Men problemet som man nu har uppmärksammat är att personer som *är* öppna och beskriver det också blir ifrågasatta huruvida de är homosexuella eller inte och hur de kan bevisa det. Den diskussionen måste bli tydlig: Är det lämpliga regelverk och tester man använder sig av?

Den frågan ligger dock inte i det här utskottet utan i socialförsäkringsutskottet, uppfattar jag det som.

Anf. 53 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag fick två konkreta frågor som jag ska försöka besvara.

Vad gäller den första frågan om instegsjobben och sfi-kopplingen är det just det som är problemet, det vill säga att det finns en särskild möjlighet till särskilt riktat stöd som bara vissa kan ta del av – bara de som kan delta i sfi, alltså bara de som nyligen har kommit till landet. Det är det som är själva huvudpoängen: att det inte är möjligt för dem som befunnit sig i landet under längre tid att få ett arbete som till 80 procent bekostas av staten.

Detta anser vi inte vara en rimlig ordning. Vi anser att det skapar ytterligare skiljelinjer på arbetsmarknaden. Vi har även sett hur det kan leda till inlåsningseffekter i form av att nyligen anlända systematiskt anställs hos vissa arbetsgivare och byts ut över tid, vilket baseras på att de får en ökad subventioneringsgrad från staten. De nyligen anlända är betydligt billigare att anställa, något som vi inte tror leder till ökad integration eller till att man kommer in i samhället på ett bättre sätt.

DO:s beslut och vad de landade i var mycket riktigt något som vid första anblick kunde verka rimligt, det vill säga att man ska tillämpa regler väldigt restriktivt om man nu vill ha ett undantag från att kvinnor och män ska behandlas lika. Men i samma uttalande talar man om att i de fall som har aktualiserat debatten, alltså om man anser att kvinnor på grund av religiösa och kulturella skäl inte skulle kunna delta i verksamheter, ja, då blir det helt plötsligt möjligt att införa separata kvinno- och manstider. Det står explicit. Jag menar att offentliga verksamheter inte på något sätt ska bekräfta en sådan syn att kvinnor och män inte kan delta i verksamheter tillsammans på grund av värderingar som inte hör hemma i ett jämställt Sverige.

Anf. 54 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Om vi anser att det är viktigt att bryta arbetslösheten bland personer som nyligen har anlänt till Sverige är det viktigt att göra stora insatser. Det finns olika sätt att göra det på. För funktionsnedsatta finns lönebidragsanställning. Man kan tycka att insatsen i sig är fel, men

om det är viktigt att bryta arbetslösheten bland invandrade personer handlar det om att lära sig svenska. Då kan stödet ges.

Om man är långtidsarbetslös och svensk finns massor med insatser, bland annat extratjänster. Där får man lön som är 100 procent finansierad av staten. Det är viktigt att göra rätt saker med rätt personer och rikta insatser dit där de behövs.

Sverigedemokraterna kritiserar att det råder hög arbetslöshet bland invandrare, men sedan säger de att det inte ska göras några insatser för att lösa situationen med arbetslösheten.

Om företag fuskar med stödet ska det naturligtvis beivras. Sådant ska vi bort från. Det är mycket viktigt. Det är viktigt att det finns en ordentlig insyn för de fackliga organisationerna. Det är något som SD faktiskt har motsatt sig.

Sedan var det DO:s uttalande om badtider. DO ansåg att diskrimineringslagen hade överträtts. Däremot accepterade man könsuppdelade tider på relaxavdelningen och konstaterade att män och kvinnor ska få egna tider i lika stor omfattning. Det var mycket tydligt att det ska vara lika mycket tid. Det kan handla om pensionerade tanter som vill bada på en specifik tid, men det kan se olika ut.

Jag tycker inte att det ska vara könsuppdelade tider som bygger på att vi inte kan se på varandra som människor. Det är helt felaktigt. Men det fanns könsuppdelade tider både i gymnastiken och i badhuset när jag gick i skolan. Vad man hänvisar till är olika saker.

Anf. 55 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Det är precis som jag sa i den debatt vi hade alldeles nyligen och som vi har varit inne på otaliga gånger. Sverigedemokraterna är inte emot insatser där man kommer i kapp det man har missat genom att inte växa upp i Sverige. Vi har satsat på samhällsorientering och sfi. Vi tycker att alla som kommer till Sverige ska få motsvarande kunskaper som man annars får i den svenska grundskolan.

Nu har tyvärr arbetsmarknadsministern gått, annars hade jag påmint henne om att det är precis så vårt förslag ser ut.

Antingen omfattas man av skolplikten och lär sig svenska och grundläggande samhällskunskap där, eller om man kommer till vårt land vid senare ålder ska man omfattas av obligatorisk samhällsorientering och sfi för att komma i kapp. I övrigt ska samma arbetsmarknadspolitiska åtgärder gälla för dem som är medborgare här eller som har uppehållstillstånd här och av någon anledning behöver stöd för att komma in på arbetsmarknaden.

Sedan var det frågan om DO:s bedömning. Jag har pressmeddelandet framför mig. Där framgår uttryckligen att undantag är acceptabla till exempel vid kvinnosimmet på Tenstas och Skärholmens sim- och idrottshallar, vars syfte enligt kommunen är att öka simkunnigheten och möjliggöra ett deltagande i simhallsaktiviteter för kvinnor som av religiösa och kulturella skäl annars inte skulle kunna delta. Man *möjliggör* deltagande för kvinnor som av religiösa eller kulturella skäl, det vill säga värderingsmässiga skäl, annars inte skulle kunna delta. Det innebär inget annat än att man från offentlig sida accepterar en syn där vårt kön avgör om vi kan delta eller inte beroende på om det andra könet är närvarande.

Det är en helt oacceptabel syn. Det är fullkomligt oacceptabelt att Diskrimineringsombudsmannen anser detta vara en giltig grund. Därmed anser jag att det fortfarande finns anledning att se över lagstiftningen och komma till rätta med detta.

Anf. 56 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker fortfarande att det är viktigt att se till att personer som står långt från arbetsmarknaden och har behov av stöd i svenska också ska få tillgång till en arbetsmarknadspolitisk åtgärd i form av lönestöd.

Om man tycker att lönestödet är fel kan man säga det, och om man inte tycker att människor ska komma ut i arbete ska man också säga det. Jag tycker att det är viktigt.

Jag har läst om fallet som tas upp i motionen från Patrick Reslow. Det är den motionen ni hänvisar till, och det är den frågan ni hänvisar till i er reservation. Det är utifrån den bedömningen jag läser reservationen.

Jag tycker också att det är viktigt att vi får lika mycket tid var vi än befinner oss. Vi ska inte säga att kvinnor får bara vissa tider och att män får bara vissa tider. Vi ska faktiskt kunna vistas i samma rum.

Men att det har funnits separata badtider tidigare är inte nytt i Sverige. Sedan kan vi diskutera varför det är separata badtider. Där tycker vi lika. Det är märkligt med religiösa skäl. Men jag konstaterar att det har funnits separata badtider, och det finns det till exempel på relaxavdelningar. Det är för att kvinnor vill vara för sig själva, inte av religiösa skäl.

Man får bestämma sig. Antingen är det fel generellt sett eller också är det fel av bara den ena orsaken. Jag uppfattar att Paula Bieler invänder av en anledning, nämligen när det gäller religion.

Anf. 57 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Jag behöver rätta mitt tidigare inlägg. Jag yrkar naturligtvis bifall till reservation 3. Jag anmäler att jag nu också har lärt mig vad trycklov betyder.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 5 Subsidiaritetsprövning av direktivförslag om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare

*Subsidiaritetsprövning
av EU-förslag*

Arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2016/17:AU17
Subsidiaritetsprövning av direktivförslag om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare (KOM(2017) 253)
föredrogs.

Anf. 58 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Just nu pågår flera parallella processer inom EU på det sociala området. Flera av ärendena passerar arbetsmarknadsutskottet. Häromveckan hade vi en diskussion om den sociala pelaren. Vi har en ständig diskussion om EU:s vitbok, det vill säga den sociala dimensionen.

Vi har haft en diskussion om strategier för att göra arbete lönsamt. I dag har vi en subsidiaritetsprövning av det så kallade balansdirektivet, det vill säga kommissionens förslag till direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare.

I morse hade vi en överläggning med arbetsmarknadsministern om innehållet i sak. Debatten nu handlar om principen i subsidiaritetsprövningen, och jag ska försöka hålla mig till den – även om jag har en mängd invändningar i sak.

I det stora hela är det ingen hemlighet att Moderaterna anser att EU i dagsläget borde fokusera på att möta andra stora problem som står inför dörren än att införa nya saker på det sociala området. Exempelvis borde man fokusera på brexit, de stora migrationsutmaningarna som på intet sätt är över, gränsöverskridande brottslighet och så vidare. Men jag ska försöka hålla mig till subsidiaritetsprövningen av balansdirektivet.

Kommissionens syfte med förslaget är att säkerställa att principen om jämställdhet mellan kvinnor och män tillämpas när det gäller möjligheter på arbetsmarknaden och behandling på arbetsplatsen. Bakgrunden är känd. Skillnaderna i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män är stora, och vi behöver komma till rätta med skillnaderna. Jag instämmer i problembilden, och jag delar uppfattningen att det är angeläget att vi åstadkommer förändringar på området. Vi behöver öka kvinnors närvaro i arbetslivet – i synnerhet utrikes födda kvinnor.

Däremot skiljer jag mig åt i min uppfattning om kommissionens förslag till lösningar och hur de bäst uppnås. Kommissionens bedömning är att det enbart är på EU-nivå som balansen kan åstadkommas. Jag är av motsatt uppfattning.

Sverige har kommit långt – mycket längre än många andra länder. Skillnaderna i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män i Sverige är sammantaget små, dock inte för utrikes födda kvinnor. I Sverige är arbetskraftsdeltagandet för kvinnor ca 12 procent högre än genomsnittet i EU. Det är siffror från 2015.

Med detta är det inte sagt att det inte finns utmaningar och problem även i Sverige. Men jag tror inte att kommissionens lösning att sträva efter fler gemensamma regler skulle leda Sverige åt rätt håll. Snarare ser jag en risk att vi skulle gå bakåt eller i varje fall stanna upp.

Jag tycker inte att EU ska blanda sig i familjepolitiken. I många fall tycker jag inte att den svenska staten ska göra det heller. Dessutom finns i Sverige i dag en generös föräldraförsäkring och en väl utbyggd barnomsorg, som ger förutsättningar för föräldrar att ta ansvar för barn och samtidigt förvärvsarbeta.

I den mån staten ska blanda sig i familjepolitiken, och om vi vill ha förändringar med hjälp av styrmedel på området, är det min övertygelse att de bäst uppnås genom nationell lagstiftning.

Därmed, herr talman, anser jag att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen. Jag yrkar avslag på utskottets förslag och bifall till reservation 1, det vill säga att Sveriges riksdag ska lämna ett motiverat yrkande.

Anf. 59 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna ser positivt på samarbete med andra länder där så behövs. Det kan till exempel röra sig om gränsöverskridande frågor som miljö, internationell kriminalitet och liknande.

Men EU-samarbetet har i mångt och mycket utvecklats åt fel håll. Beslutanderätten flyttas sakta men säkert från till exempel Sverige till EU, ibland helt utan insyn eller folklig förankring.

Vi sverigedemokrater ser med oro på maktförskjutningen mot Bryssel. Vi tror att de europeiska nationerna själva bör bedöma sina ekonomiska möjligheter och prioritera utifrån sina behov.

När det gäller arbetsmarknadspolitiken, jämställdhetsfrågor och fördelningen av det familjerelaterade omsorgsarbetet anser Sverigedemokraterna att politikens enda roll bör vara att underlätta tillvaron för män och kvinnor i de livssituationer som de själva har valt. Det finns ingen anledning att lyfta upp de frågorna på EU-nivå.

Vi anser att arbetsmarknads- och jämställdhetspolitiken i alla sina former är en fråga för respektive medlemsland. Det är medlemsstaternas eget ansvar att se till att den nationella lagstiftningen är tillräcklig för att uppnå de målsättningar som de själva formulerat utifrån sina prioriteringar och behov.

Herr talman! I artikel 5.3 i EU-fördraget beskrivs subsidiaritetsprincipen. Unionen ska enbart agera i frågor där medlemsstaterna inte själva kan nå målen för den planerade åtgärden.

Vi sverigedemokrater anser dessutom att det är i nationernas egna parlament som målsättningarna för politiken ska formas och formuleras. Sverigedemokraterna anser att nationerna själva har full möjlighet att prioritera och agera i frågor rörande arbetsmarknadspolitik, jämställdhetspolitik och familjepolitik. Det bör också vara upp till varje medlemsstats medborgare att själva besluta om dessa frågor via demokratiska val till sina respektive parlament. Det är där dessa frågor hör hemma: hos medborgarna i respektive land och inte i Bryssel.

Herr talman! I artikel 5.3 i EU-fördraget står: ”Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.”

Herr talman! Det finns ingenting i kommissionens förslag som inte kan beslutas och genomföras av de nationella parlamenten i den mån de nationella parlamenten själva beslutat om detta och gjort dessa prioriteringar.

Kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen. Sverigedemokraterna föreslår därför att riksdagen lämnar ett motiverat yttrande.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 60 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Detta ärende handlar inte om förslaget i sig utan om frågan om det är Sverige eller andra stater inom EU som ska besluta om detta.

Centerpartiet tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna anser att ett direktiv som rör balansen mellan arbete och privatliv inte kräver något annat än nationell kompetens.

Fördelningen av det betalda och det obetalda arbetet är ett område där Sverige i vissa delar kommit långt. I vissa delar känns det som om det står still. Det skiljer mellan kvinnor och män i lön, befattning, arbetsvillkor och i det stora hela – i projektledarskapet för projektet familj. Kvinnor tar fortfarande huvudansvaret för hem och barn medan männen gör karriär. Ja, jag vet att det finns stora individuella skillnader där, men på ett strukturellt plan är skillnaderna fortfarande stora. Statistiskt visar det sig i löneskillnader och andel deltidsarbete, för att nämna två exempel.

I Sverige och i andra EU-länder finns det behov av åtgärder för att åstadkomma ökad jämställdhet, bland annat rätt till ledighet och möjlighet till flexibla arbetsformer för arbetstagare. Det är bra både för jämställdheten och för den ekonomiska utvecklingen att både kvinnors och mäns potential tas till vara.

Men det är inte på EU-nivå som detta görs bäst eller effektivast. Det är mycket tveksamt om det är svensk eller nordisk välfärd som alla andra skulle följa. Mycket av det arbete vi gör och vill göra skulle få kompromissas bort.

Det är och ska vara medlemsstaternas eget ansvar att se till att det finns tillräcklig lagstiftning på plats för att kvinnor och män ska kunna förena arbete och familjeliv. EU bör lägga större fokus på andra viktiga områden än på att utöka sitt ansvar.

Ett starkt Europasamarbete handlar om EU:s inre marknad, om arbetet mot den organiserade och gränsöverskridande brottsligheten liksom om arbetet för en bättre och mer effektiv klimatpolitik. Hit hör också samarbetet mot terrorism, och en stor utmaning är att komma fram till en gemensam solidarisk och hållbar migrationspolitik.

Till skillnad från utskottet anser Centerpartiet att arbetsmarknads- och jämställdhetspolitiken inte hör hit. Dessa frågor är oerhört fundamentala för alla medlemsstater, men här finns ingen gränsöverskridande dimension och här handlar det inte om den fria rörligheten.

Ett förstärkt erfarenhetsutbyte är och bör förbli den främsta samarbetsformen på det socialpolitiska området för EU. Det är i dagsläget inte nya överstatliga projekt som är svaret på den oro och det missnöje vi ser bland medborgare i EU:s länder.

Regeringen hänvisar till att Sverige inte gjorde någon invändning mot kommissionens bedömning av subsidiaritetsfrågan när kommissionen 2008 lämnade förslag om ändrat mammaledighetsdirektiv, vilket är förvånande. Men vid det tillfället gjorde inte Sverige eller något annat land någon subsidiaritetsprövning av förslaget. Detta eftersom Lissabonfördraget, där den möjligheten fastslogs, då inte hade trätt i kraft. Det aktuella förslaget är dessutom mycket mer långtgående och har ett bredare tillämpningsområde än mammaledighetsdirektivet och kan därför inte jämföras.

Herr talman! Sammantaget anser Centerpartiet att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 61 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag har kontrollerat, och det är rätt reservation – tror jag i alla fall. Jag yrkar bifall till reservation 1, som är den gemensamma för Alliansen.

Jag tycker att den reservation vi kristdemokrater står bakom mycket väl beskriver varför vi inte anser att det är lämpligt att EU fattar fler beslut än nödvändigt.

Subsidiaritetsprincipen inom EU syftar till att rätt beslut ska fattas på rätt nivå. Här har vi nu fått ett förslag från EU där kommissionen vill bestämma inte bara att föräldrar ska ha rätt att ta ut föräldraledighet utan också hur många månader vi ska ha kvoterade i föräldraförsäkringen. Det, herr talman, menar vi är att gå för långt för EU att besluta om.

Förslaget från kommissionen innebär också att alla EU-länder ska införa fem dagar ledigt varje år för att kunna vårda anhöriga. I Sverige har vi i dag möjlighet att vara lediga i upp till 100 dagar för att vårda anhöriga som är i livets slutskede. Om det nya förslaget försämrar för Sveriges arbetstagare går inte att uttyda.

Näringslivet har sagt ifrån i EU, men kommissionen har inte lyssnat. Nu lyssnar inte heller Sveriges regering. Regeringen låter helt enkelt EU träda in där parterna vanligtvis hittar lösningar.

Det känns som att man redan har glömt brexit. Om vi fortsätter på den här vägen finns det risk att allt fler börjar motarbeta EU-medlemskapet, och det är någonting som vi kristdemokrater inte tycker är en bra utveckling.

Just nu pågår dessutom ett samråd inom EU om hur EU ska gå framåt. Kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker har presenterat olika scenarier. Ska det vara mer eller mindre överstatlighet?

Det förvånar mig att socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister tycker att ett förslag som går i mer överstatlig riktning är bättre.

Det övergripande syftet med förslaget uppges vara att säkra genomförandet av principen om jämställdhet mellan män och kvinnor vad gäller tillträde till och förutsättningar i arbetslivet.

Vi kristdemokrater ställer oss givetvis bakom denna grundläggande målsättning, och i den meningen delar vi utskottets syn på till exempel ett ökat arbetskraftsdeltagande för kvinnor som något eftersträvärt. I Sverige likväl som i andra EU-länder finns det behov av åtgärder för att åstadkomma ökad jämställdhet, såsom rätt till ledighet och möjlighet för arbetstagare till flexibla arbetsformer.

Enligt vår uppfattning bidrar ökad jämställdhet till ekonomisk utveckling genom att både kvinnors och mäns potential tas till vara. Åtgärder med detta syfte bör dock inte vidtas på EU-nivå i första hand. Tvärtom anser vi att ökad jämställdhet i arbetslivet bäst uppnås genom att åtgärder vidtas på vår egen nivå.

Familjepolitiken ska inte ha för mycket inblandning och detaljstyrning. Här har till och med EU, inte bara regeringen, börjat lägga sig i detaljstyrningen. Det är bra att man kan förena arbete och familjeliv, och vi ska se till att människor inte blir uppsagda när de till exempel är gravida eller föräldralediga. Den typen av skyddsregler tycker vi är bra.

Prot. 2016/17:129

20 juni

*Subsidiaritetsprövning
av EU-förslag*

Vi tycker att EU i dessa tider borde fokusera på att möta andra problem. Brexit gör det angeläget att fokusera på områden som skapar mervärde för medborgarna och stärker EU:s legitimitet. Det handlar om strategiska frågor som den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, den inre marknaden, arbetet mot den organiserade och gränsöverskridande brottsligheten liksom arbetet för en bättre och mer effektiv klimatpolitik. Även samarbetet mot terrorism och för en solidarisk och hållbar migrationspolitik är frågor som EU bör arbeta gemensamt med.

Ett förstärkt erfarenhetsutbyte är och bör förbli den främsta samarbetsformen på det socialpolitiska området för EU. Det är i dagsläget inte nya överstatliga projekt som är svaret på den oro och det missnöje vi ser bland många medborgare i EU:s länder, framför allt inte på det socialpolitiska området. De sociala systemen och socialförsäkringarna bör fortsätta att vara nationella.

Sammantaget anser vi att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen. Därför yrkar vi bifall till reservation 1.

Anf. 62 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis konstatera det självklara, nämligen att vi socialdemokrater inte delar högerpartiernas uppfattning om denna subsidiaritetsprövning. Vi delar däremot regeringspartiernas uppfattning, och vi delar också kommissionens uppfattning att förslaget väl rymms inom subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen.

Vi tycker att regeringen och kommissionen argumenterar för detta på ett rimligt och bra sätt. Därför vill jag för säkerhets skull göra det tydligt att jag yrkar bifall till utskottets förslag att riksdagen inte ska lämna ett motiverat yttrande utan lägga utlåtandet till handlingarna.

Herr talman! Jag kan inte, nu när jag har chansen, låta bli att göra några små reflektioner när det gäller de reservationer som finns i betänkandet. Om vi börjar med den första reservationen finns det några saker man kan reflektera över.

Man kan konstatera att Moderaterna inte vill att EU-kommissionen ska hantera jämställdhetsfrågorna. De vill tydligen inte heller att staten ska göra det. Det är i och för sig inte så anmärkningsvärt, för högern har aldrig arbetat för jämställdhet i någon form. Detta är väldigt tydligt i reservationen. De har alltid varit passiva och ofta negativa till ökad jämställdhet. För vem som helst som läser reservationen framstår högerns och Moderaternas ställningstaganden väldigt tydligt.

Dessutom, när det gäller Moderaternas analys av brexit, står det i reservationen att EU, i stället för att ägna sig åt futtigheter som jämställdhet, ska ägna sig åt brexitförhandlingar. Man kan konstatera att om vi har ett parti, särskilt ett parti som gör anspråk på att vara regeringsbildande, som inte klarar av att göra mer än en sak åt gången är det inte konstigt om ett sådant parti heller inte kan regera.

Sedan säger de att man, för att hantera brexit, ska fortsätta som tidigare, inte hålla på med socialt kرافs. Jag bara undrar, lite by side: En EU-politik som leder till ett brexit, och Moderaternas analys är att man inte ska ändra på någonting – det ska liksom tidigare handla om EU:s inre marknad, som det står i reservationen – hur tänkte de då? Det är viktigt att ställa den frågan.

Vi socialdemokrater gör en helt annan analys av brexit, kan jag säga. Vi är helt övertygade om att om EU inte klarar av att hantera den sociala dimensionen – människans hela liv och drömmar – kommer vi få ett fortsatt sönderfall av EU. För mig som Europavän är en sådan utveckling inte positiv.

Sammantaget finns en oroväckande tendens i Moderaterna, som blir mer och mer EU-fientliga. Det är ett parti som gör anspråk på att vara statsbärande, men nu landar de i alltmer extrema positioner. Regeringen konstaterar i sin genomgång av ärendet att man kan se en tydlig förflyttning i Moderaternas ställningstaganden i Europafrågor. Från att tidigare ha varit ett rimligt liberalt och Europavänligt parti sjunker de ned i en reaktionär och Europafientlig politik. Detta är djupt oroväckande, herr talman.

När det gäller den andra reservationen, från Sverigedemokraterna, hör jag till dem som försöker läsa reservationer från mina politiska motståndare med ett positivt sinne. Jag vill inte försöka hitta de negativa ingångarna utan i stället tolka saker på ett positivt sätt.

Det verkar som att utvecklingen inom Sverigedemokraterna möjligen är den motsatta. I sitt anförande talade Sven-Olof Sällström bland annat om att EU utvecklas åt fel håll. Om vi ser positivt på detta fanns det alltså ett rätt håll som man kom ifrån. När jag försöker tolka Sverigedemokraternas inställning till Europa med utgångspunkt från vilket parti de är ser jag att deras uppfattning kanske ändrats och att den inte är lika Europafientlig som den har varit tidigare.

Detta blir lite intressant, herr talman. Kan det möjligen vara så att Sverigedemokraterna är på väg in genom dörren och att de där möter Moderaterna på väg ut genom dörren när det gäller Europapolitiken? Jag hör själv när jag säger det att det låter som en fullständigt märklig och konstig utveckling, men i världen i dag händer märkliga och konstiga saker.

Jag vet inte riktigt hur man ska tolka Sverigedemokraternas Europapolitik. Det är däremot tydligt att den moderata Europapolitiken blir mer och mer reaktionär och Europafientlig.

Jag försökte tolka Sverigedemokraternas Europapolitik som i bästa fall otydlig, det vill säga i deras fall positiv, men när det gäller deras inställning till jämställdhet vill jag säga att där är de pålitligt reaktionära. De vill inte ha jämställdhet, utan de vill till och med bevara gamla, förlegade könsnormer, vilket framgår klart om man läser deras reservation.

För den som lyssnade på den tidigare debatten om diskriminering är det kristallklart att Sverigedemokraterna fullföljer sin reaktionära och rasistiska inställning. De traditionella könsnormerna ska dessutom bara vara förbehållna svenskar. Detta var mycket tydligt i den tidigare debatten. Det är som sagt en förutsägbar ståndpunkt, men den blir inte mindre bisarr för det.

(Applåder)

Anf. 63 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Patrik Björck tar i så att han nästan spricker när det gäller att krama EU – vad EU har för förmåga och vad EU kan göra.

Vi i Kristdemokraterna är traditionellt stora förespråkare för EU och EU-samarbetet. Vi tror att det har många förtjänster. Men vi har också alltid värnat subsidiaritetsprincipen, det vill säga att EU ska träda in där de egna länderna inte har ett eget ansvar. Det handlar bland annat om klimatpolitiken och terroristbekämpning. Men vi måste också i alla dessa delar vara mycket försiktiga med vad vi lämnar över till EU.

Lissabonfördraget var bra, eftersom det gav oss i parlamenten möjlighet att faktiskt pröva kommissionens förslag. Det har gett oss ett ökat inflytande som medborgare. Det är bra.

Vi satt med regeringen och förhandlade om till exempel att försöka förhindra brexit genom att ge britterna en möjlighet att exempelvis göra undantag för utbetalning av barnbidrag och så vidare. Om detta har jag suttit i förhandlingar med Patrik Björcks regeringskollegor.

Nu ser vi att vi går in på ytterligare frågor där vi ska detaljstyra. Är detta verkligen rätt väg att gå? Riskerar vi inte att få ännu mer diskussioner om detaljfrågor i stället för om de stora dragen?

I dag träffade vi arbetsmarknadsministern i utskottet. Hon kunde inte svara på om detta innebär att det blir förbättringar eller försämringar för svenska arbetstagare. Ändå tycker ni att detta är ett bra förslag, alltså att gå vidare med detaljstyrningen från EU på arbetsmarknadsområdet. Det förvånar mig att en tidigare facklig förtroendeman tycker att EU ska bestämma om olika ledighetsdagar i stället för att vi sköter det själva på den svenska arbetsmarknaden. Hur kan Patrik Björck tycka att detta är en bra utveckling?

Anf. 64 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Jag tyckte ändå att jag var rätt tydlig med vad regeringen och kommissionen sa, och jag upprepade inte allt som stod i utlåtandet.

Det finns redan bestämmelser om föräldraledighet och mammaledighetsdirektiv som ger rätt till ledighet och ersättning. Det finns också en djupare genomgång från kommissionen och regeringen om varför man tycker att detta förslag är rimligt i en subsidiaritetsprövning.

Det som kom fram vid utskottsbehandlingen i dag är att regeringen när det gäller sakfrågan kommer att återkomma till hur man ställer sig till de förslag som finns med utgångspunkt i att det måste redas ut vad de gäller i detalj. Det tror jag ändå att Désirée Pethrus fick ganska klara besked från ministern om för bara några timmar sedan på utskottsmötet. Därför ska jag kanske inte upprepa det heller.

Men det som skiljer oss, och som är så tydligt i den reservation som Désirée Pethrus står bakom, är att man gör analysen att det som nu sker i Europasamarbetet inte kräver en social dimension. Det är beträffande det som man argumenterar för i denna reservation som vi skiljer oss åt.

Vi är helt övertygade om att om man inte ökar jämställdheten i EU kommer vi att få bekymmer, inte bara med ekonomi och utveckling överlag. Vi kommer även att få bekymmer med folks inställning till huruvida Europasamarbetet ger någonting eller inte. Det är framför allt när det gäller denna analys som vi skiljer oss åt. Vi är helt övertygade om att business as usual, som man pekar på i denna reservation, inte kommer att leda till ökad jämställdhet.

Nu har vi hört – kanske inte från Désirée Pethrus parti men från Moderaterna – att man inte ens tror att föräldraledighetslagen påverkar kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Vi delar inte denna analys.

Anf. 65 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Vi satsade stort på jämställdhetsutveckling – över 2 miljarder – under den borgerliga regeringstiden. Det råder nog ingen osäkerhet på det området.

Jag tror att vi alla är för den sociala dimensionen. Vi har redan väldigt många olika skyddsdirektiv för arbetstagare på arbetsmarknaden. Vi har också redan ett föräldraledighetsdirektiv. Och jämställdhet har ett grundläggande värde i EU. Detta står vi alla bakom.

Det är riktigt att vi har rätt till föräldraledighet, och det är jättebra. Men om EU nu ska gå in och detaljstyra exakt hur vi ska fördela föräldraförsäkringen i alla dess delar, vad är då slutet för EU? Frågan är om Patrik Björck och Socialdemokraterna är på väg mot ett federalt EU, där EU:s överstatlighet kommer att innebära att makten på det socialpolitiska området kommer att lämnas över till EU. Det är detta som denna debatt om subsidiaritetsprövningen handlar om enligt mitt sätt att se det.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Patrik Björck som facklig förtroende- man, eftersom han säger att han försöker tolka saker och ting lite positivt. Är det inte bättre att arbetsmarknadens parter tittar på vilka dagar som ska vara lediga och så vidare? Vi vet att varje ledig dag påverkar konkurrens- kraften på den svenska arbetsmarknaden. Det påverkar vår arbetsmarknad och vårt sätt att kunna utveckla vår arbetsmarknad och göra Sverige till ett vinnande koncept ekonomiskt. Ser inte Patrik Björck några som helst hot- bilder i och med att EU börjar ta över denna politik när det gäller hur vi ska reglera ledigheter på arbetsmarknaden?

Anf. 66 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Nej, hotbilden handlar om de svenska högerpartiernas eviga motstånd mot jämställdhet. De har vid varje givet tillfälle varit mot de reformer som har ökat kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

Vi socialdemokrater vet att det är den absolut viktigaste frihets- och jämställdhetsreformen att kvinnor får tillträde till arbetsmarknaden, att de kan skaffa sig en egen inkomst och en egen försörjning och att de kan hantera sitt liv även som gamla när de får en pension som fungerar.

Vi måste hela tiden vidta åtgärder som underlättar och förbättrar den jämställdhetsreformen. Där är föräldraledighetslagstiftningen en mycket viktig punkt för oss.

Vi har hört att ett av allianspartierna nu hävdar att föräldraledighetsla- gen inte är viktig och att den inte påverkar kvinnors deltagande på arbets- marknaden. Med den inställningen förstår vi att man tar lätt på dessa frå- gor.

Var Kristdemokraterna står i familjepolitiken vet vi också. Det har ald- rig varit en politik som har gått ut på att öka kvinnors deltagande på ar- betsmarknaden. Det upplever vi socialdemokrater som ett stort hot.

Om man skulle kunna få ett bättre förhållande på den europeiska ar- betsmarknaden när det gäller kvinnors arbetsmarknadsdeltagande skulle vi lyfta hela den europeiska arbetsmarknaden och ekonomin. Det skulle även komma Sverige till godo. Jag är helt övertygad om att det skulle vara rätt

väg att gå. När det gäller hur detta i detalj ska utformas kommer vi att gå vidare med denna process. Ministern kommer att komma tillbaka till utskottet. Och regeringen har ännu inte tagit ställning till hur man ska hantera de förslag som kommer, eftersom det finns ett stort antal frågetecken att rätta ut. Det finns dock inget frågetecken att rätta ut om det som Désirée Pethrus inte lyssnade på i utskottet, nämligen att detta skulle innebära någon sorts tak. Det var tvärtom mycket tydligt att man skulle kunna ha till exempel bättre villkor när det gäller anhörigvård. Detta svar har Désirée Pethrus fått.

Anf. 67 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Detta är en lite besynnerlig debatt. Den ska handla om en mycket konkret subsidiaritetsprövning som går ut på att bedöma om en viss åtgärd ska vidtas på EU-nivå och om inte den åtgärd som planeras i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna. Därför får man ta hänsyn till om omfattningen och verkningarna kan uppnås bättre på unionsnivå. Sedan är det i och för sig en annan sak att bedöma innehållet i själva förslaget.

Det finns förstås situationer då det på goda grunder går att ifrågasätta om det är rimligt med regler på EU-nivå.

Som utskottet påpekar finns det dock redan i dag en rättslig ram på EU-nivå angående det som kallas balans mellan arbete och privatliv. Det handlar om att på samma nivå inom existerande ramar göra direktivet modernare och mer ändamålsenligt.

Direktivet förhåller sig också till existerande system för ledighet och håller öppet för medlemsstaterna, och arbetsmarknadens parter i medlemsstaterna, att besluta om särskilda bestämmelser. Det är huvuddragen. Därmed blir det, som sas här tidigare, fråga om miniminormer snarare än en detaljerad reglering av frågorna.

Detta tycker vi är rimligt. Vänsterpartiet är ett EU-kritiskt parti och som sådant särskilt upptaget av att förhålla sig till EU-relaterade frågor konkret och konstruktivt snarare än att ha en naivt hurrande attityd till processerna i Bryssel, vilket ju är ganska vanligt bland många partier även i denna kammare. Här ser vi potential för att EU-regleringar som ändå påverkar politik och samhällsliv i unionen går i rätt riktning, det vill säga stärker jämställdhetsarbetet i Europa.

Reservationerna från högerpartierna framstår i det sammanhanget som ganska ologiska. Argumentet att unionen borde ta brexitbeslutet till intäkt för att jobba mer med repression och inskränkt asylrätt – det man kallar samarbete mot terrorism och för en hållbar migrationspolitik – är ingenting vi ställer upp på. Detta förefaller snarare vara ett sätt att så att säga ta i hand med andra konservativa och reaktionära politiska krafter runt om i Europa.

Därför anser vi i likhet med utskottets majoritet att riksdagen inte ska lämna något motiverat yttrande. Det betyder, ska vi understryka, *inte* att vi lämnar *carte blanche* gällande det slutliga innehållet i direktivet. Vi har, vilket också har varit uppe flera gånger, haft överläggning i sakfrågan nu i morse. Regeringen påpekade att det i dagsläget finns behov av att invänta ytterligare information från kommissionen för att bland annat kunna analysera hur förslaget förhåller sig till parternas roll.

Det handlar om vad olika tidsgränser egentligen betyder, och det handlar om frågan om anhörigvård och hur man i slutändan egentligen ska se på det. När man talar om ersättningar och om rätten till flexibla arbetstidsregleringar är det frågor som behöver redas ut innan man sätter ned foten. Det är bedömningar vi håller med om, det vill säga att man måste reda ut detta innan man kan ta slutlig ställning.

Det kommer alltså inte att vara aktuellt för oss som feministiskt parti att applådera ett slutligt förslag om det skulle skapa hinder för jämställdhetsarbetet i Sverige. Någon subsidiaritetsbedömning som säger att denna process måste stoppas nu delar vi dock inte; där är vi inne på samma linje som regeringspartierna.

Anf. 68 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Jag hade tänkt låta bli att gå upp i talarstolen i detta ärende, men sedan kom Patrik Björck. I någon form av revolutionär eufori tappade han både tråden och sakligheten och påstod saker om vad både vi moderater och andra står för och som inte är direkt felaktiga. Jag tycker att debatten här bör handla om just det ärendet handlar om, och det är en subsidiaritetsprövning.

Det finns många frågor som vi moderater tycker att EU inte ska syssla med. Däremot är vår grundläggande inställning att EU-samarbetet är något som är väldigt bra. Ska vi ha ett folkligt stöd, ett politiskt stöd och en fungerande union krävs det dock att man gör rätt sak på rätt plats. Det är därför vi har subsidiaritetsprövningarna. På samma sätt som jag tycker att rätt saker ska skötas på EU-nivå tycker jag att rätt saker ska skötas här i riksdagen, och i vissa delar ska det skötas på regional eller lokal nivå.

Det finns massor av frågor på min hemmaplan i Värmland som jag på alla sätt vill förhindra hamnar här så att Patrik Björck ska vara med och fatta beslut om dem, men detta handlar ju om en subsidiaritetsprövning när det gäller föräldraförsäkringen. Föräldraförsäkringen är en fråga som vi moderater inte tycker ligger på EU-nivå. När det gäller brexit och andra delar tror vi att EU, om vi ska se till att unionen har ett stöd, ska göra det EU är bra på. Man ska på EU-nivå besluta om de saker som är relevanta på EU-nivå.

Därmed kan man ju givetvis, både när man lyssnar på EU-kommissionen och när man lyssnar på Patrik Björck, undra om det finns någon fråga som är för liten för att Patrik Björck ska tycka att den ska föras över till EU-nivå. Om man har en regering man inte tror på förstår jag i och för sig att man kan skjutsa det vidare, eftersom man tror att besluten då blir bättre. Jag tror dock att det är viktigt att vi behåller många beslut på nationell nivå, och det går att kombinera med ett genuint stöd för att vissa frågor ska hanteras på EU-nivå och att EU i grunden har en väldigt viktig roll.

Anf. 69 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Christian Holm Barenfeld tycker att vi ska diskutera subsidiaritetsprövningen, och det är vi helt överens om. Det är dock så att det i utlåtandet finns en reservation som tar upp just de saker jag lyfte fram. Jag tycker ändå att jag har en skyldighet att reagera på den reservationen så att det blir en rimlig debatt; jag kan inte diskutera någonting annat. Det hade varit konstigt.

Det finns något som gör mig orolig, bortsett från den allmänna tendensen att Moderaterna är ett parti på fallrepet inte bara i opinionen utan naturligtvis framför allt i politiken. Orsak och verkan är självklart den omvända – väljarna känner att Moderaterna är vingliga och veliga och har tappat fotfästet. Då förlorar man naturligtvis också opinionen.

Att Moderaterna förlorar opinionen kan jag faktiskt lära mig att leva med, herr talman, men det som gör mig orolig är att det parti som ändå på något sätt försöker framställa sig som det ledande partiet – även om det i och för sig nu är uppe till diskussion om Moderaterna verkligen är det, men man försöker än så länge låtsas det – landar i en sådan här linje. Jag skulle vilja beskriva den som en djupt reaktionär engelsk högerlinje, eller torylinje.

Tidigare har man varit mer konservativ på europeisk nivå, med en lite mer liberal anknytning och mer Europavänlig. Det är en bekymmersam förflyttning i politiken. Det är inte bra för Europa, herr talman, och det är inte bra för Sverige. Jag är djupt oroad – inte för Moderaternas skull, utan för Sveriges.

Anf. 70 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Jag är över huvud taget inte oroad över Moderaternas inställning i denna fråga.

Att döma av Patrik Björcks revolutionära inlägg är grunden följande: Ju mer socialism och ju fler frågor man kan pracka på EU, desto bättre. Jag tycker att EU ska vara starkt, bra och effektivt inom de områden där EU ska besluta, men det ska vara vattentäta skott mellan vad som är EU-kompetens och vad som inte är det. Jag tycker inte att föräldraförsäkring ska vara en kompetens på EU-nivå – på samma sätt som jag inte vill låta briter, polacker eller andra mer konservativa länder besluta om svensk aborträtt, till exempel.

När det däremot gäller den inre marknaden, den fria handeln och den fria rörligheten tycker jag att vi har mycket att hämta på EU-nivå. Det handlar alltså inte om det, och där tycker jag att Moderaterna är tydliga. Vi har varit tydliga under många år. Moderaterna var faktiskt det första parti som tog ställning för ett svenskt EU-medlemskap, och där står vi fast än i dag.

På samma sätt som vi oroas när Sverige har en regering som inte levererar – en regering som gör fel saker – vill vi givetvis även på EU-nivå förändra och förbättra när EU gör fel saker. En av de delar vi vill säkerställa är att rätt sak sker på rätt plats, och där är subsidiaritetsprövningen viktig.

Anf. 71 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Det sista kan jag hålla med Christian Holm Barenfeld om, det vill säga att subsidiaritetsprövningen är viktig.

Jag har också förklarat hur och varför kommissionen och regeringen har kommit fram till den uppfattning man har i subsidiaritetsprövningen, nämligen att detta är frågor som redan finns reglerade på EU-nivå. Då är det rimligt att man tidigare har tagit den ställningen – som Moderaterna i sin tidigare skepnad inte har haft några invändningar emot.

I just den delen kan vi landa i olika slutsatser. Jag tycker själv att det är ganska tydligt att kommissionens och regeringens argumentation håller.

Det som jag framför bygger på den text som Moderaterna lagt fram i reservation 1. Nu säger Christian Holm Barenfeld i talarstolen att han vill ha förändringar, men det står ingenting om detta i reservationen. Det är det som jag pekar på, herr talman.

I reservationen står att det liksom tidigare bör handla om EU:s inre marknad. Man gör analysen att det är business as usual. Det sker stora förändringar i världen, till exempel vad gäller protektionism, brexit och Trump i USA. Det händer saker som vi måste reagera på och med och som vi måste hantera utifrån en ny situation.

Vi har ett moderat parti, herr talman, som är lamslaget av kuppförsök, inre slitningar och fallande opinionssiffror och som inte klarar av att reagera i en ny värld och en ny situation. I stället skriver man att det är business as usual i ett dokument här i Sveriges riksdag.

Med risk för att upprepa mig: Jag är djupt oroad, herr talman.

Anf. 72 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Det oroar mig inte det minsta att Patrik Björck är djupt oroad. Jag gav mig in i denna debatt för att jag tyckte att vi började komma långt från ämnet. Jag får väl lov att säga att vi moderater, i vanlig ordning, är mycket bättre på att beskriva vad vi moderater vill än vad Patrik Björck är.

Jag vidhåller det som jag sa tidigare när det gäller just den här frågan. Jag tycker att såväl EU-kommissionen som Patrik Björck och regeringen är något tondöv i fråga om vad EU ska syssla med framöver.

Min konklusion, efter att ha sett de trender som vi kan se och efter att ha sett brexit och annat, är inte att vi ska se till att EU-kommissionen får mer att göra när det gäller antalet uppgifter. Jag anser inte att vi bör överföra mer makt från våra nationella parlament till EU.

Jag tycker att vi ska se till att renodla och att vi ska se till att EU levererar starkt, bra och effektivt på de områden som ska hanteras på EU-nivå. Det som vi diskuterar i dag är ingenting som hör hemma på EU-nivå. Därför är vi moderater tydliga, och det kommer vi att fortsätta vara.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 6 Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU32

Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (prop. 2016/17:173)

föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 7 Kameraövervakningslagen och möjligheterna att använda drönare

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU31

Kameraövervakningslagen och möjligheterna att använda drönare (prop. 2016/17:182)
föredrogs.

Anf. 73 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Denna debatt kommer att handla om drönare, men den kommer ändå inte att handla om drönare utan om kameran som är fastsatt på just sådana drönare. Detta beror på en dom från Högsta förvaltningsdomstolen för en tid sedan, där man hade provat två olika typer av kameror och deras rättsliga ställning. Dels hade man provat en så kallad dash cam, som sitter fastmonterad på en bil, oftast innanför vindrutan i närheten av föraren, dels en kamera fastsatt på drönare.

Högsta förvaltningsdomstolen kom fram till att inget tillstånd behövs för dash cams, i enlighet med kameraövervakningslagen, men att tillstånd behövs när det gäller drönare.

Detta har föranlett en diskussion. Det finns många berättigade ändamål och många goda nyttor, alltifrån luftburna näringar till brottsbekämpning. Det är helt sant att det finns en mängd olika nyttor med den nya tekniken. Vi har därför varit överens med regeringen om att se till att införa en undantagsregel i kameraövervakningslagen.

Denna är ganska naturlig, inte minst därför att vi kommer att få en ny dataskyddsförordning som kommer att träda i kraft om mindre än ett år. Tillståndsgivning kommer inte att vara möjlig i fortsättningen, och därför är det lika bra att riva av plåstret på en gång, inte minst för att under denna tid se till att det för berättigade och goda ändamål finns en möjlighet att kunna använda sig av kameror fastsatta på drönare.

Men, herr talman, myntet har alltid två sidor. Ny teknik ger nya möjligheter, men den skapar också nya risker.

Det finns invändningar mot detta. Det finns invändningar mot en del av våra större bilföretag, som nu upplever ett ökat företagsspionage, inte minst när man sluttestar sina produkter på områden som är avstängda för allmänheten.

Det finns varningsrop angående hur den här typen av drönare kan komma att användas vid exempelvis en terroristattack, eftersom många av dem är väldigt potenta och kan bära dödliga laster.

Det finns definitivt invändningar när det gäller den personliga integriteten. Det finns en anledning till varningsflaggan. Drönare är billiga och lätta att få tag på. Många av dem får allt större räckvidd, och kameraupplösningen är väldigt hög. De är väldigt potenta.

Det är fullt möjligt att med drönare komma i närheten av ett sovrumsfönster. Många av oss har säkert redan hunnit bli irriterade över att drönare flyger över badstränder. Detta är ingrepp i den personliga integriteten. Det är inte någonting som görs av statsmakten, utan det görs av var man för det egna nöjets skull.

Det är fullt möjligt att flyga över kriminalvårdsanstalter, vilket har skett tidigare när det gäller smuggling av exempelvis narkotika. Det är

också fullt möjligt att flyga över avstängda områden, till exempel en psykiatrisk klinik, och ta bilder av de personer som vistas där. Det är ett hot mot den personliga integriteten.

I den här debatten har det förts fram att det borde vara möjligt att göra ett undantag för polisen. Vi delar den uppfattningen. Det finns all anledning till detta. Inte minst har vi i samtalen om terrorism kommit överens om att det måste bli lättare för polisen att kunna sätta upp kameror och att använda sig av kameraövervakning.

I detta fall beror lagändringen – denna undantagsregel – på en förändring i dataskyddsförordningen. Polisen har att följa det som kallas dataskyddsdirektivet, och det måste tas i en annan ordning.

Nyligen kom en utredning om kameraövervakning som lämnar en viss besvikelse. Jag kan dock med glädje konstatera att det blir ett omtag. Det är bråttom, och det är viktigt att skyndsamt göra detta.

Det vi saknar i propositionen är en närmare analys av problemen som kan komma att uppstå när det gäller den personliga integriteten. Under en undantagstid – bara ett antal månader – ska nu personuppgiftslagen gälla. Det kommer att bli mindre ingripande regler som gäller – den så kallade missbruksregeln.

Det är väldigt oklart hur denna regel ska tillämpas under den tiden, men mer allvarligt är att det inte finns någon egentlig analys av hur man ska kunna reglera, ge information och se till att det hela hanteras på rätt sätt när det gäller den personliga integriteten, inte minst när dataskyddsförordningen träder i kraft.

Detta ser vi som en stor brist. Det är därför ett flertal partier vill se att man går vidare och tittar på hur den personliga integriteten ska kunna få ett fullgott skydd när tillståndsgivningen upphör för kameror fastsatta på drönare.

I propositionen nämns egentligen bara tre åtgärder, och de nämns utan att man går närmare in på hur man ska kunna reglera detta. Man säger att det ska finnas en tydlig märkning av vem drönaren tillhör, att information ska lämnas till enskilda i det närbelägna området och att positionsljus ska användas när det är mörkt.

Här har det riktats kraftig kritik, eftersom dessa angivelser väcker fler frågor än vad de ger svar. Vad avses med märkning? Ska det vara en dekal på drönaren, eller ska det vara elektronisk märkning? För den enskilde är det omöjligt att kunna avgöra vem den tillhör.

Vad avses med information till enskilda i det närbelägna området? Ska det annonseras eller sättas upp skyltar? Vad menar man? Och hur omfattande ska informationen vara?

Vi delar som sagt regeringens uppfattning om att denna undantagsregel bör införas, men vi tycker att regeringen snarast måste återkomma för att klargöra hur den personliga integriteten ska få ett fullgott skydd.

Det som måste klargöras är vad som är ett berättigat ändamål. Det måste också klargöras var skiljelinjen går mellan ett kommersiellt ändamål och kameraövervakning för rent nöjes skull. Och hur ska sanktionssystemet se ut för dem som ägnar sig åt kameraövervakning för rent nöjes skull och som faktiskt kan se till att många människor hängs ut på ett sätt som det inte är tänkt att de ska hängas ut på?

Att återkomma med dessa regler står inte i konflikt med berättigade ändamål för många av dem som har upplevt sig ha problem med detta. Men det är väldigt viktigt i dessa tider att vi fortfarande kommer ihåg att den personliga integriteten måste skyddas. Många gånger handlar det inte bara om att skydda medborgarna från att storebror ser dem, utan lika ofta handlar det nu om att se till att skydda medborgarna från att lillebror ser dem.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 74 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! I betänkandet om ändringar i kameraövervakningslagen gällande drönare har Sverigedemokraterna en reservation.

Vi har haft rätt många tillfällen här under våren att debattera kameraövervakning och framför allt myndigheters användning av kameraövervakning. Vår inställning har hela tiden varit att risker för kränkningar av den personliga integriteten inte ska få hämma användningen av olika former av kameraövervakning i brottspreventivt och brottsbekämpande syfte. Vår inställning skiljer sig såklart inte åt när det gäller användning av ny teknik när det finns risker för kränkningar av den personliga integriteten.

Samhällets utgångspunkt kan inte vara att i varje avseende reglera vad medborgare, företag eller kanske föreningar får göra och sedan strikt kontrollera det legala och det oproblematiske. Samhället ska i stället fokusera på att tydligt markera när någon använder ny teknik för att begå brott på ett nytt sätt. Det är där någonstans som vi har landat i vår reservation.

Polismyndigheten har anfört att man tycker att det är olyckligt att myndigheter inte omfattas av undantaget om tillståndsplikt vid användning av kameraövervakning med så kallade drönare. Sverigedemokraterna delar denna uppfattning. Vi tror att enklare tillgång till användning av drönare för exempelvis polisen inte bara innebär effektivare arbetsförhållanden utan också leder till att polisen oftare väljer att använda sig av tekniken.

Därför vill jag med lite kortare talartid än den annonserade avsluta med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation om att även myndigheter ska omfattas av undantaget i kameraövervakningslagen.

Anf. 75 PETER LÖBERG (S):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de två reservationerna i ärendet.

Ibland går det lite fort i politiken, ibland går det långsamt och ibland går den inte riktigt i takt. I det här fallet är det bara fyra dagar sedan regeringen presenterade en utredning som egentligen tangerar allt det som vi pratar om i dag när det gäller drönare men också mycket annat.

Utredningen om kameraövervakning, som Morgan Johansson presenterade i torsdags, tar ett helhetsgrepp på tre stora överväganden, nämligen av behovet av övervakning, behovet av att använda en viss teknik för ett visst syfte och behovet av personlig integritet för medborgarna. Det är avvägningar som är delikata och alltid kommer att vara det, i synnerhet när teknikutvecklingen går fortare än utvecklingen av lagstiftningen och samhället i övrigt. Det gäller drönartekniken i synnerhet.

För bara tio år sedan hade jag inte kunnat tro att vi skulle stå här och prata om en teknik som gör det möjligt för privatpersoner i hundratusental att köra omkring med små kameror uppsatta på minihelikoptrar som kör runt i både vardagsrummen och ute i terrängen. Det är en helt ny företeelse historiskt sett.

För att klara den snabba utvecklingen får politiken ibland gå på tvärs för att komma framåt. Högsta förvaltningsdomstolens beslut innebar en ganska rejäl, våt filt över en hel tillväxtbransch. Det är tusentals personer som hanterar drönare varje år. De omsätter miljardbelopp och ger många arbetstillfällen. Framför allt är det en ganska gedigen teknikutveckling vi pratar om där Sverige ligger i absolut framkant.

Om vi inte hade skyndat på och förändrat förslaget och haft det framme i dag hade det i princip kunnat dröja ett och ett halvt år innan den kommersiella drönarverksamheten i landet hade fått tydliga regelverk som möjliggör fortsatt utveckling.

Krister Hammarbergh tar upp integritetsfrågorna och har en ganska adekvat argumentation, för vi måste naturligtvis se till att människor inte kan identifieras om det inte sker på rätt sätt. Vad vi anser är dock att Datainspektionen via sitt ordinarie tillsynsuppdrag klarar att ta fram föreskrifter, instruktioner och utbildningar för länsstyrelser och andra som är berörda av frågan om kameraövervakning, som man egentligen alltid har gjort.

Ett av syftena med detta är att branschen ska kunna fortsätta att utvecklas, för den positiva sidan av drönaranvändning för ingenjörer, byggföretag, räddningstjänst, polis, lantmätare, jord- och skogsbrukare är enorm. Och det finns en enorm potential för effektivitetsökning i dessa näringar.

Detta måste såklart vägas mot riskerna. Det har här i dag tagits upp risker med illegitim användning för terrorattentat, spionage från främmande makt etcetera.

Sista ordet är inte sagt i den här frågan, utan den kommer att fortsätta att utredas i ett antal olika utredningar framöver, även när vi ska utforma våra nationella regelverk efter att EU-direktiven har kommit till stånd, i bästa fall i maj 2018.

Man kan vara väldigt filosofisk när det gäller drönare. Men det ska vi inte vara i dag, utan vi ska försöka se detta som en så enkel och praktisk lösning som möjligt. Personuppgiftslagen håller temporärt, även om den är gammal, för att skydda den personliga integriteten. Det är regeringens bestämda uppfattning i frågan.

Anf. 76 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Vi är som sagt överens om att genomföra denna undantagsregel, för det finns många bra verksamheter som har ett behov av den, och det finns ingen anledning att bromsa ned en växande bransch som kan innebära många nya jobb. Men jag är glad att Petter Löberg i alla fall kort konstaterar att det finns problem med den.

Jag blir lite bekymrad när jag ser utskottets ställningstagande, därför att personlig integritet nämns i princip inte alls där. Man går förbi ämnet.

Jag måste fråga Petter Löberg: Hur ser du på tiden efter det att personuppgiftslagen upphör i maj nästa år? Finns det ett behov av en reglering? Ser Petter Löberg behovet av att den som skaffar sig en kamera ganska snart får en vägledning för hur den får användas och inte? Och kan Petter

Löberg se ett behov av en vägledning för hur den som upplever sig ha blivit kränkt ska kunna gå vidare?

Den här kunskapen finns inte hos allmänheten. Men det är ganska uppenbart i remissvaren att kunskapen inte heller finns hos våra myndigheter, och då kommer det att bli svårt för den enskilde.

Tycker inte Petter Löberg, i likhet med oss, att man måste jobba vidare med den här frågan och ta fram ett fullgott skydd för den personliga integriteten?

Anf. 77 PETTER LÖBERG (S) replik:

Fru talman! I maj nästa år kommer EU:s regler att övertrumfa de temporära regler som vi kommer att besluta om här i dag. Det innebär att fram till dess att EU-direktiven kommer till stånd måste vi utforma våra egna nationella regelverk, som naturligtvis ska ta hänsyn till de integritetsfrågor som har berörts i kammaren i dag – alldeles självklart.

Sedan har jag största förtroende för att Datainspektionen klarar av att på ett pedagogiskt och bra sätt informera de ansvariga myndigheter som ska se till att lagen följs.

Det nämns i propositionen att man till exempel kan märka fordon, att man kan ha varselljus och annat, men det räcker naturligtvis inte. Det här är en tillämpningsfråga som myndigheten kommer att få jobba med under ganska lång tid, även efter att EU-direktiven har kommit till stånd, precis som i alla andra lagstiftningsärenden och myndighetstillståndsgivningar.

Jag tror inte att vi har svaret i kammaren, men jag tror att vi gemensamt har ambitioner att hitta bra lösningar så att ett regelverk kommer till stånd. Fram till maj nästa år klarar nog Datainspektionen av att tillämpa detta på ett bra sätt.

Anf. 78 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Det är självklart att myndigheterna måste ha klart för sig hur detta ska användas. Men en förutsättning för att det ska fungera är att användarna vet hur de får använda detta. Här måste vi ha tydligare regelverk.

Petter Löberg hänvisar till Datainspektionen. För två veckor sedan lade Integritetsskyddskommittén fram sitt betänkande och konstaterade att Datainspektionen inte har dessa resurser i dag. Det genomförs i princip inte några kontroller över huvud taget eftersom Datainspektionen har fått allt fler uppgifter. Men Petter Löberg säger att han litar fullständigt på att dessa inspektioner ska ske.

Om det på grund av resursbrist knappt sker i dag vad gäller övrig reglering, hur ser Petter Löberg framför sig att Datainspektionen ska kontrollera de tusentals privata användare som använder sig av kameraövervakning för rent nöjes skull?

Jag tar inte lika lätt på detta ärende.

Regeringen har tillsatt ett antal utredningar om hotet från drönare vad gäller skydd. Det är positivt. Men än så länge har ingen utredning tillsatts avseende den personliga integriteten. Tycker inte Petter Löberg att det är dags nu om vi ska hinna till maj nästa år?

Anf. 79 PETTER LÖBERG (S) replik:

Fru talman! Tillståndsmyndigheter har i allmänhet två uppdrag. Det ena är att tydliggöra regelverken så att de följs. I det avseendet kan man fortbilda, informera på hemsidan och skicka ut pedagogiskt material som tydliggör för i detta fall användare av drönare, allmänhet och hobbyflygare vad det är för regelverk som gäller.

Detta och exemplifieringarna av vad som är tillåtet och inte tillåtet enligt bland annat skyddslagen belastar inte Datainspektionens resurser särskilt mycket utan kan göras relativt lätt. Jag är helt säker på att kommersiella företag, som vi i huvudsak talar om i dag, kan tillgodogöra sig denna information på ett vettigt och bra sätt.

Det andra uppdraget är tillsynsdelen. Självfallet kan inte Datainspektionen utöva tillsyn i alla de tusentals fall där någon köper en drönare i julklapp till sina barn som sedan flyger runt med den i villaområdet. Det är varken en ambition eller realistiskt att en tillståndsmyndighet gör detta, utan här ligger tyngden på information.

Här har man tidigare gjort stora insatser vad gäller kameraövervakningslagen, och det hoppas jag att man kommer att göra även framdeles.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 8 Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i inhämtningslagen

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU28

Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i inhämtningslagen
(prop. 2016/17:186)
föredrogs.

Anf. 80 LINDA SNECKER (V):

Fru talman! Hemliga tvångsmedel är en balansakt i rättspolitik. Å ena sidan är det ett utmärkt verktyg för polisen för att kunna inhämta bevisning och styrka brott, å andra sidan är det ett stort intrång i den personliga integriteten.

Regeringen vill förlänga en tidsbegränsad lag så att den ska gälla fram till 2019. Det är ingen bra idé. Inhämtningslagen är ett hemligt tvångsmedel som används *innan* en förundersökning har påbörjats. Det skiljer sig med andra ord från andra hemliga tvångsmedel som används *under* förundersökningen.

Det innebär att inhämtningslagen godkänner ett stort ingrepp i den personliga integriteten hos personer som ännu inte är misstänka för brott. Ibland är det nödvändigt, men då ska regleringen vara gedigen och kontrollen stor.

Den som kontrollerar att inhämtningslagen följs är Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, SIN. Dess inspektion av Säkerhetspolisen visar att Säpo har angett ofullständiga brottsrubriceringar och använt sig av fel bestämmelser i inhämtningslagen. Det är av stor vikt att lagen används korrekt av brottsbekämpande myndigheter eftersom det innebär ett stort

Prot. 2016/17:129

20 juni

Kameraövervakningslagen och möjligheterna att använda drönare

Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i inhämtningslagen

integritetsintrång för personer att utsättas för detta tvångsmedel. Det här är inte första gången som SIN kritiserar Säpo för felanvändning av lagen.

Lagrådet är kritiskt och tillstyrker inte regeringens förslag, vilket är allvarligt. Regeringen har inte tillräckligt väl analyserat hur inhämtningslagen förhåller sig till EU-domstolens dom om datalagring. Lagrådet är kritiskt och Advokatsamfundet likaså. Myndigheter som använder sig av inhämtningslagen följer inte bestämmelserna i lagen korrekt.

För att lagstifta behövs det utredning, analys och konsekvens. Myndigheterna måste kunna använda lagen korrekt. Inget av detta finns i denna proposition. Det anser inte bara Vänsterpartiet utan även Lagrådet, och då är det allvar.

Därför yrkar jag på avslag på propositionen och bifall till reservationen.

Anf. 81 SUSANNE EBERSTEIN (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Lagen om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet, det vill säga det som vi diskuterar i dag, reglerar förutsättningarna för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket att i underrättelseverksamhet hämta in övervakningsuppgifter om elektronisk kommunikation från teleoperatörerna.

Uppgifter får enligt huvudregeln hämtas in om omständigheterna är sådana att åtgärden är av särskild vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott som har ett straffminimum på fängelse i minst två år.

Inhämtning av uppgifter är också möjlig vid brottslig verksamhet som innefattar vissa särskilt angivna samhällsfarliga brott inom Säkerhetspolisens ansvarsområde med ett lägre straffminimum än fängelse i två år, till exempel sabotage och spioneri – detta enligt 3 § i lagen. Det har varit begränsad giltighet för just denna paragraf. Den har förlängts tre gånger, och nu är det dags att förlänga den igen.

Datalagringsutredningen har utvärderat inhämtningslagen och analyserat Säkerhetspolisens behov av en möjlighet enligt lagen att hämta in uppgifter om brottslig verksamhet som innefattar vissa samhällsfarliga brott. Utredningen föreslår bland annat att den tidsbegränsade bestämmelsen i 3 § inhämtningslagen ska göras permanent och att uppgifter ska få hämtas in när det gäller fler typer av brottslig verksamhet än vad som är möjligt i dag. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

EU-domstolen har i en dom 2016 klargjort att den svenska datalagringsregleringen inte stämmer överens med EU-rätten, bland annat när det gäller de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till lagrade uppgifter om elektronisk kommunikation. Mot bakgrund av detta har regeringen tillsatt en särskild utredare med uppdrag att se över regelverket och föreslå de förändringar som är nödvändiga.

Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 9 oktober 2017. Det slutliga ställningstagandet om vilken giltighet och utformning bestämmel-

ser om inhämtning ska ha kommit att påverkas av de förslag som Utredningen om datalagring och EU-rätten förväntas lämna. Det lagstiftningsarbetet bedöms inte kunna avslutas innan giltighetstiden för 3 § löper ut.

Regeringen föreslår därför att giltighetstiden för denna paragraf ska förlängas till utgången av 2019.

Regeringen anför i propositionen att det givetvis vore att föredra att behandla Datalagringsutredningens förslag och de förslag som Utredningen om datalagring och EU-rätten kan komma att lägga i *ett* sammanhang och att inte ändra något i regelverket dessförinnan. Ett sådant lagstiftningsarbete kan dock inte genomföras innan giltigheten av den tidsbegränsade bestämmelsen i inhämtningslagen löper ut.

Frågan blir då om en ny förlängning bör göras i avvaktan på en samlad prövning eller om EU-domstolens avgörande ska ses som ett hinder mot en sådan förlängning. Remissinstanserna har haft olika uppfattning i denna fråga.

Regeringen har framhållit följande. Säkerhetspolisen har ett uppenbart behov av att få del av uppgifter för att bedriva kontraspionageverksamhet och bedriva arbete mot terrorism. Lagrådet i sin tur anför att detta inte räcker som skäl för att behålla en lagreglering vars tillåtlighet är osäker. Regeringen instämmer faktiskt i att det är av avgörande betydelse om förlängningen är förenlig med unionsrätten.

När det gäller sådan verksamhet som bedrivs av Säkerhetspolisen bör det noteras att det enligt EU-domstolen finns ett större utrymme jämfört med andra områden för att få tillgång till lagrade uppgifter när vitala intressen för nationell säkerhet hotas av terrorism och det finns objektiva omständigheter som ger skäl att anta att uppgifterna i ett konkret fall effektivt skulle kunna bidra till att bekämpa terrorism.

Dessa uttalanden från EU-domstolen måste enligt regeringen anses innebära att det även efter domen finns ett utrymme för att hämta in uppgifter för att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan brottslig verksamhet som avses i 3 §.

Hur stort detta utrymme är och vilka förändringar som är nödvändiga kommer att analyseras närmare av Utredningen om datalagring och EU-rätten.

För att inte försämra Säkerhetspolisens förmåga att förebygga, förhindra och upptäcka samhällsfarlig brottslighet, vilket skulle kunna medföra allvarliga men för rikets säkerhet, anser regeringen sammanfattningsvis att Säkerhetspolisens möjlighet att inhämta uppgifter enligt 3 § bör förlängas till den 31 december 2019.

I likhet med regeringen anser utskottet att det är viktigt att få till stånd en väl avvägd reglering av tvångsmedelsanvändningen som står sig stabilt över tid. Regeringen har tillsatt två utredningar som lämnar var sitt betänkande, och ytterligare en utredning är tillsatt för att titta på överensstämmelsen med EU-rätten.

Utskottet delar regeringens uppfattning att Datalagringsutredningens förslag och de förslag som Utredningen om datalagring och EU-rätten kan komma att lägga bör behandlas i *ett* sammanhang, och utskottet har förståelse för att ett sådant lagstiftningsarbete inte kan genomföras innan giltigheten av den tidsbegränsade bestämmelsen löper ut.

Regeringen har vidare väl motiverat Säkerhetspolisens behov, och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har självklart en viktig roll i arbetet med att bevaka att reglerna för att skydda den personliga integriteten följs.

Utskottet anser inte att Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens kritik av Säkerhetspolisens tillämpning är av så allvarligt slag att den nu skulle hindra den föreslagna lagstiftningen.

Advokatsamfundet är en oerhört integritetsskyddande organisation, och det är bra, men man kan ibland fundera över Advokatsamfundets håg när det gäller vems integritet det handlar om att skydda. Är det offren eller den framtida banditen som man vill skydda?

Att Lagrådet avråder händer då och då. Jag har här en lista med exempel från de senaste åren. Det gäller exempelvis handläggning av brottmål efter rättspsykiatrisk undersökning, utjämningsystem för kommuner och landsting, en miljöbalk, grundläggande kassaservice, vissa åtgärder mot illegala vapen samt kränkande fotografering.

Att man inte alltid lyder Lagrådet ser jag inte som något skäl till att vi inte skulle genomföra den här lagstiftningen.

Anf. 82 ANTI AVSAN (M):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till propositionen och därmed förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionen.

När det gäller bakgrunden och förutsättningarna för när 3 § inhämtningslagen kan användas hoppar jag över det, för jag tycker att det har redogjorts för på ett bra sätt alldeles nyss.

Man kan säga att i den bästa av världar inträffar ingenting som gör att man behöver en inhämtningslag. I den bästa av världar kan man göra allting i rätt ordning därför att det inte finns någonting som hindrar eller något intresse som är så starkt att det inte går att göra saker och ting i rätt ordning. Det är väl helt uppenbart, med tanke på hur terrorismen har utvecklats i världen, att vi inte lever i den bästa av världar. I så fall hade det sett annorlunda ut.

Dilemmat är om den här bestämmelsen, som har förlängts ett antal gånger tidigare och som en utredning har föreslagit ska göras permanent och dessutom utvidgas till fler brott av samhällsfarlig karaktär, inte skulle förlängas därför att vi måste göra saker och ting i rätt ordning. Linda Snecker nämnde det här med balansgång, och det är helt riktigt. Jag delar den uppfattningen. Det måste alltid vara en balansgång eller en avvägning mellan olika intressen. I det här fallet vill jag påstå att det är uppenbart att de behov av kontraspionageverksamhet och arbete mot terrorism som finns bland annat inom Säkerhetspolisen väger väldigt tungt. Det är därför vi över huvud taget har den här typen av lagstiftning. I annat fall skulle det inte vara motiverat.

Eftersom det då inte går att behandla den tidigare Datalagringsutredningen och förslagen som ska komma från Utredningen om datalagring och EU-rätten samtidigt och innan den här tidsbegränsade bestämmelsens giltighet går ut tycker jag vid en samlad bedömning att förslaget som regeringen lämnar här är väl avvägt.

Det är viktigt att komma ihåg, och det gäller all rättstillämpning, att förutsättningen för att hämta in uppgifter enligt både den här regeln och andra eventuella regler som inte är tidsbegränsade, som gäller i dag och

som skulle kunna komma i konflikt med EU-domstolens förhandsavgörande ska uttolkas i ljuset av det förhandsavgörandet.

Sedan är det också viktigt att det här området som avser Sveriges säkerhet – ett område som bland annat Säkerhetspolisen arbetar med – ligger utanför det område där EU har behörighet därför att det specifikt rör Sveriges nationella intressen. Man kan också se det i ljuset av att EU-domstolen har uttalat att det finns ett större utrymme jämfört med andra områden att få tillgång till lagrade uppgifter om den här typen av intressen hotas. Dessutom säger EU-domstolen att i motiverade brådskande fall skulle nationella behöriga myndigheter ha tillgång till lagrade uppgifter utan förhandskontroll av en domstol eller en oberoende myndighet.

Ser man det här sammantaget måste man dra slutsatsen att domen inte sätter möjligheten att hämta in uppgifter enligt 3 § inhämtningslagen ur spel. Däremot kan man inte säga exakt vilka implikationer den här domen har på regelverket i sig. Det får väl framkomma i de här två utredningarna, varav den ena är avslutad och den andra är tillsatt.

Därmed finns det inte anledning att inte förlänga tiden för giltigheten av bestämmelsen. Jag yrkar alltså bifall till propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 9 En tidsbegränsad vapenamnesti 2018

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU32
En tidsbegränsad vapenamnesti 2018 (prop. 2016/17:185)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 10 Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk

Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU13
Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk (prop. 2016/17:85)
föredrogs.

Anf. 83 AMIR ADAN (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera betänkande SoU13. I betänkandet behandlas regeringens proposition *Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk*. Vidare behandlas sex motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen och tre motionsyrkanden från allmänna motionstiden.

Regeringen föreslår i propositionen att socialnämndens ansvar att förebygga och motverka missbruk av substanser utvidgas till att även omfatta missbruk av spel om pengar. När det gäller barn och unga föreslås

Prot. 2016/17:129
20 juni

*Fortsatt giltighet av
en tidsbegränsad
bestämmelse i
inhämtningslagen*

*Samverkan om vård,
stöd och behandling
mot spelmissbruk*

dessutom en särskild bestämmelse om att socialnämnden aktivt ska arbeta för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar.

Socialnämnden ska alltså, i likhet med vad som gäller för missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel, enligt regeringens förslag bistå med insatser eller försöka motivera spelmissbrukare som behöver stöd, vård och behandlingsinsatser att söka hjälp för att komma till rätta med sina problem.

När det gäller barn och unga ska socialnämnden arbeta aktivt för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar.

Regeringen föreslår vidare att kravet på överenskommelse om ett samarbete mellan kommun och landsting när det gäller personer som missbrukar substanser även ska omfatta personer som missbrukar spel om pengar. Därutöver föreslår regeringen att hälso- och sjukvårdens ansvar att särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd också ska omfatta när barnets förälder eller någon annan som barnet varaktigt bor med har ett missbruk av spel om pengar, på samma sätt som vid missbruk av alkohol eller andra beroendeframkallande medel.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

Fru talman! I dag lever 76 000 barn i en familj där en av föräldrarna är spelmissbrukare, och 260 000 personer är direkt drabbade, enligt siffror från Spelberoendes riksförbund. Enligt uppgifter från riksdagens utredningstjänst lider omkring 2 procent av befolkningen i åldern 15–74 år av spelmissbruk, och ytterligare ca 7–8 procent har riskabla spelvanor. Detta motsvarar ca 130 000 spelmissbrukare som har svårt att kontrollera sitt spelande och där spelandet fått allvarliga följder.

Missbruk gör människor oerhört utsatta och involverar många, inte bara den som missbrukar. Många gränser passeras utan att anhöriga, vänner och övriga i samhället fullt ut uppmärksammar det och inte minst tar tag i det.

Pengar är ofta ett stort problem för den som är spelmissbrukare. Det är ofta det enda tecknet på ett missbruk. Men med ökat missbruk kan den sociala situationen snabbt bli ohållbar. Missbruket uppdagas ofta först när privatekonomin är nära en kollaps.

Vi i allianspartierna ställer oss bakom regeringens förslag om ändring i socialtjänstlagen och förslag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen. Dessa förslag, som bland annat innebär krav på överenskommelse om ett samarbete mellan kommunerna och landstingen, också när det gäller personer som missbrukar spel om pengar, är bra men inte tillräckliga.

Vi anser att bestämmelserna i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen om huvudmännens skyldighet att teckna överenskommelser om samarbete kring personer med missbruk var en god start. De är av yttersta vikt när det gäller personer som missbrukar spel om pengar. Men några detaljer om hur ansvaret ska fördelas mellan huvudmännen i överenskommelserna eller vilka verksamheter som ska bedrivas har inte specificerats. Av Myndigheten för vård- och omsorgsanalys rapport *Att komma överens* framgår att inte tillräckligt många kommuner har tecknat sådana överenskommelser.

Det är nu dags att ta ytterligare steg. Därför föreslår vi att det ska bli obligatoriskt för huvudmännen att sluta samarbetsavtal när det gäller insatser för och vård av personer med missbruk av spel om pengar. Syftet är att ingen ska riskera att hamna mellan olika myndigheters ansvarsområden

när det gäller insatser och vård. Därtill bör betydelsen av en sammanhållen vårdkedja och sociala insatser inom missbruks- och beroendevården betonas. Det ska vara tydligt för den som missbrukar spel om pengar hur han eller hon kan få den hjälp och vård som behövs.

Slutligen föreslår vi att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ska få ett uppdrag att kontinuerligt följa upp och analysera resultatet av att samverkansavtal träffas.

Fru talman! Med dessa ord vill jag yrka bifall till vår reservation 2.

Anf. 84 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det är bra att vi i dag har möjlighet att i riksdagen diskutera ytterligare en bit i det komplexa med beroendesjukdomar. Det är spelmissbruket.

Fram till nu, när vi kan fatta det här riksdagsbeslutet, har det varit oklart vem som i själva verket har ansvar för att behandla, stötta och hjälpa dem som är fast i spelmissbruk. Det här är en process som pågått en tid. Vi är flera partier som har varit pådrivande. Därför är det här ett stort och viktigt steg.

Ett av de stora problemen kvarstår dock, vad gäller beroendesjukdomar som helhet. Det är därför Alliansen har yrkat om att man ska försöka brygga över det. I Sverige har vi nämligen en anomali; i fråga om alla andra sjukdomar är det sjukvårdshuvudmannen som är huvudansvarig för behandling. Men just vad gäller beroendesjukdomar – då pratar jag inte bara om spelmissbruk utan om alla beroendesjukdomar – har kommunerna varit ansvariga.

Alliansen har försökt överbrygga det genom krav. Jag yrkar därför bifall till Alliansens gemensamma reservation. Men jag yrkar också bifall till Barbro Westerholms reservation, som också inkluderar den kommittémotion som Centerpartiet har lagt fram. Vi har nämligen som hållning, vad gäller alla beroendesjukdomar, att det ska vara sjukvårdshuvudmannen, det vill säga landstinget, som har huvudansvar för behandlingen.

För många sjukdomsgrupper krävs det omfattande insatser även från kommunen, inte minst den kommunala socialtjänsten. Det gäller för demenssjukdom, för psykisk sjukdom men också för beroendesjukdomarna. Därför vore det naturligt att, precis som med andra sjukdomar, kunna säga att när det gäller beroendesjukdomar är det sjukvårdshuvudmannen som har huvudansvar. Men det ska självklart vara ett nära samarbete med kommunerna och socialtjänsten.

Fru talman! Jag vill därför, när det gäller den här viktiga propositionen, yrka bifall till reservation 1 och reservation 2.

Det är med glädje jag kan säga att jag hoppas att vi vid voteringen i dag kan ta steget och se till att de som är fast i beroendesjukdomar, som spelmissbruk, kan få tydligt utpekade vem som har ansvar för behandling av det.

Anf. 85 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Jag ska inte upprepa innehållet i betänkandet. Amir Adan gjorde en bra redovisning.

Spelberoende är ett folkhälsoproblem. När vi hanterade det här i kammaren första gången hade Karin Israelsson från Centern och jag lagt fram

var sin motion. Vi blev kallade för moralanter och allt möjligt. ”Skulle man inte få spela Hej knekt och Kasino och sådant; det här var ju löjligt.”

Men sedan gjordes en stor kartläggning. Det visade sig att det här är ett folkhälsoproblem. Det har man aktualiserat, men inte i tillräcklig utsträckning.

I och med den här propositionen och det här betänkandet visar vi att vi ser allvarligt på det här och att socialnämnden har ansvar för att uppmärksamma frågan. Det är dock inte tillräckligt starkt skrivet, tycker vi. Vi har därför lagt en alliansgemensam reservation om obligatoriskt samarbetsavtal för att man ska se till att kommuner och landsting går i takt här.

Enligt Liberalerna är att vara beroende lika med att ha en sjukdom. Anders W Jonsson nämnde också det här – det är fint att Liberalerna får stöd av Centern. Och vi anser att det är hälso- och sjukvården som är bäst skickad att ha huvudansvaret här. Inom hälso- och sjukvården ska behandling, av tradition, vara evidensbaserad. Det är inte lika väl uttryckt inom socialtjänsten.

Jag beklagar att Gerhard Larssons utredning, som kom för ungefär fem år sedan, ännu inte har sett dagens ljus i denna kammare. Det beror på olika uppfattningar i remissvaren. Men en regering har ansvar för att sätta ned foten. Det gäller både alliansregeringen och nuvarande regering. Det ansvaret måste tas.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 1 under punkt 2 och till alliansmotionen. Normalt yrkar vi bara bifall till en reservation, men nu yrkar jag bifall till två.

Anf. 86 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag ställer mig bakom reservation nr 2 från Alliansen.

Vi debatterar i dag samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk. Det är ett oerhört viktigt område med tanke på de personliga tragedier som drabbar vuxna, barn, familjer och anhöriga. En person med erfarenhet på området kallar spelmissbruket för det nya heroinet. Det säger kanske någonting om vad det handlar om.

Vi allianspartier ställer oss bakom regeringens intentioner och förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen och lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen, men vi vill mera.

Regeringens förslag innebär bland annat krav på överenskommelse om ett samarbete mellan kommunerna och landstingen också när det gäller personer som missbrukar spel om pengar. Det innebär också en utvidgning av hälso- och sjukvårdens ansvar att beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder, eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor med, är missbrukare. Det gäller alltså även vid spelmissbruk. Det här sista med barnen ser jag som ett väldigt positivt inslag.

Men vi vill ännu mer betona vissa delar för att det här ska bli effektivt och ge resultat. Vi kristdemokrater och övriga allianspartier föreslår att det ska bli obligatoriskt för huvudmännen att sluta samarbetsavtal när det gäller insatser för och vård av personer med missbruk av spel om pengar.

Syftet är att ingen ska riskera att hamna mellan olika myndigheters ansvarsområden när det gäller insatser och vård. Vi menar också att betydelsen av en sammanhållen vårdkedja och sociala insatser inom missbruks-

och beroendevården ska betonas. Det ska vara tydligt för den som missbrukar spel om pengar hur han eller hon kan få den hjälp och vård som behövs.

Fru talman! Mina allianskollegor har på ett förtjänstfullt sätt beskrivit allianspartiernas syn på de olika delarna. Men jag vill ta upp ett annat perspektiv som handlar om spelandet, nämligen hur man påverkas av spelandet och faktorerna bakom.

Fokus ska naturligtvis ligga på de personer, vuxna och barn, som drabbas av spelandets negativa sidor. Det ska sägas att det finns ett spelande som stannar vid rent nöje och inte accelererar till ett personligt trauma. Men de som skapar och underblåser behovet av för mycket spelande är spelbolagen. Jag vill uppehålla mig lite vid denna källa till privata tragedier.

Spelbolagen snappar inte sällan upp människors ekonomiska utsatthet med lockelser om snabba spel med kort tid mellan insats och utfall. Det kanske mest vulgära inslag som jag har sett är: Säg upp dig på jobbet – köp en lott!

Nya spelare frestas med gratisspel och gåvor samtidigt som gamla spelare övertygas om nya insatser för att återfå det som har gått förlorat. Kändisar gör här och var reklam för spelandet, vilket i sin tur leder till glansspridning och till att spelandet kan upplevas som berättigat.

Spelberoendet förstör människors liv och slår sönder familjer. Folkhälsomyndigheten beräknar – och nu har jag lite andra siffror än dem som vi hörde lite tidigare – att ungefär 171 000 personer, varav 82 000 är barn, lever tillsammans med någon som har spelproblem. Var femte person uppger att de har någon i sin nära omgivning som har spelproblem.

Den oreglerade marknaden växer samtidigt som spelberoendet ökar. Kristdemokraterna menar att det är hög tid att se över lagstiftningen och möjliggöra konkurrens genom licenser.

Jag satt med i den referensgrupp som arbetade med Spellicensutredningen. Utredningen kom i slutet av mars och har remisstid fram till den 4 augusti. Jag hoppas att det kommer en proposition i början av nästa år så att vi kan fatta ett beslut. Vi är tämligen överens om att det behövs en licensiering av spelbolagen i Sverige.

Huvudförslaget är alltså att spelbolagen, även de som är placerade utomlands, tas in i ett statligt kontrollerat licenssystem där det ställs krav på vilka som ska godkännas.

Med licenser följer också ett antal motprestationskrav, som att spelbolagens verksamhet ska beskattas i licenslandet och att de måste följa licenslandets marknadsförings- och spelansvarsregler. Den internationella onlinemarknaden är i princip helt oreglerad i dag och liknar rena vilda västern, så det här blir en välkommen förändring som vi är överens om över partigränserna.

Rent praktiskt finns det olika förslag till vad som kan göras för att förebygga spelmissbruket så att personer inte hamnar i socialtjänsten eller i hälso- och sjukvården. Man ska i stället förebygga dessa problem. Exempel på förslag är: en balanserad marknadsföring, att spelandet inte får presenteras som lösningen på ekonomiska problem, att stöden ska användas för att förebygga spelmissbruk, att man ska begränsa insättningar och speltid samt att man ska införa en åldersgräns på 18 år för spel om pengar.

Dessa förslag finns också med i utredningen, och jag hoppas att de ska kunna bli verklighet.

Det viktigaste av allt är det som händer i dag: Om det händer att människor hamnar i detta djävulska grepp som spelmissbruk innebär ska de ha rätt till behandling enligt socialtjänstlagen. Detta är en milstolpe i det socioekonomiska politiska sammanhanget.

När vi ser hur allt fler enskilda personer och familjer dras in i spelberoende och dess konsekvenser krävs det handlingskraft och riktade insatser. Förutom dagens viktiga förslag handlar det också om att olika myndigheter måste samverka i det här arbetet: Folkhälsomyndigheten, Konsumentverket, Finansinspektionen och Lotteriinspektionen.

Ett oerhört viktigt steg tas i samband med det som jag ser fram emot att vi kommer att besluta om i dag, nämligen kommunernas och landstingens ökade roll att samverka om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk.

Anf. 87 HANS HOFF (S):

Fru talman! Riksdagen ska nu behandla socialutskottets betänkande *Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk*.

Kommunernas socialnämnder har i dag enligt socialtjänstlagen en skyldighet att arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. De har också ansvar för att genom information till myndigheter, grupper och enskilda sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns. De ska även aktivt arbeta med att förebygga och motverka missbruk bland barn och unga.

Kommuner ska ingå överenskommelser om samverkan med landstinget kring personer som missbrukar beroendeframkallande medel. På motsvarande sätt ska landstingen, enligt hälso- och sjukvårdslagen, ingå överenskommelser med kommuner om samarbeten i fråga om personer som missbrukar beroendeframkallande medel.

Det som regeringen föreslagit och det som socialutskottet nu ställer sig bakom i betänkandet är att socialnämndernas ansvar att jobba förebyggande samt kommunernas och landstingens ansvar att teckna överenskommelser om personer som missbrukar alkohol, narkotika, läkemedel, dopningsmedel eller andra beroendeframkallande medel även ska omfatta missbruk när det gäller spel om pengar.

Regeringen föreslår också att landstingen får ett utvidgat ansvar för barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen, som barnet varaktigt bor med, är spelmissbrukare. Detta är angelägna förändringar i lagstiftningen då många människor i dag har fastnat i ett omfattande och förödande spelmissbruk. Kring dessa lagstiftningsförändringar är socialutskottet helt enigt.

Fru talman! Till betänkandet finns två reservationer.

När det gäller reservationen 1 om att överföra huvudansvaret för missbruks- och beroendevården till hälso- och sjukvården är det, som det framkommer i reservationen, ett förslag som den dåvarande borgerliga regeringen inte genomförde eftersom det fanns ett stort och massivt motstånd bland många remissinstanser.

När det gäller reservation 2 om att det ska vara obligatoriskt att sluta samarbetsavtal mellan kommuner och landsting när det gäller insatser för vård av personer med missbruk kan man konstatera att såväl kommuner genom socialtjänstlagen som landstingen genom hälso- och sjukvårdslagen sedan ett antal år tillbaka är skyldiga att teckna just sådana samarbetsavtal.

Fru talman! Mot bakgrund av det anförda yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 88 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Hans Hoff och Socialdemokraterna avvisar på ett ganska enkelt sätt den centrala frågan om hur man ser på beroendesjukdomar: Är det en sjukdom som liksom alla andra sjukdomar ska behandlas av sjukvårdshuvudmannen?

Sverige skiljer sig på ett avgörande sätt från i stort sett alla andra länder. Det finns ett ytterligare OECD-land där man har principen att socialtjänsten ska behandla beroendesjukdomar medan sjukvårdshuvudmannen, landstinget, ska betala alla andra. Många menar att detta är en av förklaringarna till att Sverige i dag tappar i resultat, inte minst vad gäller narkotikaberoende men även vid de andra beroendesjukdomarna.

Enligt Hans Hoffs beskrivning sa ett omfattande antal remissinstanser nej till förslaget, men jag vet att antalet inte var så omfattande. Endast en liten del av SKL, framför allt kommunsektorn, och Akademikerförbundet SSR var starka motståndare till att landstingen skulle få ansvaret.

Jag vill fråga Hans Hoff varför man inom Socialdemokraterna fortsatt väljer att särbehandla just dessa sjukdomar och säger att socialtjänsten här ska ha huvudansvaret medan vid alla andra sjukdomar, såsom cancer, diabetes, psykiska sjukdomar och demens, ska den som står för vetenskap och beprövad erfarenhet, nämligen sjukvårdshuvudmannen och de sjukvårdande instanserna, ha behandlingsansvaret. Vari består den ideologiska grunden för att vi ska fortsätta att särbehandla de människor som har drabbats av en beroendesjukdom?

Anf. 89 HANS HOFF (S) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det finns någon annan ideologisk bakgrund än vad den borgerliga regeringen hade när den prövade förslaget om att överföra detta på det sätt som Anders W Jonsson här anför. Den borgerliga regeringen brottades med frågan om huruvida den skulle gå vidare med det förslag som Anders W Jonsson har. Man valde dock att inte göra det, bland annat då det fanns en omfattande kritik mot det hela.

Du är nog väl medveten, Anders, om att det för människor som har omfattande missbruk av olika art inte bara handlar om behandling, utan även om många andra insatser som ligger inom det kommunala ansvarsområdet. Därför är det angeläget att i ett samlat grepp få in insatserna för människor i de samarbetsavtal som vi nu utvidgar till att handla om även missbruk av spel om pengar. Vi måste sätta människan i centrum.

Många gånger handlar det om människor i en väldigt utsatt situation. De sätts i centrum genom att man har avtal för att kunna gå in med insatser från såväl hälso- och sjukvården som kommuner, arbetsförmedling och andra instanser i samhället för att ge dessa människor en ny framtid och en ny möjlighet att komma tillbaka till ett värdigt liv.

Anf. 90 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Orsaken till att detta har hamnat hos kommuner och socialtjänst beror på en diskussion i Sverige från tidigt 70-tal. Man sa då att beroende bara är orsakat av sociala missförhållanden och om man åtgärdar dessa sociala missförhållanden, vilket man kan göra inom socialtjänsten, slipper man ifrån beroendet. Detta är bakgrunden till att vi har denna mycket märkliga hållning i Sverige.

I dag är dock vetenskapen ganska överens om att det här handlar om en sjukdom precis som andra sjukdomar. Det finns ett starkt genetiskt inslag och förstås också en miljökomponent. I dag ser man att det behövs både sociala och medicinska insatser. Så här är det för flera andra sjukdomsgrupper. Ingen säger ju att kommunerna ska ha huvudansvaret för exempelvis demens, psykisk sjukdom eller ett antal neurologiska sjukdomar, där det också krävs stora insatser från socialtjänsten.

Det blir därför så tragiskt att Socialdemokraterna sitter fast i att inte våga ta ställning. De vågar inte säga att beroendesjukdom är en sjukdom som alla andra, och att det här krävs omfattande insatser från hälso- och sjukvårdens sida och förstås även ett nära samarbete.

Nej, Socialdemokraterna är beredda att peka ut just denna grupp och säga att beroendesjukdom beror bara på miljöfaktorer och att socialtjänsten ska ha huvudansvaret för behandlingen. Jag hoppas att den rörelse som nu finns – inte minst inom SKL där man inser att kommunerna inte klarar av det här – också kommer att leda till att Socialdemokraterna omprövar sitt ställningstagande.

Resultatet av den hållning som Socialdemokraterna har blir att man inte går fram med ytterligare förändringsförslag, och därför får människor tyvärr inte den vård som de har rätt till och som människor i de flesta andra länder får.

Anf. 91 HANS HOFF (S) replik:

Fru talman! Vi har ingen annan syn än vad som framkom i den prövning som gjordes i samband med att den borgerliga regeringen införde de lagstiftningsförändringar som innebar att samarbetsavtal skulle tecknas. De infördes för fyra år sedan, vilket inte är jättelångt tillbaka i tiden.

Detta bygger på vetenskapen om att en människa som befinner sig i en missbrukssituation har en komplex livssituation. Den här människan behöver både vård och behandling men även många andra insatser för att komma tillbaka till ett värdigt liv. Det gäller att kunna bli fri från missbruk, att kunna avhålla sig från missbruk och kanske även att kunna få en bostad. Det beror lite grann på hur långt missbruket har gått. Många har inte ens bostad.

Frågan är komplex, och många måste samverka för att hitta vägar och framför allt sätta människan i centrum. Den borgerliga regeringen valde att gå vidare med det som vi nu förstärker med insatser för människor som har ett missbruk av spel om pengar. Verksamheten fungerar relativt bra i de landsting och regioner där detta har införts.

Anf. 92 CHRISTINA ÖSTBERG (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna välkomnar och yrkar bifall till regeringens proposition och betänkandet *Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk*.

Spelproblem är ett folkhälsoproblem som påverkar människors liv, hälsa och relationer, och det kan få livslånga ekonomiska konsekvenser. Enligt Folkhälsomyndigheten är något ett folkhälsoproblem när minst 1 procent av befolkningen är drabbad och när det ger allvarliga konsekvenser för hälsan, ekonomin och det sociala livet. Spelproblem uppfyller alla dessa kriterier, då ca 2 procent av den vuxna befolkningen har uppgett att de har en förhöjd risk för spelproblem. Av dessa dominerar männen.

Med detta som grund tycker vi att förslaget är ett steg i rätt riktning. Genom lagförslaget ska missbruk av spel om pengar likställas med andra former av missbruk, vilket vi tycker är bra.

Ett missbruk är en sjukdom som det krävs behandling för att bli av med, oavsett om det handlar om spel, alkohol, droger eller något annat. Om det kan definieras som ett missbruk är det vad det är, inget annat och inget som är mindre farligt.

Fru talman! En ansvarsfull reglering av spelmarknaden är en viktig komponent i ett förebyggande arbete. Tillgängligheten till spel är en av de faktorer som har starkast samband med spelproblem, i synnerhet för unga.

Kommunerna har hittills inte haft något tydligt ansvar för att motverka spelmissbruk. Det har gjort att bemötandet och behandlingen av personer med missbruk har varierat beroende på bostadsort. Vissa kommuner har erbjudit behandling och andra har inte gjort det. Patienterna har i stället slussats vidare till landstinget, som i värsta fall har slussat tillbaka vederbörande till kommunen. I fall som dessa kan något sådant i värsta fall leda till att individer tyvärr hamnar mellan stolarna.

Det krävs kunskap för att personerna verkligen ska få rätt behandling. Kommunerna har här en utmaning med att säkerställa att möjligheten finns att från början erbjuda rätt behandling, och inte skjuta problemen och kostnaderna framför sig så att de ökar.

De föreslagna lagändringarna i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen förstärker även barnperspektivet. Socialnämnden får ett utökat ansvar för att aktivt motverka problem med spel om pengar bland barn och unga. Förslaget förtydligar även hälso- och sjukvårdens ansvar att beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet bor med har spelproblem. Även ideell verksamhet kan fylla en viktig funktion för att förebygga spelproblem och ge stöd till dem som har eller har haft spelproblem. Den kan också ge stöd till anhöriga.

Sammanfattningsvis är det positivt med förändringar som ökar kommunernas och landstingens ansvar att arbeta förebyggande och att samverka kring beroende- och missbruksvård. Ett stärkt samarbete mellan aktörer på nationell, regional och lokal nivå kan leda till ett effektivt och mer samordnat och kunskapsbaserat förebyggande arbete. Då ökar chanserna att motverka spelproblem i samhället.

Anf. 93 STEFAN NILSSON (MP):

Fru talman! Det känns bra att få yrka bifall till den här propositionen från den rödgröna regeringen. Den 1 januari träder några förändringar i kraft som är viktiga för två grupper i samhället: dels personer med problem med spelmissbruk, dels barn, partner och andra anhöriga till dem.

Att människor kan få problem med spelmissbruk är ingen ny företeelse. Den har funnits i många årtionden. Jag har själv under min tidigare tid som socialarbetare mött många klienter med den här typen av problem. Livet kan förstöras fullständigt för personer med de här problemen. Vad som har hänt under senare år är explosionen av spel på internet, som kraftigt har förvärrat svårigheterna för människor med risk att bli beroende.

Vad som skiljer detta från missbruk av till exempel alkohol är de stora ekonomiska konsekvenserna av spelandet på sådant som onlinekasinon och fotbollsmatcher. Ekonomin för en familj rasar ofta helt samman när en förälder spelar bort hundratusentals kronor. Inte minst för barnen i sådana familjer är denna nya lagstiftning viktig.

Regeringens förslag innehåller fyra viktiga delar.

För det första föreslår regeringen att socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen ändras avseende spelmissbruk. Hälso- och sjukvården har redan i dag ett ansvar för att barn får information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet bor med är missbrukare. Det har fram till nu inte omfattat spelmissbruk. Nu lägger vi till det, så att barnets rätt till information, råd och stöd även gäller vid spelmissbruk.

För det andra utvidgas socialnämndernas ansvar för att förebygga och motverka missbruk till att även omfatta spel om pengar. Fram till nu har bara missbruk av substanser, såsom alkohol och narkotika, varit ett ansvar för socialnämnderna. Även här skulle jag vilja understryka hur viktig bestämmelsen är för de barn som lever med vuxna som har problem med spelmissbruk.

För det tredje får socialnämnderna också ett ansvar för att motverka missbruk av spel om pengar bland barn och unga och erbjuda behandling. Runt om i landet görs det ofta ett bra arbete med att motverka att barn och unga missbrukar alkohol eller narkotika. Men det kraftigt ökade spelandet hos en del barn och unga har gjort det väldigt tydligt att detta ansvar också måste gälla spel om pengar. Den som ser på exempelvis internationell fotboll vet hur intensiv reklamen för betting sajter är. Ofta fylls reklamavbrott helt av reklam för sådana spelbolag. Och det är de unga som är allra mest påverkbara för den reklamen.

Den fjärde punkten i det här lagförslaget som jag vill ta upp gäller samarbetet mellan kommuner och landsting. Redan i dag har kommuner och landsting en skyldighet att samarbeta om personer som missbrukar substanser som alkohol och narkotika. Från årsskiftet måste det samarbetet även omfatta personer som missbrukar spel om pengar.

Låt mig också för tydlighetens skull säga att allt spel om pengar naturligtvis inte ska ses som missbruk. De allra flesta som exempelvis spelar på fotbollsmatcher eller lägger marker på ett roulettbord missbrukar inte, lika lite som de flesta som dricker vin eller öl ibland. Men precis som vid bruk av substanser leder bruket för en del till missbruk, med allvarliga sociala konsekvenser.

Fru talman! Med de här fyra förslagen från den rödgröna regeringen tar vi ett viktigt steg för att hjälpa personer som har problem med spelmissbruk. Det innebär också att vi sträcker ut handen till barn och övriga anhöriga till de personerna. Jag yrkar bifall till regeringens förslag och utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 94 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp frågan om beroendesjukdomar och var huvudansvaret bäst ligger. Här har vi diskuterat samarbetsavtal. Visst, det är bra med samarbete. Men vem är bäst skickad att behandla sjukdomar utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet? Anders W tog upp det här i ett tidigare inlägg, men jag vill ställa samma fråga till Stefan Nilsson. Hur ser ni i Miljöpartiet på var den bästa kunskapen för att hjälpa människor finns? Du har själv berättat att du är socialarbetare. Utifrån den utgångspunkten skulle jag gärna vilja höra hur ni resonerar i den här frågan.

Anf. 95 STEFAN NILSSON (MP) replik:

Fru talman! Det finns inget självklart svar på den frågan. Både socialtjänsten och hälso- och sjukvården är jätteviktiga. Om jag får resonera lite kan jag väl säga att det möjligen skulle kunna vara positivt med ett lite tydligare ansvar för hälso- och sjukvården, eftersom man skulle attrahera fler personer med problem på det sättet. Men det här är en väldigt komplex fråga. Jag tycker att ni har vissa poänger i er reservation, men även den borgerliga regeringen valde ju att inte lägga fram något lagförslag om detta, och det gör inte regeringen nu heller. Men det är intressant att ha en fortsatt diskussion om de här ganska svåra detaljerna.

Anf. 96 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Visst fanns det negativa remissinstanser, som SKL, men särskilt omfattande var det inte. Därefter har vi dock fått mycket mer erfarenhet av både spelberoende och andra beroendesjukdomar. Vi skiljer oss från andra länder när det gäller dödligheten bland narkomaner. Vi är sämre än andra. Då handlar det om kunskap hos vårdgivarna men också om förtroendet hos dem som är beroende. Det är ingen slump att man i sprututbytesprogram som sköts av hälso- och sjukvården upptäcker så många fler tidigare okända narkomaner. Personer med beroendesjukdom känner nämligen ett förtroende för sjukvården som de inte känner för socialtjänsten, då socialtjänsten inte har samma verktyg för att behandla beroendesjukdomar. Det är därför jag tycker att det är viktigt att vi för upp den här diskussionen. Jag förstår av det svar jag fick alldeles nyss att ni inte är främmande för att byta fot, men jag vill gärna få det lite tydligare sagt.

Anf. 97 STEFAN NILSSON (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet ingår ju i regeringen. Vi står bakom det här förslaget och ingenting annat. Men vi tycker att det är intressant att ha en intellektuell diskussion om detta. Det är inte någon ideologisk fråga exakt hur man ska lägga ansvaret, utan det ska naturligtvis i första hand byggas på forskning. Det gäller att kunna nå och hjälpa så många som möjligt. Jag ser fram emot en fortsatt diskussion om detta under kommande år.

Anf. 98 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Jag ska börja med det här med beroende. Nu är det spelmissbruk vi ska prata om. Hela propositionen handlar om spelmissbruk. Frågan om beroende och huvudmannaskap får återkomma i en annan form, tycker jag. Jag tycker visserligen att det är en jätteintressant fråga. Skulle

jag vara beroende, låt oss säga av narkotika, skulle jag hellre gå till landstinget än till socialtjänsten. Men nu vill jag fokusera på spelmissbruk. Jag tror att vi får återkomma till den här frågan. Ni fick hela Gerhard Larssons fantastiska utredning i knät. Jag tror att det var en fråga som ni utredde. Vi får väl gräva fram den tillsammans och göra någonting av den. Detta är en jätteviktig fråga, men inte under den här rubriken, tycker jag.

Jag återgår till spelmissbruket, som är en klassfråga. Tabellerna i propositionen är intressanta. Sitter man och tittar en helg eller går in och tittar när det är fotboll och så vidare ser man att det finns en enorm marknad som handlar om spel och reklam. Men det återkommer också i en annan proposition, och där tror jag att vi kommer att vara ganska överens.

Detta är en stor fråga. Det är 135 000 personer som är problemspelare och väldigt många män. Det är 100 000 män. Man kan också se att det ökar bland medelålders kvinnor. Men det minskar som tur är bland unga killar 16–17 år. Det är i varje fall lite positivt. Det är väl bra.

Det är poker, kasinospel och spelautomater som verkar vara väldigt poppis, som människor fastnar i och som det görs väldigt mycket reklam för. När man tittar på spelproblem och grottar ned sig lite ser man att det är mest frekvent i de grupper som inte har trygga och stabila levnadsförhållanden. Det är alltså en klassfråga.

Det finns ett samband mellan riskabla spelvanor, låg socioekonomisk status och föräldrarnas spelvanor, som så mycket annat när det gäller beroende. Det är alltså mer riskabelt spel på Järvafältet än på Östermalm, där man också spelar. Men då spelar man med andras pengar på ett annat sätt. Det ska vi lämna därhän till den ekonomiska debatten någon annan gång.

Personer med akademisk utbildning har också i mindre utsträckning spelproblem än personer med enbart grundskola. Det är en klassiker när det gäller klass och beroende. Det är väldigt bra att vi nu ska lagstifta om det förebyggande arbetet. Ändringarna innebär att socialtjänstnämnden som ansvarar för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra substanser nu också ska arbeta med den här frågan. Det är jättebra att det händer något på det området, tycker vi.

Den får också ett utvidgat ansvar att jobba förebyggande med barn och unga. Man kan förstå att det behövs. Om vi ska tala om huvudmannaskap kanske det inte är landstinget som ska arbeta förebyggande med barn och unga i 13-årsåldern, utan då blir det just socialtjänsten. Allt är inte svart eller vitt.

Kravet på en överenskommelse om ett samarbete mellan kommuner och landsting om personer som missbrukar substanser ska också omfatta personer som missbrukar spel om pengar. Det är jättebra och ett stort steg framåt. Man har jobbat ganska länge med frågan på olika myndigheter, och nu är det i varje fall i hamn. Det är väl bra.

Man föreslår också en utvidgning av hälso- och sjukvårdens ansvar att särskilt beakta barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan som de bor med är spelmissbrukare. Det gäller också annat beroende. Barn som lever med beroende oavsett om det är spel, alkohol eller narkotika och psykisk ohälsa far enormt illa. Där är vi verkligen inte framme, utan det är tyvärr väldigt mycket fritt valt arbete. Jag hoppas att vi kan ändra på det.

Missbruk av spel är ett folkhälsoproblem och omfattar väldigt många män och kvinnor och deras anhöriga. Vi i Vänstern välkomnar därför och ställer oss bakom förslagen i propositionen. Det är superbra. Tack, regeringen! Jag yrkar bifall till den och avslag på samtliga motioner.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 11 Riksrevisionens rapport om statens styrning genom riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården

Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU19
Riksrevisionens rapport om statens styrning genom riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården (skr. 2016/17:110)
föredrogs.

Anf. 99 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Fru talman! Nu ska vi debattera socialutskottets betänkande om regeringens skrivelse 2016/17:110 *Riksrevisionens rapport om statens styrning genom riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården*. Regeringen har i sin skrivelse svarat på Riksrevisionens rapport som handlar om hur statens styrning genom riktade statsbidrag fungerar.

Riksrevisionen har funnit att det saknas både genomarbetade processer och policyer för beslut om riktade statsbidrag till hälso- och sjukvården och att de kommer till mer ad hoc. Det finns inte heller någon uttalad tanke om dessa statsbidrag som ett enhetligt styrmedel, enligt Riksrevisionen, och de flesta av bidragen kan inte betraktas som tidsbegränsade trots att statsbidragsreformen från 1993 kräver det. Det i sin tur skapar osäkerhet och försvårar planeringen för landstingen.

De riktade statsbidragens påverkan på verksamheten i landstingen skiljer sig åt på många sätt, enligt Riksrevisionen. Det beror på landstingens olika förutsättningar att ta emot de riktade statsbidragen, de styrprocesser man har där ute och de val man gör för att använda sig av just de riktade bidragen. Enligt Riksrevisionen gör detta att resultaten blir svåra att förutse, och styrningen blir också väldigt otydlig.

Riksrevisionen menar samtidigt att de förhållandevis små resurstillskott som bidragen innebär kan få väldigt stora och ibland till och med negativa konsekvenser för verksamheterna i landstingen. De kan försvåra eller tillintetgöra landstingens egna prioriteringar och till och med motverka sina syften. Samtidigt kan bidragen också skapa möjligheter och leda till nytänkande i verksamheten.

Fru talman! Riksrevisionen har också studerat hur regeringen följt upp resultaten av de riktade statsbidragen och kommit fram till att det är svårt. Många gånger fokuserar uppföljningen på aktiviteter och processer i stället för resultat och effekter av bidragen. Detta beror enligt Riksrevisionen på att uppdragen om uppföljning är för allmänt hållna och inte innehåller några krav på långsiktighet samt att konstruktionen på bidragen ofta försvårar effektstudier.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att se över de riktade statsbidrag som löper på i dag och att överväga alternativa finansieringssätt.

Prot. 2016/17:129
20 juni

*Samverkan om vård,
stöd och behandling
mot spelmissbruk*

*Riksrevisionens
rapport om statens
styrning genom riktade
statsbidrag inom
hälso- och sjukvården*

Man vill också att regeringen överväger en bortre tidsgräns för nya bidrag och att man ska utforma bidragen så att de kan följas upp och utvärderas ändamålsenligt.

Fru talman! Så till skrivelsen. Regeringen välkomnar genomlysningen och framhåller hur viktiga de riktade statsbidragen är för statens styrning av hälso- och sjukvården.

Vidare beskriver regeringen sina ambitioner att minska detaljstyrningen och att en tydlig förändring skett sedan 2015, vilket är det år man gjort studien och utifrån den skrivit rapporten. Regeringen arbetar med att få till stånd en mer strategisk styrning som leder till större tydlighet och där man arbetar mer strategiskt med uppföljning och utvärdering.

De ambitionerna kommer till uttryck i det arbete man inledde med att utveckla överenskommelserna med Sveriges Kommuner och Landsting. Vidare har regeringen under 2016 gått ifrån prestationskrav i flertalet bidrag samtidigt som kraven i andra finns kvar där man finner dem rimliga och tydliga.

Regeringen framhåller vidare i sin skrivelse dialogen i arbetet med de riktade statsbidragen som effektiv när det gäller att utveckla hälso- och sjukvården. Den har förutsättningar att skapa den samsyn som behövs mellan parterna just för att utveckla vården. Det är så man har arbetat med överenskommelserna sedan 2016.

Regeringen påpekar att överenskommelserna följs upp av myndigheterna och att de som hittills gjorts är tillämpbara för vidare arbete. Men den säger samtidigt att man avser att arbeta vidare för att utveckla uppföljningarna för att göra dem mer resultatbaserade.

Fru talman! Regeringen bejakar det faktum att de riktade statsbidragen kan användas efter det syfte man har, vilka som är mottagare och vilka mål man vill uppnå. Den betraktar därför dessa bidrag som praktiska styrmedel även när det gäller de som funnits under lång tid och fördelats till specifika grupper. Den ger exempel på sådana överenskommelser som en kvalitets-säkrad och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess liksom kompetenscentrum för tandvård.

Regeringen framhåller också att de riktade statsbidragen ska ses tillsammans med de mål för hälso- och sjukvården som riksdagen har beslutat om, det vill säga en behovsanpassad sjukvård av god kvalitet på lika villkor för alla. Den har också utarbetat indikatorer att följa som den redovisar för oss här riksdagen.

De riktade statsbidragen, som kan anta olika former, ska enligt regeringen alltså ses som ändamålsenliga styrmedel för olika regeringars politik för hälso- och sjukvården. Överenskommelserna med Sveriges Kommuner och Landsting som den här regeringen arbetar med görs i regel om varje år. Ambitionen är att de så småningom ska övergå i generella statsbidrag.

Det måste även i fortsättningen, menar regeringen, finnas möjligheter att förändra bidragens inriktning, och någon generell regel om tidsbegränsning för riktade statsbidrag bör inte införas.

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att regeringen svarat väl på Riksrevisionens skrivelse. Vi stöder regeringens ambitioner och arbete med att utveckla de riktade statsbidragen via överenskommelser och dialog.

Samtidigt, fru talman, beklagar vi att utskottets borgerliga partier återigen tagit hjälp av Sverigedemokraterna för att driva igenom ytterligare

onödiga tillkännagivanden. Den här gången väljer man att rakt av tillkännage Riksrevisionens rekommendationer utan djupare resonemang. Samtidigt bygger man upp en okritisk argumentation till försvar för sin kömiljard utan att över huvud taget resonera eller reflektera över regeringens beskrivning av pågående arbete.

Vi ser, fru talman, en systematik i hur allianspartierna utnyttjar Sverigedemokraternas stöd till att försöka göra det riktigt jobbigt för regeringen, som man har sagt. Vi finner ett sådant förfarande oseriöst. Det gagnar inte Sverige och inte hälso- och sjukvården, och det gagnar definitivt inte patienterna, som har rätt till en jämlik vård av god kvalitet.

Jag ställer mig förstas bakom samtliga våra reservationer men yrkar för tids vinnande endast bifall till reservation 1. Samtidigt yrkar jag avslag på utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 100 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman, åhörare, tittare och lyssnare! Den rödgröna feministiska regeringen arbetar, som ni numera samtliga vet, långsiktigt och målmedvetet med att utveckla och förstärka välfärdspolitiken.

Fru talman! Utskottet gav mig möjlighet att för två veckor sedan delta i OECD:s temasession för i år. Mötet handlade om de konflikter som uppstår i och med säkrandet av välfärden i en alltmer globaliserad värld. Generalsekreterare Angel Gurría betonade vikten av att vi politiker verkligen anstränger oss och förmår att fördela välfärden så att klyftorna sluts mellan människor, både nationellt och internationellt. Budskapet var tydligt: Samhällen där girigheten tar över och klyftorna ökar kommer inte att kunna bidra till att möta de stora utmaningarna som ofreden i världen, klimatfrågan och värnandet om den biologiska mångfalden.

OECD pekade på Danmark som ett land som har det högsta skatteuttaget men där samtidigt, trots det höga skatteuttaget, ungefär 25 procent av medborgarna anser att det inte vore fel med ytterligare skattehöjningar. Danskarna upplever helt enkelt att de får väldigt mycket för det de avsätter i den gemensamma kassan. De anser också att samhället ger alla en likvärdig möjlighet. Så är ju danskarna också världens lyckligaste folk.

Fru talman! Varför denna inledning? Jo, jag tycker att utskottet ska få någonting tillbaka när man ger ledamöter möjligheter att resa ut. Jag ser detta som en liten rapport. Jag tänker på de betänkanden vi debatterar i den här kammaren – inte bara dem från vårt utskott utan alla betänkanden som på något sätt är kopplade till hur vi fördelar de skattemedel som vi har möjlighet att fördela. När vi diskuterar de här sakerna och hur vi ska göra detta bör vi fundera över budskapet från OECD och alla talarna där.

Statens sätt att fördela ekonomiska resurser i form av till exempel riktade statsbidrag till hälso- och sjukvården, som detta handlar om, är ett exempel på de medel politiken har till sitt förfogande för att så långt möjligt försöka motverka girighetens och marknadens krafter när de långsamt sliter isär våra samhällen. Därför är det naturligtvis också viktigt att vi följer upp hur statsbidragen påverkar och fungerar där det är tänkt att de ska göra skillnad. För detta ändamål har vi hjälp av Riksrevisionen, som utför granskningar av statens verksamheter.

Betänkandet är alltså utskottets behandling av en skrivelse som regeringen sätter samman som sitt svar på revisionens rapport om statens styrning av riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvårdsområdet. Riksdagen

kan ju inte ändra på regeringens skrivelse, men med hjälp av utskottet kan riksdagen lämna synpunkter på hur regeringen bemöter Riksrevisionen och det de har kommit fram till.

Som ni har hört föregående talare nämna föreslår utskottets majoritet alltså i det här fallet att riksdagen ska ge regeringen fem olika tillkännagivanden. Man kan på vanlig svenska säga att riksdagen lämnar fem uppdrag till regeringen.

Oppositionen, oavsett vem som styr och vem som är i opposition, vill ofta framställa tillkännagivanden som någon form av kritik mot regeringen. Ibland kan det handla just om kritik, så det kan vara relevant. Men ofta handlar det mest om att oppositionen själv har behov av att lyfta fram att man gör något. Jag vet själv efter två mandatperioder i opposition hur frustrerande det kan vara att inte helt kunna påverka de beslut som fattas här i kammaren mer än i något enstaka undantagsfall. Då kanske det här blir en ventil för olusten att behöva sitta här och inte kunna göra något.

I just det här fallet kan man tolka de fem tillkännagivanden som oppositionen formulerar som i första hand en kritik mot hur Alliansen själv hanterade de riktade bidragen under sina åtta år vid makten. Jag välkomnar naturligtvis den självkritiken.

Riksrevisionen har granskat totalt 24 olika riktade statsbidrag som var i verkan, alltså utbetalades, under 2015. Merparten av dessa beslutades om under Alliansens åtta år vid makten. Men några bidrag har funnits länge – de äldsta i 30 år. Några är däremot alldeles nya och har beslutats om av den nu sittande regeringen när den trädde till.

Orsaken till att jag nämner att så många av de utvärderade riktade statsbidragen beslutades om under alliansperioden är att jag menar att de åtgärder som en enad opposition föreslår i första hand riktar sig till bidragsformer som allianspartierna själva tidigare i stor utsträckning har tillämpat. Och det är väl bra att vi allihop tar till oss kritik.

Fru talman! Att de föreslagna tillkännagivandena sedan inte stöder sig särskilt mycket på hur Riksrevisionen resonerar är för mig en annan fråga. Det kanske inte är så väsentligt här. Men jag tycker att det är självklart och viktigt att vi politiker, oavsett om vi är i opposition eller i majoritet, tar till oss revisionens synpunkter och försöker beakta dem så långt det går i det fortsatta arbetet.

Miljöpartiet instämmer, precis som regeringen, i att många av synpunkterna är viktiga och intressanta. Vi kan dock också konstatera att en hel del av de förbättringar av systemen som Riksrevisionen föreslår, till exempel när det gäller möjligheten till uppföljningar, redan har påbörjats och börjat arbetas med. Vi menar att det är viktigt att en regering, oavsett om den har suttit länge eller inte, ska ha möjlighet att genomföra sin politik och att påverka och styra. Även om reglerna kan behöva justeras får inte regelverket bli så stelbent att nya politiska idéer inte kan få genomslag i det politiska arbetet. Det vore lite märkligt, tycker jag – som om demokratin skulle slå knut på sig själv lite då och då.

Den nu sittande S-MP-regeringen har även valt att lämna större och mer generella bidrag än den tidigare regeringen – så upplever jag det – till kommunsektorn. Vi anser att friheten i hur man disponerar pengarna på respektive område i olika delar av landet kanske också kan styras bättre ute i landet hos regioner, kommuner och landsting. Minskad detaljstyrning har varit ett spår som regeringen har försökt att haka på.

När det gäller riktade bidrag har vi försökt att knyta dem till tydliga överenskommelser med Sveriges Kommuner och Landsting. Vi har där kommit överens om uppföljningsmetoder och bedrivit ett utvecklingsarbete som fortfarande pågår. Jag kan bara säga att jag tycker att det som föreslås i tillkännagivandena är processer som redan är på gång och där jag tycker att vi ändå har kommit ganska långt.

Fru talman! Jag står självklart bakom alla de reservationer vi har i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 1.

Anf. 101 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Före detta Alliansen och Sverigedemokraterna har på något sätt gjort det till en egen liten konststart att slå in öppna dörrar; det är lite speciellt. Men vi ska inte gnälla över det!

Jag tänker ibland på de statliga medel som vi i detta sammanhang riktat till förlossningsvården och som vi nu följer upp till punkt och pricka. Det handlar om att Sverige låg väldigt dåligt till när det gäller förlossningsskador. Vill man få igång en process tycker jag att det är utmärkt att ha statliga bidrag, som riktas till landstingen och som också följs upp till punkt och pricka, vilket görs.

Det är ett riktat bidrag, absolut, men det är också en nödvändighet för att få igång denna process i Sverige generellt. Vi kan följa upp vad som händer i varje landsting – det är väl bra? Om det betyder något? Ja, det kan vi läsa i utvärderingarna vi får. Detta är *en* typ av riktat statsbidrag.

Syftet med Riksrevisionen, som gör väldigt bra granskningar, är att undersöka om de riktade statsbidragen till hälso- och sjukvården fungerar som avsett eller om de bara fladdrar runt i tillvaron. För att riksdagens intention med bidragen ska förverkligas krävs enligt Riksrevisionen att bidragen används tillfälligt och undantagsvis och att resultaten, som jag sagt tidigare, följs upp.

De frågor som Riksrevisionen ställer sig i granskningen är följande: Hur är bidragen till hälso- och sjukvården utformade? Vilka konsekvenser får bidragens utformning? Hur påverkar bidragen landstingens verksamhet? Har regeringen följt upp bidragens resultat? Det är jättebra att man följer upp detta.

Exempel på områden där det har ställts vissa krav för statsbidrag som sedan följts upp är, som jag sa, kvinnors hälsa, förlossningsvård, psykisk ohälsa och cancer.

Beträffande en eventuell tidsgräns anser Vänstern i likhet med regeringen att de riktade statsbidragen fyller en viktig funktion när det gäller att förverkliga regeringens politik, som framförhandlats med Vänsterpartiet. Här har frågor som jämlikhet och jämställdhet ställts i fokus. Det har behövts eftersom vi har en väldigt ojämlig vård i Sverige, både geografiskt och individmässigt.

Vi bedömer att det även fortsättningsvis bör finnas möjlighet att förändra inriktningen för de riktade statsbidragen. Mot denna bakgrund är vi inte beredda att ställa oss bakom vad majoriteten i utskottet tycker om just detta.

Så till frågan om regeringen har följt upp bidragens resultat – eller bryr man sig inte om det? Enligt vår mening finns det ingen anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande om att bidragen bör utformas för att underlätta uppföljning och effektutvärdering, som motionärerna pläderar

för. Samtliga överenskommelser av olika slag följs nämligen upp av olika myndigheter: Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten samt SKL, som absolut inte är en myndighet. Det är viktigt att se vad medlen används till runt om i Sverige.

Hur påverkar bidragen landstingens verksamhet? Målet för hälso- och sjukvårdspolitiken är att befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad och effektiv hälso- och sjukvård av god kvalitet. Det finns indikatorer för hur detta ska bedömas. Målen följs noga, och resultaten spelar en viktig roll för hur de riktade statsbidragen utformas och används.

I den årliga skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn som regeringen överlämnar till riksdagen ges en översiktlig redovisning av utvecklingen för ekonomin i kommunerna och landstingen de senaste åren samt utvecklingen för exempelvis statsbidragen, så det kanske inte heller behövs.

Hur är bidragen till hälso- och sjukvården utformade? Regeringen skriver i svaret att de riktade statsbidragen inom hälso- och sjukvård ska ses tillsammans med de andra målen för hälso- och sjukvården. Det är inte olika stickspår hela tiden, utan det finns något slags samstämmighet.

Vänstern instämmer i dessa bedömningar. Målet för hälso- och sjukvården är att befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad och effektiv hälso- och sjukvård. Att målen och resultaten följs upp spelar en viktig roll för hur de riktade statsbidragen utformas och används.

När vi tittar igenom utskottsmajoritetens förslag känner vi att det på något sätt blir på-sidan-verksamhet. Därför yrkar jag avslag på utskottets förslag och bifall till reservation 1 – för tids vinnande bara till den.

Anf. 102 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Man kan möjligen tycka att ett betänkande som utgår från en riksrevisionsrapport och regeringens skrivelse är ett lite stelt ärende. Det är inte därför jag ser så stel ut, utan det är för att jag har lite nackspärr. Men jag hoppas att det ska gå att föra fram Kristdemokraternas budskap ändå.

För medborgarna är det många gånger svårt att avgöra på vilken politisk nivå olika beslut tas. Detta är viktigt för medborgarna – man måste veta var man ska utkräva ansvar för de beslut som tas.

När det gäller hälso- och sjukvårdsområdet kanske detta är extra svårt just eftersom vi i riksdagen tar beslut om lagstiftningen och en hel del av finansieringen. Men besluten kring utförandet, beställandet och prioriteringarna i de enskilda landstingen och regionerna tas på den nivån. Det är där beskattningsnivån ligger för det mesta av den verksamhet som gäller hälso- och sjukvård.

Sedan vet alla, framför allt när man är i regeringsställning, hur viktigt det är att också på nationell nivå kunna påverka det som många medborgare runt om i hela vårt land uppfattar som viktigt inom hälso- och sjukvårdsområdet. Därför använder vi från tid till annan en del riktade statsbidrag, utöver den lagstiftning vi reglerar.

Det råder därför ganska stor samstämmighet, även om det kanske inte riktigt har låtit så hittills i debatten, om att man ordentligt ska granska hur regeringar från tid till annan använder de riktade statsbidragen för att styra på nationell nivå. Hur påverkar detta möjligheten att fullfölja uppdraget

för landstings- och regionpolitikerna ute i landet? Riksrevisionen har kommit med ett antal rekommendationer.

Det kom beröm från några av de tidigare talarna för att vi från Alliansens sida idkar en del självkranskan: Har vi använt detta på ett bra sätt? Jag tror att det kanske vore värdefullt om även de nuvarande regeringspartierna reflekterade över sitt eget agerande lite på samma sätt. Det är nämligen viktigt att vi faktiskt vågar granska oss själva och titta på om det sätt på vilket vi har använt riktade statsbidrag alltid har varit ändamålsenligt.

En tidigare debattör tog upp att det finns riktade statsbidrag som har varit i funktion i 30 år. Om ansvaret och beskattningsnivån för finansiering av hälso- och sjukvård ska ligga på landstingen och vi sedan har riktade statsbidrag som löper på i 30 år är det klart att frågan är om ansvaret ligger hos staten – riksdagen – eller på den nivå som är närmare medborgarna, där beskattningen sker.

Vi har därför tagit till oss flera delar av den granskning som Riksrevisionen har gjort. I sin skrivelse säger sig regeringen också välkomna flera av dessa, men man är inte beredd att agera och ta konsekvenserna genom att bejaka en del av de förslag som finns.

Från Alliansens sida har vi sagt att det finns skäl att sätta en bortre tidsgräns när man tar beslut om riktade statsbidrag – att säga att detta gäller under en viss tidsperiod.

Vi har också sagt att det är viktigt att man redan i processen ser till att det går att följa upp, inte bara under den begränsade period som många statsbidrag gäller, utan att också följa upp de långsiktiga effekterna. För det är klart att vi ibland gör saker som ska ha kortsiktig effekt, men när det gäller svensk hälso- och sjukvård handlar det allra mesta om att få effekter på lång sikt, för breda grupper i vårt samhälle. Då gäller det att uppföljningen har förutsättningar att titta på om det blev som vi hade tänkt.

Vi vill att man ska ha en plan för en mer systematisk process för framtagandet av de riktade statsbidragen.

Det finns många skäl till att vi i Alliansen har lagt fram en motion med flera förslag som också har vunnit majoritet i utskottet. Det handlar inte om plakatpolitik. Det handlar inte om att sätta dit någon regering, utan det handlar om att vi faktiskt behöver rigga förutsättningarna för medborgarna att utkräva ansvar.

Det blir problematiskt när regeringspartierna i sin reservation säger att de generellt vill minska detaljstyrningen och att det redan finns förutsättningar för detta. Tittar vi på de statsbidrag som man har tagit beslut om under bara den här mandatperioden kan vi se att man går in och pillar i detaljer om exakt hur landstingen ska utforma något.

Det finns stor samstämmighet när det gäller till exempel att alla barn som har behov av glasögon ska få det. Men här i kammaren har vi diskuterat utformningen av det riktade statsbidraget som gäller glasögon, trots att man i alla landsting redan hade glasögonbidrag. Men för att kunna göra en politisk poäng av statsbidraget antog man en lagstiftning och skickade med pengar. Därigenom blev det en detaljstyrning som innebär att många landsting nu har en högre kostnad utan att fler barn har fått glasögon.

Den politiska skillnaden handlade inte om huruvida barn ska få glasögon eller inte utan om hur det ska styras och var ansvaret ska ligga. Och det blir otroligt svårt för medborgarna att utkräva ansvar.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till majoritetens förslag.

Anf. 103 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Fru talman! Emma Henriksson inledde med att påpeka att ämnet för den här debatten inte är det mest upphetsande. Men styrningen av hälso- och sjukvården är en viktig fråga, och det är viktigt att vi diskuterar den. Jag tror att vi i grunden är överens om att även staten behöver ha styrmedel för att se till att sjukvården blir behovsanpassad, jämlik och håller en hög kvalitet.

Emma Henriksson säger också att regeringen kunde ha ägnat sig mer åt självkritik. Det kan man ju tycka, och det är ju bra att allianspartierna gör det. Men vi ska komma ihåg att rapporten handlar om ett år, nämligen 2015. Många av de bidrag som man har tittat på har tillkommit under den förra regeringen, och mycket har också hänt sedan 2015 när det gäller att förändra styrningsprocessen för att den ska bli tydligare och mer uppföljbar.

En liten del av min kritik mot majoriteten i utskottet handlar just om att man inte har reflekterat över den styrprocess som den nuvarande regeringen har inlett, med årliga överenskommelser med Sveriges kommuner och landsting och mycket dialog för att man ska kunna ha en samsyn. De flesta av oss tycker ju att de flesta beslut ska tas ute i verksamheten och av landstingen och landstingens politiker.

Min fråga till Emma Henriksson blir: Tycker inte Emma Henriksson att mycket av vad regeringen gör går åt rätt håll, för att vi ska få en bättre styrprocess när det gäller de riktade statsbidragen?

Anf. 104 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Nej, tyvärr, Anna-Lena Sörenson, på många områden är det tvärtom. Det sätt som den nuvarande regeringen använder statsbidrag på försvårar många gånger möjligheten att göra uppföljning och utkräva ansvar.

Om man nu är angelägen om att vi ska använda våra gemensamma resurser oavsett vid vilken beskattningsnivå resurserna tas in förstår jag inte varför man inte bejakar våra förslag, som handlar om att få tydliga processer för att ta fram riktade statsbidrag. Varför bejakar man inte att vi ska komma överens om att man när man utformar riktade statsbidrag ser till att det går att långsiktigt mäta effekterna av dem? Det handlar både om vad som händer omedelbart och framför allt – vilket jag tror att vi alla är angelägna om – om att de på lång sikt får de effekter vi har önskat. Varför är man inte beredd att se på de bidrag man beslutar om och se om de över huvud taget får effekt?

Man har ju tagit bort en del statsbidrag där det har varit möjligt att kvantifiera den effekt de har haft. Nu ser vi att vårdköerna ökar. Det finns riktade bidrag till kommuner och landsting. Det finns bidrag som går generellt. I debatten använder man stora ord om hur mycket pengarna ska räcka till, men när vi är ute och träffar landstingen säger de: Det var ju bra att vi fick pengar, men vi har inte använt dem till det ni sa, utan vi har andra hål att stoppa dem i. Då är det helt omöjligt att följa upp vilken effekt det blev, och det är framför allt helt omöjligt för medborgarna att veta var man ska utkräva ansvar.

Anf. 105 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror att alla håller med om att man hela tiden behöver se över styrprocessen, att man fattar beslut som går att följa upp och att man fattar beslut som fokuserar på resultat och effekter snarare än på processer och insatser. Annars hamnar man fel.

Emma Henriksson lägger stor vikt vid att man ska ha en utformad styrprocess. Som vi ser det handlar det om att man kan använda de riktade statsbidragen för olika syften. Det måste vara varje regerings val att göra detta för att kunna nå det som är målet för hälso- och sjukvården, alltså en behovsstyrd sjukvård av högsta kvalitet för var och en.

Målen, syftena och målgrupperna kan vara väldigt olika. Då måste också statsbidragen få utformas på olika sätt.

Sedan handlar det mycket om hur detta fungerar ute i landstingen. I mitt anförande var jag själv inne på att detta kan störa. Så är det. Framför allt kan det störa landstingens egna prioriteringar. Det visade också uppföljningen att det kan göra många gånger. Det gjorde det säkert under den gamla regeringens tid också. Ett gyllene exempel på detaljstyrning där man valde helt fel är väl rehabiliteringsprocessen, som fick mycket kritik av Riksrevisionen och så småningom avskaffades.

En balans mellan detaljstyrning, som är av ondo, och en styrning från staten som når sina syften – att verka för en jämlik hälso- och sjukvård av god kvalitet för alla – tror jag ändå att vi behöver komma fram till.

Anf. 106 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag uppfattade ingen fråga i den senaste repliken, men jag tog ändå fasta på några av de saker som du, Anna-Lena Sörenson, sa. Du nämnde bland annat att det bör vara upp till regeringen att ha olika syften med sina statsbidrag. Det finns ju inget i de förslag som vi lägger fram som hindrar detta. Men det är uppenbart att det syfte som regeringen har haft med en del statsbidrag har varit att få med Vänsterpartiet på budgeten, inget annat. Vänsterpartiet har ställt krav på pengar till en specifik satsning. Det är det som har varit målet. Man har fått pengarna, och i det avseendet går det att följa upp. Men att mäta effekten för patienter, för dem som behöver glasögonbidrag eller för dem som har fått en lägre avgift i vården – alltså att mäta effekten i form av vårdresultat – går inte så länge man inte har gjort det möjligt redan från början, under hela processen.

Vi har absolut inget emot att det blir tydlighet och möjlighet till uppföljning. Det är precis detta som våra yrkanden i vår motion syftar till, och om allt går som man kan vänta sig kommer riksdagen också att ta beslut om det. Det gör det möjligt att följa upp statsbidragen, och det gör det möjligt för medborgarna att utkräva ansvar. Det blir tydligt var ansvaret ligger. Det blir mätbart. Det är samma strategi som vi i Alliansen hade för hela vårdområdet under våra år i regeringen. Det ska vara möjligt att mäta och kritiskt granska. Det blir lite tuffare för oss politiker, men det är viktigt om man faktiskt vill se en utveckling av vården för alla medborgare.

Anf. 107 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Vi debatterar i dag Riksrevisionens rapport om statens styrning genom riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården. Riksrevisionens rapporter brukar inte alltid vara så väldigt upphetsande. Men i det

här fallet blir det faktiskt hela fem tillkännagivanden om de klubbas igenom lite senare. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Det kommunala självstyret är en mycket stark utgångspunkt inom det svenska samhällssystemet. Hälso- och sjukvårdslagen är en ramlag som ger landstingen stora utrymmen att utforma vården efter sina lokala behov. Samtidigt finns det en portalparagraf som talar om likvärdigheten. Därmed blir det naturligtvis spänningar mellan dessa principer och en regerings vilja att styra bidragen och sin politik.

Utskottet välkomnar Riksrevisionens genomlysning av de riktade bidragen – det gör vi oavsett färg på regeringen. Det handlar om utformning, konsekvenser, hur det påverkar landstingens verksamhet och vilken uppföljning man har.

Riksrevisionen pekar i sin rapport på att regeringen brister på många sätt. Det finns ingen policy. Bidragen är olika. Det uppstår ryckighet och därmed ineffektivitet i verksamheterna. Personalen är inte alltid övertygad om att bidragen leder till avsedd effekt. Det finns till och med exempel på att bidragen har haft en negativ effekt, vilket självklart är motsatsen till det som avsetts.

Det framkommer att regeringen har ingått flera överenskommelser med SKL, Sveriges Kommuner och Landsting. Man bryter därmed mot principerna om generella statsbidrag. Därmed har SKL kommit att få ett stort inflytande över statsbidragen, och på så sätt rundar man den myndighet som regeringen har för detta ändamål, nämligen Socialstyrelsen. Detta gör att rollerna sammanblandas mellan en intresseorganisation, SKL, och Socialstyrelsen, som är en statlig myndighet och som dessvärre, i detta fall, också får en undanskymd roll. Rekommendationen från Riksrevisionen är att Socialstyrelsen ska användas för generella bidrag och den politik som regeringen vill föra.

Fru talman! Det är olyckligt att staten i sin iver att styra vart pengarna ska gå hoppar över sina egna myndigheter och utformar nya strukturer för sin politik. Denna modell gör det dessutom svårare att följa upp och utvärdera, vilket Riksrevisionen påpekar. Vi ställer oss därför bakom kravet på en effektutvärdering och uppföljning i ett tillkännagivande till regeringen.

Riksrevisionen skriver också att staten bör ta fram en nationell övergripande plan för hur systematiska processer ska gå till. Vi menar att Riksrevisionen har rätt. Det är viktigt att medborgarna och patienterna får samma vård oavsett var i landet de bor. Och det är viktigt att medborgarna och patienterna kan ta reda på hur detta går till i ett gemensamt regelverk. Även här blir det alltså ett tillkännagivande till regeringen.

Det är självklart med en bortre tidsgräns för nya riktade statsbidrag. Här ställer vi oss bakom Riksrevisionens rekommendation. Det är viktigt att man gör en översyn av befintliga riktade statsbidrag som saknar en tidsgräns i dag. Vi ställer oss också bakom detta tillkännagivande till regeringen.

Det är angeläget att prestationsbaserade bidrag kan användas vid brister. Alliansregeringen gjorde detta när man ville ta bort de långa vårdköerna. Det är ett bidrag som denna regering tyvärr har tagit bort. Vi ser nu att köerna återigen växer. Vi säger att riktade bidrag bör tidsbegränsas och regelbundet utvärderas. Det är viktigt att kunna mäta effekter även på längre sikt.

Fru talman! Vi ser att det finns många pågående problem inom vården. Köerna växer. Sjuksköterskebristen är skriande. Vården är inte likvärdig i hela landet. Det finns även andra problem. Regeringen måste på olika sätt styra upp vården och därmed styra upp bidragen. För detta krävs det att nationella riktlinjer och principer tillämpas – för en likvärdig vård för alla.

Självklart måste skattepengar användas på bästa sätt. Riksrevisionens kritik är befogad. Vi ställer oss bakom den.
(Applåder)

Anf. 108 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Först och främst tror jag att du gled in i en annan diskussion om nästa riksrevisionsrapport som kommer, som pekar på skiljelinjer mellan SKL och Socialstyrelsen.

Sedan måste jag ställa en fråga till dig. Ni satt i SKL och ägde SKL i åtta år. Jag satt också i SKL, i den sociala beredningen. Det var vansinnigt mycket som gick genom SKL, exempelvis när det gällde våld mot kvinnor, våld i nära relationer och olika typer av beroendefrågor. Det var väldigt mycket som Socialstyrelsen inte verkade vara involverad i. Hur tänkte ni då, och har ni tänkt om? Det är en fråga.

När det gäller de riktade bidragen tror jag att man kan få igång väldigt bra processer. Det tycker vi att vi har fått när det gäller exempelvis förlossningsvården. Det tycker vi var en viktig fråga som vi fick ut. Det är klart att man måste göra något om Sverige är nästan högst rankat när det gäller förlossningsskador i OECD. Vi ser att det har fallit väl ut. Sedan behövs det resurser i hälso- och sjukvården. Då måste man också ladda med resurser.

Sedan gäller det personalfrågor, som du lyfter. Det har inte riktigt med den här granskningen att göra. För att få igång hälso- och sjukvården behöver man ladda personalen – men det har ingenting med detta att göra. Det tycker jag att regeringen tillsammans med Vänsterpartiet gör just nu.

Min bärande fråga gäller skiktningen mellan SKL och Socialstyrelsen. Jag kan säga att Socialstyrelsen är inne i varenda grej som vi gör nu, exempelvis när det gäller förlossningsvården. Var får du detta ifrån?

Anf. 109 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Nu är det inte vi i Moderaterna eller i Alliansen som har kommit med denna kritik. Det finns faktiskt en rapport från Riksrevisionen. Det är de som påpekar att så mycket inte bör gå genom SKL. Oavsett vilken regering vi har är inte SKL en myndighet och kan heller inte utvärderas på samma sätt som en statlig myndighet. Det är den kritiken vi lyfter, och det är därför vi har fem tillkännagivanden i dagens betänkande.

Jag kan förstå att det känns tungt för den nuvarande ledningen i utskottet. Men vi måste självklart ta fasta på den kritik som vi tycker är rimlig när det gäller hur man följer upp, hur man utformar och vilka konsekvenser det får inom landstinget i det här fallet.

Det som sägs om personalens synpunkter är det som står i rapporten från Riksrevisionen. Det är självklart att Socialstyrelsen ska ha en framskjuten roll. Även det lyfter Riksrevisionen upp. Av olika skäl har Socialstyrelsen backat och fått en mer undanskymd roll. Det är inte bra när det gäller en statlig myndighet. Jag har tagit detta direkt ur rapporten, så det är inga konstigheter.

Det är olyckligt att staten i sin iver och vilja att styra vården och vilja att se vad landstingen gör, eller för att få politiska poänger, hoppar över sina myndigheter och försöker hitta ett nytt system. Det är precis det som kritiseras. Det är därför vi står här med denna kritik. Jag tycker att den är berättigad, och jag tycker att varje regering bör fundera över hur man utformar sina bidrag.

Anf. 110 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Men, Katarina, då undrar jag en sak. Det är bra att vara före sin tid, men du är delvis inne på nästa rapport, som handlar om SKL och Socialstyrelsen. Ni satt i SKL i åtta år. Ni har också suttit i regeringsställning i åtta år. Ni hade en fantastisk möjlighet att ge Socialstyrelsen lite större muskler, lite bättre uppdrag och så vidare. Ni gjorde inte det, utan det var exempelvis SKL som malde vidare när det gällde våld mot kvinnor. Där var inte Socialstyrelsen indragen på det här sättet.

Jag tycker att det är superviktigt att man följer pengarna inom staten, vad som händer inom staten och de riktade bidragen.

Vi kan ju ta exempelvis hivanslaget som låg i 30 år. Det följdes i och för sig upp, men det har varit ett väldigt långvarigt bidrag som landstinget tyvärr förlitade sig på att man skulle få varje år och därför inte byggde upp en egen body runt hiv- och STI-frågor.

Så visst kan det bli fel. Jag tycker att det är jättebra att man följer upp pengarna och ser vad man kommer igång med för processer. Men när man gör den här typen av riktade bidrag vill man ju också ha igång en god process i Sverige, vilket nu följs upp. I de rapporter vi får om förlossningsvården och vad som händer ute i landstingen är ju både Socialstyrelsen och SKL involverade.

SKL är, precis om Katarina Brännström säger, ingen myndighet. Det är Socialstyrelsen som är myndigheten. Det är Socialstyrelsen som ska ge riktlinjerna, som vi också ska trycka ut. Det kanske kommer i en annan rapport varför riktlinjer för hälso- och sjukvård och vissa frågor inte hamnar där de ska utan ligger i någon låst byrålåda på Socialstyrelsen.

Anf. 111 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag har två blad här med övergripande slutsatser ur rapporten från Riksrevisionen. Där säger man att skillnaderna är stora i mottagandet, att trots att det handlar om små summor påverkar bidragen mycket, att bidragen ibland får oavsedda och ibland negativa konsekvenser och att de riktade statsbidragen inte fungerar som avsett.

Det är just det vi grundar oss på. Sedan kan man naturligtvis, som Karin Rågsjö gör, ta upp åtta år med Alliansen, men då kan man även säga att tolv år innan dess var det en annan regering. Det finns ju mycket som skulle ha gjorts för länge sedan.

Nu står vi här i dag med en rapport från Riksrevisionen som lyfter upp de brister som finns, och då ska vi väl göra någonting åt dem nu? Processerna pågår redan och är bra, hävdar Karin Rågsjö. Men om det hade varit så långt framme hade väl inte kritiken kommit?

Tiderna förändras. Kraven förändras. Brister har lyfts upp av Riksrevisionen, som vi faktiskt litar på. Då tycker vi att man ska rätta sig efter den. Det har vi gjort, och vi hoppas att det ska gå igenom senare i dag.

Anf. 112 PER RAMHORN (SD):

Fru talman! Vi är här i dag för att debattera Riksrevisionens rapport om statens styrning genom riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården. Som många före mig har påpekat kanske inte detta låter alltför intressant utan till och med lite torrt och byråkratiskt. Men Riksrevisionen är en oerhört viktig myndighet som opartiskt granskar oss politiker, oavsett vem som har makten i Rosenbad.

Därför har Riksrevisionen en mycket angelägen roll att spela, och man bör lyssna på den när det kommer kritik, vilket det har gjort i det här fallet.

Denna rapport är viktig av flera olika anledningar. Först och främst handlar det om hur vi handhar skattepengar. Då är det extra viktigt att man följer upp hur de används och, när det är möjligt, att man utvärderar att de verkligen används på rätt sätt.

Det handlar dock inte bara om hur man använder skattemedel på effektivast möjliga sätt. Det handlar minst lika mycket om att man kan följa upp och försäkra sig om att man har åstadkommit det som man hade för avsikt att uppnå. Som jag ser det är detta ett sätt att ytterligare finslipa träffsäkerheten med de riktade statsbidragen så att de faktiskt bidrar till att uppnå det som är avsikten med dem.

Vi delar Riksrevisionens rekommendation om att det är viktigt att de riktade statsbidragen utformas så att de blir lättare att följa upp och utvärdera. Inom andra verksamheter skulle man aldrig satsa stora summor utan att kontinuerligt och i efterhand utvärdera om satsningen har fått önskad effekt.

Jag är väl medveten om att det ibland kan vara komplicerat att utvärdera om ett visst riktat bidrag verkligen har gett önskad effekt. Men jag menar ändå att man alltid bör eftersträva att följa upp och utvärdera de satsningar som görs, eftersom det handlar om att man ska använda och förvalta skattebetalarnas pengar på bästa och mest effektiva sätt. Att utvärdera och följa upp i enlighet med de rekommendationer som Riksrevisionen ger i sin rapport är därför absolut nödvändigt.

Fru talman! Vi anser också att det behövs en mer systematisk process vid beslut om att införa nya riktade statsbidrag. En nationell övergripande plan för detta bör tas fram, så att man arbetar systematiskt och metodiskt vid införandet av nya riktade statsbidrag.

Man ska komma ihåg att väl utformade riktade bidrag kan vara ett bra politiskt styrmedel som får verklig effekt för våra medborgares bästa. Dessutom kan de utgöra ett stöd till landsting och kommuner för att komma till rätta med särskilda problem eller för att sätta fokus på ett visst område som under en viss period bör prioriteras.

Därför är det lite olyckligt att regeringen inte tar Riksrevisionens rekommendationer på större allvar, speciellt i en tid när sjukvården går på knäna och det saknas resurser inom många verksamheter. Jag anser att man ska lyssna och ödmjukt försöka ta till sig den kritik som finns. Personligen skulle jag se detta som tips för att ytterligare förbättra och effektivisera dessa bidrag och de satsningar som görs, allt för att säkerställa att man verkligen uppnår de politiska målsättningarna som ligger bakom.

Riksrevisionen ger många goda rekommendationer, och jag menar att vi inte kan kosta på oss att inte lyssna på deras synpunkter och rekommendationer, som vi anser är bra.

Prot. 2016/17:129

20 juni

*Riksrevisionens
rapport om statens
styrning genom riktade
statsbidrag inom
hälso- och sjukvården*

Det handlar om att hushålla med våra väljares och medborgares skattepengar och se till att vi får så mycket nytta som möjligt för varje enskild skattekrona och framför allt att de satsningar som vi beslutar om här i riksdagen verkligen får den effekt som vi avsett att satsningarna ska få. Det handlar i slutändan om att få bästa möjliga välfärd åt alla patienter i vården.

Med detta sagt ställer vi oss bakom samtliga fem yrkanden som framgår i den följdmotion som Alliansen har lämnat in. Det handlar om att vi alltid ska ha patienternas och våra medborgares bästa för ögonen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 113 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! De som lyssnar på den här debatten kan säkert fråga sig hur det kan finnas så mycket energi i en diskussion om Riksrevisionens rapport. Men det här handlar förstås om en så viktig fråga som hur vi ska styra den svenska hälso- och sjukvården.

Det är ju så i Sverige att landstingen eller regionerna är huvudansvariga för sjukvården. I det läget kommer hela tiden frågan upp vilket ansvar vi i riksdag och regering har, och det framträder i debatten här närmast en bild av att vi i riksdag och regering inte har några möjligheter alls att styra den svenska hälso- och sjukvården.

Ingenting kan vara mer fel. Vi har här i riksdagen två oerhört verkningfulla instrument. För det första har vi lagstiftningen. Det är vi som beslutar om vilka lagar som styr den svenska hälso- och sjukvården. För det andra är det vi här i Sveriges riksdag som ser till att det finns ekonomiska resurser för våra kommuner och landsting att bedriva sin verksamhet.

Då är det förstås oerhört viktigt vilken ekonomisk politik vi beslutar om. Under alliansregeringens tid kunde vi se att den ekonomiska politiken ledde till att kommunsektorn hade 200 miljarder kronor mer i intäkter 2014 än vad man hade 2006. Detta berodde delvis på att de generella statsbidragen ökade ganska rejält, men framför allt berodde det på att vi såg till att fler människor fanns i arbete.

Det andra instrumentet vi har är just de generella statsbidragen. Vi delar inte ut några generella statsbidrag lika till alla, utan de styrs i allra högsta grad till de kommuner och landsting som har svaga inkomster och dessutom kanske höga kostnader. Där har vi i riksdagen möjligheten att faktiskt styra svensk hälso- och sjukvård.

Sedan har vi den lilla rännen, som jag kallar den, som består av specialdestinerade statsbidrag. I ett läge där vi har en hälso- och sjukvård som kostar 300 miljarder handlar detta alltså om enstaka miljarder – en rännil i förhållande till de stora kostnaderna.

Varför har vi då dessa bidrag? Jag skulle vilja säga att det finns två förklaringar. Det finns alltid ett behov för regeringar och inte minst sjukvårdsministrar att kunna visa handlingskraft. Där har olika regeringar varit lika goda kålsupare. I ett läge där man pekar på ett problem i den svenska hälso- och sjukvården pressas regeringen inte sällan till att säga att här tänker vi vidta krafttag och införa ett specialdestinerat bidrag för att råda bot på än det ena, än det andra problemet.

De riktade statsbidragen, inte minst i hälso- och sjukvården, har blivit en viktig del i budgetförhandlingarna mellan regeringen och Vänsterpartiet. I budgetförhandlingarna verkar man avsätta några hundra miljoner, som sedan Vänsterpartiet får disponera fritt i riktade statsbidrag till än det ena, än det andra.

Det är viktigt att ta Riksrevisionens kritik på allvar. Detta är ett bekymmer. I samtliga partier behöver vi inte gå längre än till våra kommun- och landstingsföreträdare för att förstå vilka bekymmer de riktade statsbidragen ställer till med. Det är precis samma i alla partier. Oavsett om jag träffar en socialdemokratisk landstingsföreträdare eller miljöpartistisk kommunföreträdare kan de beskriva vilka bekymmer riktade statsbidrag ställer till med.

Det handlar om tre områden. Det första området är att det är ett problem för de små landstingen och inte minst de små kommunerna att ansöka om och förvalta pengarna. Även om vi pratar om hälso- och sjukvård går en del av pengarna till primärkommunerna. De små kommunerna har inte möjlighet att ansöka om medel. De har inte en tillräckligt stor administration för att hantera dessa frågor. Även om 150 miljoner låter som mycket pengar, blir det för den enskilda lilla kommunen inte många ören kvar. Det blir en misstyrning mellan stora och små kommuner.

Det andra området är att statsbidragen omkullkastar delvis prioriteringarna. Här i riksdagen har vi sedan lång tid tillbaka fattat beslut om vilka prioriteringar som ska gälla för hälso- och sjukvården. Det handlar om människovärdesprincipen, behovsprincipen och effektprincipen. De principerna har sjukvårdshuvudmännen, landstingen, att rätta sig efter. De har inte sällan en långsiktig planering för hur de ska hantera statsbidragen. Sedan kommer det plötsligt ett riktat statsbidrag invisslande i prioriteringen, vilket gör att landstingen i princip tvingas att lägga åt sidan sin reguljära planering och plötsligt börja prioritera utifrån vad den allsmäktiga kloka regeringen eller riksdagen har fattat beslut om. Det är bekymmersamt.

Det tredje området är att många av statsbidragen är tillfälliga. Tillfälliga statsbidrag kan bara användas till tillfälliga satsningar. Här finns nu inte minst satsningen på förlossningsvården. Det är en oerhört behjärtansvärd satsning, men det är fråga om tillfälliga pengar.

Gång på gång när ledamöter har träffat företrädare, verksamhetschefer, för kvinnokliniker säger de flesta att det är fantastiskt att få pengar till förlossningsverksamheten, men de undrar vad de ska göra med pengarna. De kan inte anställa fler barnmorskor, därför att för det första finns det inte fler barnmorskor att anställa, och för det andra kan de aldrig anställa fast personal för tillfälliga pengar. De kan inte höja lönerna, vilket de skulle vilja göra, därför att det inte går att höja löner för tillfälliga pengar. För många blir det att de köper nya maskiner, nya ultraljudsapparater och ny övervakningsutrustning. Kanske om det är möjligt, om de kan få in tillfällig personal, kan de satsa på vidareutbildning.

Det är de bekymren som gör att jag tycker att Riksrevisionen har gjort en bra bedömning. Med tanke på att olika regeringar är lika goda kålsupare, anser jag att riksdagen kan ta på allvar de påpekanden som Riksrevisionen har gjort. Riksdagen borde enligt säga att det ska ske en skärpning. Centerpartiet säger inte att de riktade statsbidragen ska bort, men vi säger tydligt att det borde ske en skärpning och finnas ett tydligt regelverk för vad som ska gälla för de specialdestinerade bidragen.

Jag är glad att det finns en majoritet i utskottet för ett sådant ställnings- tagande, och jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 114 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Det låter här som att Vänsterpartiet är en kravmaskin. Jag tar upp frågan om pengarna till förlossningsvården en gång till.

Jag blev chockad; jag hade ingen aning att Sverige låg så dåligt till inom OECD när det gäller förlossningsskador. Sverige ligger häpnads- väckande dåligt till.

Vad ska vi göra åt det? Finns det metoder som kan bli bättre? Vi fick loss pengarna. Vi hoppas att man ska hitta stadigvarande pengar som ska gå ut till landstingen för förlossningsvården. De behövs verkligen.

Jag vet att ni i Centerpartiet var emot satsningen. Ni lade inte in den i er egen budget, om jag inte är helt ute och cyklar.

Det är ett sätt att markera att det är en viktig fråga, att det handlar om kvinnor, jämställdhet och möjligheter att utbilda personalen, till exempel barnmorskor. Jag har läst de rapporter som kommer indroppandes. De är positiva till dessa statsbidrag.

En sak till som kan göras för att förstärka vården, och det vill vi alla göra, är att se till att det finns resurser till vården. Då kan man inte hota med misstroendevotum och annat smått och gott för en ynka flygskatt på 80 kronor och så vidare. Då hamnar vi fel i talet om att stärka vården.

När det gäller resurser generellt till hälso- och sjukvården vet Anders W Jonsson att regeringen tillsammans med Vänsterpartiet tog fram 10 miljarder. Nu kommer det också nya 2 miljarder som är destinerade för personalen, till exempel bättre löner och bättre möjligheter att gå ned på förkortad arbetstid. Det är mycket som kan göras med riktade insatser som blir riktigt bra. Vi ska inte slösa.

Anf. 115 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tänker inte kommentera flygskatten eftersom jag tycker den frågan ligger lite utanför ärendet.

Exemplet med specialdestinerade bidrag till förlossningen visar tydligt svårigheten med systemet att försöka styra. Jag sticker inte under stol med att det finns problem inom den svenska förlossningsvården, men Sverige har världens lägsta mödradödlighet – och Sverige har också en låg spädbarnsdödlighet.

Men sedan var det frågan om vad som kan göras åt förlossningsska- dorna och vilka metoder som ska användas. Det vore betydligt bättre att i det läget satsa ytterligare på att kvalitetssäkra de öppna jämförelserna. En metod som är oerhört effektiv är att förlossningskliniken i Östersund kan se att i Skellefteå har man hittat en lösning. Där finns ett otroligt skarpt verktyg.

Bekymret med tillfälliga pengar till de svenska förlossningsklinikerna är prioriteringen. Därmed säger riksdagen att just förlossningsskador är viktigare än allting annat. Jag är inte säker på att man i varje landsting upplever att det är den allra största medicinska utmaning man sitter med. Det kanske snarare är hur man ska ta hand om de multihandikappade bar- nen och barn- och ungdomshabilitering, eller det är kanske hur man ska sköta eftervården av de cancersjuka.

När regeringen och riksdagen går in och på det viset ”pinpointar” att alla landsting ska prioritera just precis denna medicinska grupp högre än allt annat vänds plötsligt prioriteringsordningen upp och ned. Om det finns en vilja att göra någonting åt förlossningsskador finns det betydligt mer effektiva sätt att åstadkomma samma resultat, nämligen riktade utbildningssatsningar via Socialstyrelsen samt tydliga uppföljningar med öppna jämförelser och kvalitetslistor. Då går det att nå målet – inte med hjälp av tillfälliga statsbidrag till förlossningsvården.

Anf. 116 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Det hade varit så himla fint, Anders W Jonsson, om vi hade sett att det var fantastiska siffror inom förlossningsvården. Då hade vi inte ”pinpointat” det området. Men de siffrorna har väl du koll på också? Men det gjordes inte mycket i den förra regeringen – som vi snart ska sluta tjata om.

Det här är en fråga som vi anser är viktig. Det handlar om jämställdhet. Det är klart att man undrar hur Sverige har hamnat nästan högst i OECD när det gäller förlossningsskador. Vad ska vi göra åt det? Förhoppningsvis sprider sig nu utbildningar och så vidare. Men de måste styras. Annars hade detta område sett förhoppningsvis bättre ut. SKL hade haft möjlighet att tillsammans med Socialstyrelsen få ut frågorna på ett bättre sätt under åren ni satt i regeringen.

Det finns många andra frågor som regeringen har lyft upp i budgeten tillsammans med Vänsterpartiet. Det handlar om satsningar på cancer och de 10 miljarderna som går ut varje år under mandatperioden till välfärden. Hälso- och sjukvården kommer med all sannolikhet att bli en mycket viktig valfråga. Då kommer det att handla mycket om resurser. Det kommer att handla om välfärdspengar.

Då måste man kanske fundera. Anders tyckte att flygskatten var lite trist att ta upp, men då måste man prioritera. Det tycker jag. Då kanske man inte kan börja tjafsa och tycka att flygskatt ska vi inte ha, flyget ska vi inte röra, när pengarna ska gå till välfärd. Det blir en väldigt konstig prioritering.

Jag tycker att det är jättebra med riktade insatser som man kan få kläm på, som man kan titta på och följa. Det är precis vad vi gör när det kommer in rapporter från olika riktade insatser. Det ska följas, det ska vara strategiskt och det ska vara avgränsat. Vi är helt ense om just det.

Anf. 117 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att det här replikskiftet är ganska intressant eftersom det visar två helt olika sätt att se på hur vi ska styra den svenska hälso- och sjukvården.

Från Centerpartiets sida ser vi att den svenska hälso- och sjukvården håller världsklass på de flesta områden. Men det finns ett antal mycket svåra problem och stora utmaningar.

Vi tror inte att all visdom finns här i riksdagshuset eller för den delen i Regeringskansliet eller att vi kan styra svensk hälso- och sjukvård genom att här fatta beslut och säga att i dag ska vi minsann satsa på förlossningsvården, men i morgon kanske vi satsar på diabetesvården och dagen där-efter på ungdomarna med neuropsykiatriska diagnoser. Det fungerar inte, utan man måste använda helt andra ekonomiska styrmedel.

Vi måste se till att landstingen har erforderliga ekonomiska resurser. Det gör vi genom en bra ekonomisk politik som gör att fler människor kommer i arbete, att företagen kan anställa och så vidare. Det är kanske det viktigaste vi gör.

Men sedan måste vi ge landstingen redskap. Där är just kvalitetsregistren ett av de absolut viktigaste, för där kan man plötsligt se att omhändertagandet av ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser funkar fantastiskt bra i Blekinge medan det i Norrbotten är en katastrof. Då blir det inte bättre av att vi sitter här i riksdagen och säger att nu bestämmer vi att på just precis den diagnosen och den behandlingen ska vi satsa specialdestinerade bidrag. Det blir bättre genom att vi tillhandahåller de kvalitetsverktyg som gör att sjukvårdshuvudmannen verkligen kan utföra sitt uppdrag.

Det är mycket möjligt att det är just förlossningsvården som skulle behöva betydligt större resurser. Men det stora problemet där är bristen på barnmorskor, och det är ingenting man löser genom att satsa några hundra miljoner här. Det löser man genom utbildningssatsningar.

Anf. 118 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att korrigera bilden av hur det var under den gamla regeringens tid som Anders W Jonsson började med. När man lyssnar på företrädare för allianspartierna kan man ibland tro att det var den riktiga guldåldern för välfärden i Sverige.

Men fakta kvarstår: Man sänkte skatter med 140 miljarder. Man hade en arbetslöshet när man lämnade ifrån sig makten som var högre än när man tillträdde. Man hade färre anställda i den offentligt finansierade välfärden än efter krisen på 90-talet. Man lämnade ett underskott i statsfinanserna efter sig.

Allt det här lämnade stora revor i välfärden, som den nuvarande regeringen gör allt för att laga. Man satsar 10 miljarder i det här årets budget i generella statsbidrag som kommuner och landsting kan använda för att laga de här revorna och för att utvecklas i framtiden. Man har aviserat minst 5 miljarder för 2018 för att bland annat utveckla sjukvården, primärvården och andra delar av välfärden.

Anders W Jonsson ondgör sig mycket över de riktade statsbidragen. Då måste frågan ställas om den här guldåldern då Anders W Jonsson var med och kunde utöva stort inflytande. Jag tror att han till och med var ordförande i socialutskottet och sitt partis sjukvårdspolitiska talesperson. Varför utövade ni då inte ert inflytande för att rätta till bristerna när det gällde de riktade statsbidragen? Det hade ju funnits all möjlighet i världen att göra det.

Anf. 119 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag uppskattar att Anna-Lena Sörenson begärde replik så att jag får möjlighet att utveckla den stora skillnaden.

För det första vad gäller de riktade statsbidragen sa jag två gånger i mitt anförande att båda regeringarna, alla regeringar, har varit lika goda kålsupare. Det förekom alldeles för mycket av riktade statsbidrag även under alliansregeringens tid. Därför tycker jag att det hade varit en fördel om både den förra alliansregeringen och den nuvarande rödgröna vänsterregeringen hade kunnat ta till sig Riksrevisionens kritik och säga: Det här

måste vi göra någonting åt. Det här är inte ett bra sätt att styra svensk hälso- och sjukvård.

Vi säger inte helt nej till riktade statsbidrag. De behövs i vissa speciella fall. Men om man går på Riksrevisionens påpekande, vilket utskottets majoritet nu gör, får man ett tydligt ramverk för hur de ska användas och när de ska användas.

För det andra handlar ett av de viktigaste beslut vi fattar här i kammaren om hur vi ska se till att kommunsektorn har tillräckligt stora ekonomiska resurser. Där är det bara att läsa boksluten för den svenska offentliga ekonomin. Där framgår tydligt att ja, skatterna sänktes med 140 miljarder under perioden 2006–2014. Men 2014 hade vi all time high vad gällde skatteintäkter i Sverige. För kommunsektorn var det plus 200 miljarder på intäktssidan. En del av det var de generella statsbidragen, som ökade med 40–45 miljarder, men en betydande del av det ekonomiska tillskottet handlade om att fler människor kom i arbete.

Det är detta som är själva grunden för hur vi stöttar hälso- och sjukvård i Sverige, inte de riktade statsbidragen – som nu har tagits till en ny höjd i det att den nuvarande regeringen använder dem som ett sätt att köpa Väns-terpartiets röster genom att låta Väns-terpartiet diktera vad som är de stora medicinska behoven just precis nu. Det är beklagligt.

Anf. 120 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att vi ska hyfsa till debatten lite grann.

En skrivelse som svar på Riksrevisionens rapporter handlar ofta om vad regeringen gör för att rätta till de brister som man ofta ser. Regeringen erkänner också i sin skrivelse att man gör det arbetet – precis som andra regeringar, som Anders W Jonsson påpekar.

Därför tycker jag att det är konstigt att varken Anders W Jonsson eller företrädarna för de andra allianspartierna kan se det som regeringen gör och faktiskt erkänna en del av det, att det kan vara ett bra arbete. Regeringen arbetar mycket med att göra de riktade statsbidragen generella. Man arbetar med dialog. Man arbetar med de här överenskommelserna.

Anders W Jonsson säger att beslut ska fattas där ansvar kan utkrävas. Det håller jag med om. Det håller vi med om, och vi håller det kommunala självstyret väldigt högt.

Samtidigt ser vi – det tror jag att både Anders W Jonsson och jag gör – de stora utmaningar som inte minst hälso- och sjukvården står inför. Man skulle kanske ha behövt mer muskler så att man hade kunnat utveckla kunskapsstyrningen i hälso- och sjukvården. Därför tycker jag att det är beklagligt att Centerpartiet fällde den regionreform som hade kunnat lösa en del av de problemen.

När Anders W Jonsson försvarar det kommunala självstyret tänker jag på att han i andra sammanhang inte drar sig för att tvinga kommuner och landsting att införa vårdval och fri etablering, där reglering och certifiering ska ske hos tjänstemän i Stockholm och inte hos de folkvalda politikerna i kommuner och landsting.

Anf. 121 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Det sista är snarast ett exempel på hur jag menar att vi från riksdagens sida ska styra hälso- och sjukvården och den kommunala sektorn, nämligen genom lagstiftning där vi säger: Vilka rättigheter har

den enskilda individen? Jo, man har rätten att välja primärvård och specialistvård oavsett var man bor. Det är de styrmetoderna vi ska använda.

Det vi ska komplettera med för att se till att få bort de regionala skillnader som vi har och som är ytterst besvärande är att bli mycket duktigare vad gäller kvalitetsregister, för är det någonting man är i hälso- och sjukvården är det tävlingsinriktad. Man tycker inte om att vara den som är sämst, utan man vill vara bäst. Ser vi då till att det finns tillräckligt bra register där man kan se hur man ligger till på just den här medicinska diagnosen i förhållande till andra kliniker är det ett mycket bättre styrinstrument än att plötsligt komma på att nu ska vi ha riktade statsbidrag för förlossningsvården under några år, och sedan kanske vi väljer riktade statsbidrag för någonting annat beroende på att Vänsterpartiet kräver det för att rösta ja till vår budget. Det är så vi i Centerpartiet vill styra svensk hälso- och sjukvård.

Anf. 122 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Detta är ett viktigt betänkande därför att det tydliggör hur vi ska använda skattemedlen på allra bästa sätt.

Vi har ett kommunalt självbestämmande i Sverige. Det lägger ett stort ansvar på landsting och kommuner att använda dels sina skattepengar, dels det generella statsbidrag som går ut till kommuner och landsting och som är anpassat till deras olika betalningsförmåga.

De har ett ansvar att leva upp till de ramlagar vi har och att leva efter de riktlinjer som myndigheter tar fram. Och så har vi tillsyn av att de verkligen följer lagarna så att vi har ett system som fungerar väl.

Sedan har vi extrapengarna. Som Anders W Jonsson sa är de en väldigt liten del, men det är viktigt att de används rätt. Här har Riksrevisionen gått in och tagit fatt i den kritik som har funnits länge under olika regeringar mot hur medlen har verkat och påverkat med undanträngningseffekter. Jag har sagt tidigare i kammaren att de ibland har kallats för förgiftade pengar just för att de har styrt på fel sätt ute i kommuner och landsting.

Nu har Riksrevisionen tagit fatt på kritiken och utformat hur medel bör användas på bästa sätt. Regeringen har kommenterat detta, och sedan har vi i allianspartierna skärpt till det hela ytterligare, vilket framgår av betänkandet.

Jag vill likna dessa pengar vid forskningsmedel. Om vi hade använt forskningsmedel på det sätt som statsbidrag har använts i långa stycken hade det varit förlösade medel.

När man går in med bidrag av detta slag är det viktigt att man ser på hypotesen och vad man vill åstadkomma, att det inte är ett varaktigt stöd och att man tar fram ny kunskap och erfarenhet eller kanske väldigt komprimerad utbildning som visat sig saknas. Det är därför viktigt med en tidsgräns och att man följer upp hur det går och fångar upp om det inte var en så pigg idé.

Detta framgår av betänkandet, som vi alltså står bakom.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU24
Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning
2016 (redog. 2016/17:RJ1 och redog. 2016/17:RR3)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.22 på förslag av förste vice talmannen att
ajournera sammanträdet till kl. 15.30, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.30.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni

TU18 Sjöfartsfrågor

Punkt 2 (Svensk sjöfarts konkurrenskraft)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

188 för utskottet
130 för res. 1
31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 40 SD, 22 MP, 20 V, 2 -
För res. 1: 76 M, 1 SD, 21 C, 17 L, 15 KD
Frånvarande: 9 S, 7 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 4 (Inlandssjöfart och kustsjöfart)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:

188 för utskottet
130 för res. 3
31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 39 SD, 23 MP, 20 V, 2 -
För res. 3: 76 M, 1 SD, 21 C, 17 L, 15 KD
Frånvarande: 9 S, 7 M, 7 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:129
20 juni

Punkt 5 (Farleds- och lotsningsavgifter)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

3. res. 5 (KD)

Förberedande votering:

44 för res. 4

15 för res. 5

259 avstod

31 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

261 för utskottet

43 för res. 4

15 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 21 C, 20 V, 17 L

För res. 4: 41 SD, 2 -

Avstod: 15 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 6 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU20 Nytt mål för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2017

Punkt 1 (Nytt mål för förnybar el och förlängning av elcertifikatssystemet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD, L)

Votering:

258 för utskottet

60 för res. 1

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 22 MP, 21 C, 20 V, 15 KD

För res. 1: 41 SD, 17 L, 2 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Högre ambitionsnivå eller avveckling av elcertifikatssystemet)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (V)

4. res. 4 (L)

Förberedande votering 1:

20 för res. 3

17 för res. 4

282 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

43 för res. 2

20 för res. 3

256 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

238 för utskottet

44 för res. 2

36 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 23 MP, 21 C, 15 KD

För res. 2: 41 SD, 1 V, 2 -

Avstod: 19 V, 17 L

Frånvarande: 10 S, 7 M, 6 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU25 Avtal om ändring av avtalet mellan Sverige och Norge om en gemensam elcertifikatsmarknad

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

275 för utskottet

44 för res.

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 23 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 15 KD

För res.: 42 SD, 2 -

Frånvarande: 9 S, 8 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

NU21 Riksrevisionens rapport om förutsättningar för en säker kraftöverföring

Punkt 3 (Handläggningstider för nätinvesteringar)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, V, L, KD)

Votering:

171 för utskottet

149 för res. 1

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 42 SD, 23 MP, 2 -

För res. 1: 76 M, 21 C, 20 V, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 4 (Återkommande effektanalyser)

1. utskottet

2. res. 2 (S, MP, V)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 5 (Dialog och samråd)

1. utskottet

2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:

190 för utskottet

130 för res. 3

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 42 SD, 22 MP, 20 V, 2 -

För res. 3: 76 M, 1 MP, 21 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Emma Nohrén (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU23 Immaterialrätt

Punkt 2 (Streaming från olovlig källa)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C, L, KD)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

129 för res. 2

44 för res. 3

147 avstod

29 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

146 för utskottet

128 för res. 2

43 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 23 MP, 20 V

För res. 2: 75 M, 21 C, 17 L, 15 KD

Avstod: 41 SD, 2 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Christian Holm Barenfeld (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU24 Statligt ägda bolag i omvandling

Punkt 1 (Omvandling av vissa statligt ägda bolag)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

295 för utskottet

23 för res. 1

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 42 SD, 23 MP, 21 C, 17 L, 10 KD, 2 -

För res. 1: 20 V, 3 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 1 -

Sofia Damm och Roland Utbult (båda KD) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Tuve Skånberg (KD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Försäljningsprocessen avseende Apoteksgruppen i Sverige Holding AB)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C, L, KD)

Votering:

190 för utskottet

130 för res. 2

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 42 SD, 23 MP, 20 V, 2 -

För res. 2: 1 S, 76 M, 21 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Eva-Lena Jansson (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Principer för statens ägande av företag)

1. utskottet

2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:

191 för utskottet

129 för res. 3

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 42 SD, 23 MP, 20 V, 2 -

För res. 3: 76 M, 21 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:129

20 juni

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 juni

KU24 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2016

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU30 Ny kommunallag

Punkt 4 (Byte av partitillhörighet och ersättare i fullmäktige)

1. utskottet

2. res. 2 (SD, -)

Votering:

277 för utskottet

42 för res. 2

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 1 SD, 23 MP, 20 C, 20 V, 17 L, 15 KD, 1 -

För res. 2: 41 SD, 1 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 2 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Sara-Lena Bjälkö (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 11 (Partistöd och politiska tjänster)

1. utskottet

2. res. 5 (SD, -)

Votering:

276 för utskottet

44 för res. 5

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 15 KD

För res. 5: 42 SD, 2 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 13 (Styrning och uppföljning av verksamheter i kommunal regi)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

300 för utskottet

20 för res. 6

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 42 SD, 23 MP, 21 C, 17 L, 15 KD, 2 -

För res. 6: 20 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU17 Kommunal och regionala frågor

Punkt 6 (Ansvaret för tillfälliga anläggningsboenden)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

300 för utskottet

20 för res. 3

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 42 SD, 23 MP, 21 C, 17 L, 15 KD, 2 -

För res. 3: 20 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 8 (Kompetenslyft i hbt-frågor)

1. utskottet

2. res. 4 (L)

Votering:

303 för utskottet

17 för res. 4

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 42 SD, 23 MP, 21 C, 20 V, 15 KD, 2 -

För res. 4: 17 L

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU23 En livsmedelsstrategi för Sverige

Punkt 5 (Genomförandet av EU-lagstiftning)

1. utskottet

2. res. 10 (M, SD, C)

Votering:

180 för utskottet

140 för res. 10

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 1 SD, 23 MP, 20 V, 17 L, 15 KD

För res. 10: 76 M, 41 SD, 21 C, 2 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:129
20 juni

Punkt 6 (Skatter och avgifter)

1. utskottet
2. res. 12 (SD)

Votering:

147 för utskottet
44 för res. 12
129 avstod
29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 23 MP, 20 V

För res. 12: 42 SD, 2 -

Avstod: 76 M, 21 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 9 (Jordförvärvslagen)

1. utskottet
2. res. 21 (SD, C, KD)

Votering:

239 för utskottet
80 för res. 21
30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 23 MP, 20 V, 17 L

För res. 21: 42 SD, 21 C, 15 KD, 2 -

Frånvarande: 10 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 22 (Fiske och vattenbruk)

1. utskottet
2. res. 47 (L)

Votering:

223 för utskottet
18 för res. 47
79 avstod
29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 20 V

För res. 47: 1 C, 17 L

Avstod: 42 SD, 20 C, 15 KD, 2 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 30 (Offentlig upphandling)

1. utskottet

2. res. 61 (SD)

Votering:

147 för utskottet

44 för res. 61

129 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 23 MP, 20 V

För res. 61: 42 SD, 2 -

Avstod: 76 M, 21 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 37 (Mål för ekologisk produktion och konsumtion)

1. utskottet

2. res. 70 (S, MP, V)

Votering:

175 för utskottet

145 för res. 70

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 76 M, 42 SD, 1 MP, 21 C, 17 L, 15 KD, 2 -

För res. 70: 103 S, 22 MP, 20 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Pernilla Stålhöj (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markrats ha röstat ja.

Punkt 41 (Jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan)

1. utskottet

2. res. 78 (V)

Votering:

262 för utskottet

20 för res. 78

38 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 42 SD, 23 MP, 15 KD, 2 -

För res. 78: 20 V

Avstod: 21 C, 17 L

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:129
20 juni

Punkt 42 (Klassificering av jordbruk)

1. utskottet
2. res. 80 (SD, KD)

Votering:

240 för utskottet

59 för res. 80

21 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 20 V, 17 L

För res. 80: 42 SD, 15 KD, 2 -

Avstod: 21 C

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 52 (Livsmedelsförsörjning och beredskap)

1. utskottet
2. res. 95 (C)

Votering:

241 för utskottet

21 för res. 95

58 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 20 V, 17 L, 1 KD

För res. 95: 21 C

Avstod: 42 SD, 14 KD, 2 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU23 En stadieindelad timplan i grundskolan och närliggande frågor

Punkt 2 (Vissa timplanefrågor)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)

Votering:

275 för utskottet

44 för res. 1

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 23 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 15 KD

För res. 1: 42 SD, 2 -

Frånvarande: 10 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 4 (Modersmålsundervisning i grundskolans timplan)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

300 för utskottet

20 för res. 2

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 42 SD, 23 MP, 21 C, 17 L, 15 KD, 2 -

För res. 2: 20 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde**AU15 Ett nytt regelverk för nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet***Punkt 1* (Ett nytt regelverk för nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

276 för utskottet

43 för res. 1

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 15 KD

För res. 1: 41 SD, 2 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 6 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Målgruppen för etableringsinsatser m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

258 för utskottet

20 för res. 3

42 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 1 SD, 23 MP, 21 C, 17 L, 15 KD, 1 -

För res. 3: 20 V

Avstod: 41 SD, 1 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:129
20 juni

Punkt 5 (Samhällsorientering och SFI)

1. utskottet
2. res. 6 (SD)

Votering:

256 för utskottet

44 för res. 6

20 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 21 C, 17 L, 15 KD

För res. 6: 42 SD, 2 -

Avstod: 20 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU14 Åtgärder mot diskriminering

Punkt 2 (Diskriminering på grund av kön)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

276 för utskottet

43 för res. 2

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 15 KD

För res. 2: 41 SD, 2 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 6 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 3 (Diskriminering på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck och sexuell läggning)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C)

Votering:

185 för utskottet

97 för res. 3

38 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 42 SD, 23 MP, 15 KD, 1 -

För res. 3: 76 M, 21 C

Avstod: 20 V, 17 L, 1 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 4 (Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

275 för utskottet

44 för res. 5

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 74 M, 1 SD, 23 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 15 KD

För res. 5: 1 M, 41 SD, 2 -

Frånvarande: 9 S, 8 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Maria Stockhaus (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Elisabeth Svantesson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning)

1. utskottet

2. res. 6 (KD)

Votering:

304 för utskottet

14 för res. 6

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 42 SD, 22 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 2 -

För res. 6: 14 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 2 KD, 1 -

Jakob Forssmed (KD) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 6 (Diskriminering på grund av funktionsnedsättning)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

Votering:

301 för utskottet

20 för res. 7

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 42 SD, 23 MP, 21 C, 18 L, 15 KD, 2 -

För res. 7: 20 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:129
20 juni

Punkt 7 (Diskriminering på grund av ålder)

1. utskottet
2. res. 8 (L)

Votering:

302 för utskottet

17 för res. 8

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 42 SD, 23 MP, 21 C, 20 V, 1 L, 15 KD, 2 -

För res. 8: 17 L

Frånvarande: 10 S, 8 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Mattias Vepsä (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 10 (Utvärdering av diskrimineringslagen)

1. utskottet
2. res. 10 (M, C)

Votering:

224 för utskottet

96 för res. 10

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 42 SD, 23 MP, 20 V, 18 L, 15 KD, 2 -

För res. 10: 75 M, 21 C

Frånvarande: 9 S, 8 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Lars-Arne Staxäng (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU17 Subsidiaritetsprövning av direktivförslag om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, KD)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

115 för res. 1

44 för res. 2

161 avstod

29 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Isak From (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:
165 för utskottet
112 för res. 1
44 avstod
28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 23 MP, 20 V, 18 L

För res. 1: 76 M, 21 C, 15 KD

Avstod: 42 SD, 2 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:129

20 juni

FiU32 Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU31 Kameraövervakningslagen och möjligheterna att använda drönare

Punkt 1 (Kameraövervakningslagen och möjligheterna att använda drönare)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

278 för utskottet

43 för res. 1

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 21 C, 20 V, 18 L, 15 KD, 1 -

För res. 1: 42 SD, 1 -

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Stärkt skydd för den personliga integriteten)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C, L, KD)

Votering:

188 för utskottet

131 för res. 2

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 40 SD, 23 MP, 19 V, 2 -

För res. 2: 76 M, 21 C, 1 V, 18 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 7 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Daniel Sestrajcic (V) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

**JuU28 Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i inhämt-
ningslagen**

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

298 för utskottet

21 för res.

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 76 M, 41 SD, 22 MP, 21 C, 18 L, 15 KD, 2 -

För res.: 1 SD, 20 V

Frånvarande: 10 S, 7 M, 5 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 1 KD, 1 -

JuU32 En tidsbegränsad vapenamnesti 2018

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU13 Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk

Punkt 2 (Ansvar för missbruks- och beroendevården)

1. utskottet

2. res. 1 (L)

Votering:

282 för utskottet

38 för res. 1

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 42 SD, 23 MP, 1 C, 20 V, 15 KD, 2 -

För res. 1: 20 C, 18 L

Frånvarande: 9 S, 8 M, 5 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Punkt 3 (Samverkansavtal och en sammanhållen vårdkedja)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C, L, KD)

Votering:

190 för utskottet

129 för res. 2

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 41 SD, 23 MP, 20 V, 2 -

För res. 2: 76 M, 21 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 6 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 1 (Bortre tidsgräns)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

173 för utskottet
147 för res. 1
29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 M, 41 SD, 21 C, 18 L, 15 KD, 2 -

För res. 1: 104 S, 23 MP, 20 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 6 SD, 2 MP, 1 C, 1 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU24 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2016

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 16 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2016/17:207 Tillsyn över vissa installationer för alternativa drivmedel

2016/17:208 Några frågor om offentlighet och sekretess

Skrivelse

2016/17:140 2017 års redogörelse för företag med statligt ägande

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelse skulle förlängas till och med *onsdagen den 20 september*.

§ 17 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 19 juni

2016/17:578 Arbetsförmedlingens nedläggning av lokala kontor

av *Mikael Dahlqvist* (S)

till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

Prot. 2016/17:129
20 juni

§ 18 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 19 juni

2016/17:1619 Sexuella övergrepp och ofredanden på festivaler
av *Christer Nylander* (L)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 19 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 19 juni

2016/17:1553 Rätt till fortsatt ersättning
av *Hans Hoff* (S)
till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 3 anf. 39 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 76 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 113 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 2 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 3 Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet	1
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU15	1
Anf. 1 PAULA BIELER (SD).....	1
Anf. 2 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	3
Anf. 3 ANNELIE KARLSSON (S).....	5
Anf. 4 PAULA BIELER (SD) replik.....	6
Anf. 5 ANNELIE KARLSSON (S) replik	7
Anf. 6 PAULA BIELER (SD) replik.....	8
Anf. 7 ANNELIE KARLSSON (S) replik	8
Anf. 8 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	9
Anf. 9 PAULA BIELER (SD) replik.....	11
Anf. 10 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	12
Anf. 11 PAULA BIELER (SD) replik.....	12
Anf. 12 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	13
Anf. 13 MARIA FERM (MP)	13
Anf. 14 PAULA BIELER (SD) replik.....	16
Anf. 15 MARIA FERM (MP) replik	16
Anf. 16 PAULA BIELER (SD) replik.....	17
Anf. 17 MARIA FERM (MP) replik	17
Anf. 18 ANNIKA QARLSSON (C).....	18
Anf. 19 FREDRIK MALM (L)	19
Anf. 20 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	20
Anf. 21 PAULA BIELER (SD) replik.....	22
Anf. 22 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	23
Anf. 23 PAULA BIELER (SD) replik.....	23
Anf. 24 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	24
Anf. 25 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	24
Anf. 26 PAULA BIELER (SD) replik.....	27
Anf. 27 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik.....	27
Anf. 28 PAULA BIELER (SD) replik.....	28
Anf. 29 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik.....	29
Anf. 30 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	29
Anf. 31 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik.....	29
Anf. 32 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	30
Anf. 33 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik.....	31
Anf. 34 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	31
Anf. 35 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik.....	32
Anf. 36 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	32

Anf. 37 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	33
Anf. 38 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	33
Anf. 39 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	34
Anf. 40 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	34
Anf. 41 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	35
(Beslut fattades under § 15.)	35
§ 4 Åtgärder mot diskriminering	36
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU14	36
Anf. 42 JESSIKA ROSWALL (M).....	36
Anf. 43 PAULA BIELER (SD).....	37
Anf. 44 ANNIKA QARLSSON (C).....	38
Anf. 45 ALI ESBATI (V)	39
Anf. 46 FREDRIK MALM (L)	41
Anf. 47 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	42
Anf. 48 EVA-LENA JANSSON (S)	43
Anf. 49 ANNIKA QARLSSON (C) replik	45
Anf. 50 EVA-LENA JANSSON (S) replik	46
Anf. 51 ANNIKA QARLSSON (C) replik	46
Anf. 52 EVA-LENA JANSSON (S) replik	47
Anf. 53 PAULA BIELER (SD) replik	47
Anf. 54 EVA-LENA JANSSON (S) replik	47
Anf. 55 PAULA BIELER (SD) replik	48
Anf. 56 EVA-LENA JANSSON (S) replik	49
Anf. 57 JESSIKA ROSWALL (M).....	49
(Beslut fattades under § 15.)	49
§ 5 Subsidiaritetsprövning av direktivförslag om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare	49
Arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2016/17:AU17	49
Anf. 58 JESSIKA ROSWALL (M).....	49
Anf. 59 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	51
Anf. 60 ANNIKA QARLSSON (C).....	51
Anf. 61 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	53
Anf. 62 PATRIK BJÖRCK (S)	54
Anf. 63 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	55
Anf. 64 PATRIK BJÖRCK (S) replik	56
Anf. 65 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	57
Anf. 66 PATRIK BJÖRCK (S) replik	57
Anf. 67 ALI ESBATI (V)	58
Anf. 68 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	59
Anf. 69 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....	59
Anf. 70 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik.....	60
Anf. 71 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....	60
Anf. 72 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik.....	61
(Beslut fattades under § 15.)	61
§ 6 Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.....	61

Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU32.....	61	Prot. 2016/17:129
(Beslut fattades under § 15.).....	61	20 juni
§ 7 Kameraövervakningslagen och möjligheterna att använda		-----
drönare.....	62	
Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU31	62	
Anf. 73 KRISTER HAMMARBERGH (M)	62	
Anf. 74 ADAM MARTTINEN (SD).....	64	
Anf. 75 PETTER LÖBERG (S)	64	
Anf. 76 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	65	
Anf. 77 PETTER LÖBERG (S) replik	66	
Anf. 78 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	66	
Anf. 79 PETTER LÖBERG (S) replik	67	
(Beslut fattades under § 15.).....	67	
§ 8 Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i		
inhämtningslagen	67	
Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU28.....	67	
Anf. 80 LINDA SNECKER (V).....	67	
Anf. 81 SUSANNE EBERSTEIN (S)	68	
Anf. 82 ANTI AVSAN (M)	70	
(Beslut fattades under § 15.).....	71	
§ 9 En tidsbegränsad vapenamnesti 2018	71	
Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU32.....	71	
(Beslut fattades under § 15.).....	71	
§ 10 Samverkan om vård, stöd och behandling mot		
spelmisbruk.....	71	
Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU13	71	
Anf. 83 AMIR ADAN (M).....	71	
Anf. 84 ANDERS W JONSSON (C)	73	
Anf. 85 BARBRO WESTERHOLM (L).....	73	
Anf. 86 ROLAND UTBULT (KD)	74	
Anf. 87 HANS HOFF (S).....	76	
Anf. 88 ANDERS W JONSSON (C) replik	77	
Anf. 89 HANS HOFF (S) replik.....	77	
Anf. 90 ANDERS W JONSSON (C) replik	78	
Anf. 91 HANS HOFF (S) replik.....	78	
Anf. 92 CHRISTINA ÖSTBERG (SD).....	78	
Anf. 93 STEFAN NILSSON (MP).....	79	
Anf. 94 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	81	
Anf. 95 STEFAN NILSSON (MP) replik	81	
Anf. 96 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	81	
Anf. 97 STEFAN NILSSON (MP) replik	81	
Anf. 98 KARIN RÅGSJÖ (V).....	81	
(Beslut fattades under § 15.).....	83	
§ 11 Riksrevisionens rapport om statens styrning genom		
riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården	83	
Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU19	83	
Anf. 99 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	83	
Anf. 100 JAN LINDHOLM (MP).....	85	
Anf. 101 KARIN RÅGSJÖ (V).....	87	
Anf. 102 EMMA HENRIKSSON (KD).....	88	

Anf. 103 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	90
Anf. 104 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	90
Anf. 105 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	91
Anf. 106 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	91
Anf. 107 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	91
Anf. 108 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	93
Anf. 109 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	93
Anf. 110 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	94
Anf. 111 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	94
Anf. 112 PER RAMHORN (SD)	95
Anf. 113 ANDERS W JONSSON (C)	96
Anf. 114 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	98
Anf. 115 ANDERS W JONSSON (C) replik	98
Anf. 116 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	99
Anf. 117 ANDERS W JONSSON (C) replik	99
Anf. 118 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	100
Anf. 119 ANDERS W JONSSON (C) replik	100
Anf. 120 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	101
Anf. 121 ANDERS W JONSSON (C) replik	101
Anf. 122 BARBRO WESTERHOLM (L)	102
(Beslut fattades under § 15.)	102
§ 12 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2016	103
Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU24	103
(Beslut fattades under § 15.)	103
Ajournering	103
Återupptaget sammanträde	103
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni	103
TU18 Sjöfartsfrågor	103
NU20 Nytt mål för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2017	104
NU25 Avtal om ändring av avtalet mellan Sverige och Norge om en gemensam elcertifikatsmarknad	105
NU21 Riksrevisionens rapport om förutsättningar för en säker kraftöverföring	105
NU23 Immaterialrätt	106
NU24 Statligt ägda bolag i omvandling	107
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 juni	108
KU24 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2016	108
KU30 Ny kommunallag	108
KU17 Kommunala och regionala frågor	109
MJU23 En livsmedelsstrategi för Sverige	109
UbU23 En stadieindlad timplan i grundskolan och närliggande frågor	112
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	113
AU15 Ett nytt regelverk för nyanlända invandras etablering i arbets- och samhällslivet	113
AU14 Åtgärder mot diskriminering	114

AU17 Subsidiaritetsprövning av direktivförslag om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare.....	116
FiU32 Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.....	117
JuU31 Kameraövervakningslagen och möjligheterna att använda drönare	117
JuU28 Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i inhämtningslagen.....	118
JuU32 En tidsbegränsad vapenamnesti 2018.....	118
SoU13 Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk.....	118
SoU19 Riksrevisionens rapport om statens styrning genom riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården.....	119
UbU24 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2016.....	119
§ 16 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	119
§ 17 Anmälan om interpellation	119
§ 18 Anmälan om fråga för skriftligt svar	120
§ 19 Anmälan om skriftligt svar på fråga	120
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 16.11.....	120